

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Orální historie – soudobé dějiny

Bc. Lubomír Tomanec

Veteráni ze zázemí

Každodennost na amerických základnách během vietnamské
války (1965-1973)

Diplomová práce

Vedoucí práce: **Mgr. Jiří Hlaváček, Ph.D.**

Praha 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 12. 2019

Bc. Lubomír Tomanec

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Hlaváčkovi Ph.D. za cenné rady, připomínky a rovněž také čas, který mi během jejího vypracování věnoval. Stejně tak bych rád poděkoval všem vyučujícím oboru Orální historie – soudobé dějiny za příjemné a vstřícné studijní prostředí.

Abstrakt

Ve své diplomové práci se věnuji každodennosti vojenského personálu na hlavních amerických základnách v jižním Vietnamu v průběhu vietnamské války (1965-1973). Výzkum je založen na analýze orálně-historických rozhovorů s veterány, kteří sloužili s rozličným zařazením v týlu amerického vojska. Popisují specifika služby pamětníků od jejich vstupu do ozbrojených sil, výcviku, působení ve Vietnamu až po návrat z války. Snažím se o rozbor konkrétních témat spojených se zkušeností vojenské služby ve Vietnamu, přičemž zvláštní pozornost věnuji možnostem trávení volného času. V neposlední řadě se zabývám tím, jak se utvářel obraz konfliktu v populární kultuře.

Klíčová slova

Orální historie, každodennost, válka ve Vietnamu, americké základny, volnočasové aktivity vojáků

Abstract

In this diploma thesis, I deal with the everyday life of military personnel stationed in the main American bases in South Vietnam during the Vietnam War (1965-1973). The research is based on the analysis of oral history interviews with veterans that served in various occupational specialties in the rear of American armed forces. I'm describing specifics of the military service of witnesses from their entry to the armed forces, training, Vietnam experience, to their homecoming. I'm trying to analyze specific topics that are connected with the experience of military life in Vietnam, especially off duty hours of personnel. Finally, I deal with the creation of the popular culture image of the conflict.

Keywords

Oral history, everyday life, Vietnam War, American bases, off duty hours of military personnel

Obsah

Úvod	2
1. Metodologická část	4
1.1. Charakteristika výzkumu	4
1.2. Teoretické přístupy	4
1.3. Analytické přístupy.....	5
1.4. Literatura a prameny.....	7
1.4.1. Základny a logistika	9
1.4.2. Vojenská služba	10
1.4.3. Orální historie.....	11
1.4.4. Memoáry.....	13
1.4.5. Drogová problematika	16
1.4.6. Média	16
1.4.7. Prameny	17
2. Historický kontext	21
2.1. Stručná charakteristika konfliktu	21
2.2. Americké základny ve Vietnamu	30
3. Empirická část	34
3.1. Vstup do vojska	34
3.1.1. Osobní strategie	35
3.1.2. Výcvik	40
3.2. Každodennost vojenské služby	43
3.2.1. Vítejte ve Vietnamu.....	44
3.2.2. Zaměstnání.....	45
3.2.3. Volný čas	48
3.3. Obraz války.....	68
3.3.1. Perspektiva týlového vojáka	68
3.3.2. Populární vyobrazení konfliktu (Bojový narativ).....	72
3.3.3. Návrat vojáků z Vietnamu a jejich vnímání konfliktu.....	77
Závěr	81
Seznam pramenů a literatury	83
Přílohy.....	91

Úvod

Myšlenka pokusit se zpracovat téma každodennosti amerických vojáků působících v zázemí během války ve Vietnamu se zrodila poté, co jsem v rámci svého zájmu o tento konflikt přečetl publikaci americké autorky Meredith Lair s názvem *Armed with abundance – Consumerisms and soldiering in the Vietnam war*.¹ Lair se ve své práci věnuje konzumerismu amerických vojáků a přibližuje čtenáři prostředí amerických základen ve Vietnamu, čímž se její kniha vymyká populárnímu vyobrazení vietnamské války, v němž jsou akcentovány především fenomény jako násilí, hrdinství, strádání, trauma a bojová zkušenost. Právě tyto atributy jsou dominantními v tematickém zaměření mnoha publikací, zvláště u populárně-naučné a memoárové literatury, a patří také mezi nejčastější náměty filmového a televizního zpracování vietnamského konfliktu. Zdůrazňováním bojové zkušenosti však dochází k určitému pokrivení obrazu o vietnamské válce a šíření stereotypních představ ve společnosti. I veteráni ze zázemí sehráli svou roli v konfliktu, a přestože jejich služba nebyla mnohdy tak heroická, nebo dramatická, neměla by zůstat stranou společenského zájmu a mediálního diskurzu.

Ve skutečnosti podle všech dostupných kritérií, nelze větší část příslušníků amerických jednotek působících ve Vietnamu považovat za vojáky v boji.² Tak zvaný „ocas“ vojska, tedy souhrnné označení pro složky ozbrojených sil, jejichž úkolem bylo podporovat bojové jednotky, byl ve Vietnamu „delší“ než v předchozích konfliktech, jichž se Spojené státy účastnily. Americké ministerstvo obrany uvádělo jako jednu z příčin této skutečnosti technologický pokrok vojenské techniky (zvláště letecké), jež vyžadovala značné množství personálu pro údržbu a jejímž prostřednictvím – spíše než početnými oddíly pěchoty – měla být válka vybojována. Důležitým faktorem byla také možnost udržovat v jižním Vietnamu rozlehlé základny, protože nepřítel neměl prostředky k jejich zničení, ani možnost významněji je ohrozit.

Odhady poměru týlových a bojových jednotek se různí, literatura nicméně většinou uvádí, že na jednoho příslušníka bojových jednotek připadalo osm až devět vojáků sloužících v týlu. Příslušníci této týlové podpory byli soustředěni převážně ve velkých základnách, kde

---

¹ LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011, s. 32.

² HOLMES, Richard. *Obrazy války: chování člověka v bitvě*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 73.

v relativním bezpečí spíše než s nepřítelem, bojovali s nudou a rutinou vojenského života. Největší americké základny, jakými byly Long Binh, Cam Ranh Bay, Tan Son Nhut, nebo Danang, ubytovávaly každá desítky tisíc vojáků, pro které bylo nutné vytvořit zázemí. Součástí základen byla zařízení pro volnočasové aktivity vojenského personálu, mezi kterými nechyběla sportoviště, kina, bazény, kluby, obchody, bary, restaurace i lázně. Tyto komplexy byly do značné míry soběstačné a poskytovaly vše potřebné vojákům sloužícím zde ve stovkách nejrůznějších specializací. Vojáci v zázemí byli nicméně diverzifikovaná skupina a jejich službu proto nelze zobecňovat v náročnosti, nebo míře podstupovaného rizika.

Úvodní část studie je věnována stručnému shrnutí vietnamské války a charakteristice amerických základen ve Vietnamu. Následně se zabývám analýzou osobních strategií pamětníků a okolnostmi jejich vstupu do ozbrojených sil, přičemž se snažím o zasazení tématu do širšího dobového kontextu. Stěžejní částí práce je interpretace aktérské zkušenosti narátorů z prostředí velkých základen s důrazem na trávení osobního volna. Součástí tohoto tématu je také vybavenost základen a přístup velení amerických ozbrojených sil k zajištění rekreačních aktivit vojenského personálu. Dále se věnuji tomu, jak příslušníci týlových jednotek nahlíželi na svou službu, především relativně k bojovým jednotkám. V závěrečné části diplomové práce se zamyslím nad vyobrazením vietnamské války v populární kultuře včetně způsobu, jakým se toto vyobrazení utvářelo a formovalo a jak bylo reflektováno samotnými pamětníky. S tímto tématem souvisí také vznik mýtů a stereotypních představ o povaze služby amerických vojáků ve Vietnamu, které jsou stále přítomny ve společnosti.

1. Metodologická část

1.1. Charakteristika výzkumu

Výzkumný projekt se zaměřuje na popis a analýzu každodennosti příslušníků amerických ozbrojených sil, kteří byli součástí početného týlového personálu sloužícího na amerických základnách v průběhu vietnamské války.³ Vzhledem k velkému množství potencionálních témat, jež se týkají každodennosti vymezené skupiny, jsem přistoupil k určité selekci a má práce je tak spíše sondou do života členů týlových jednotek, nikoliv komplexním zpracováním. Cílem práce je na základě orálně-historického kvalitativního výzkumu⁴ rozebrat konkrétní aspekty služby pamětníků v dílčích tematických exkurzech.

Konflikt ve Vietnamu je široce zpracován a je mu věnováno velké množství literatury, i přesto však zůstává téma služby na amerických základnách výrazně upozaděno za prezentací války z perspektivy bojových jednotek. Mým cílem je proto přispět k vyplnění této mezery. Práce pokrývá časové období let 1965-1973, jež začíná nasazením amerických pozemních vojsk ve Vietnamu (následujícím po schválení tzv. Tonkinské rezoluce) a končí stažením amerických vojáků z jižního Vietnamu; s přesahem do období, jež následovalo po ukončení války. Důvodem tohoto přesahu je zejména rozbor reflexe konfliktu v populární kultuře.

1.2. Teoretické přístupy

Svou práci bych rád pojal jako příspěvek k dějinám (vojenské) každodennosti, jakožto oblasti bádání soustředící se na každodennost války a prožitek „obyčejných vojáků“. Dějiny každodennosti je možno považovat za součást tzv. kulturních vojenských dějin, což je zastřešující označení pro nové badatelské trendy (témata) a výzkumné přístupy v oblasti vojenských dějin prosazující se od 90. let dvacátého století. Kulturní vojenské dějiny jsou mezi badateli i v současnosti nadále velmi populární, přičemž v popředí zájmu stojí mikrohistorická

---

³ Pozornost věnuji výlučně hlavním základnám, za něž je možno označit největší americké instalace, jež byly dopravními nebo zásobovacími centry, případně významnými velitelskými středisky s početným personálem.

⁴ Kvalitativní výzkum je založen na svébytné poznávací hodnotě jednotlivce, kterou se nesnaží zobecnit pomocí kvantifikujících postupů. (VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015.)

perspektiva, orientace na každodennost vojáků, gender, koncept paměti a různé formy zkušenosti s válečným konfliktem.⁵

Ve své práci se inspiroji pracemi historiků Johna A. Lynna, Johna Keegana a Richarda Holmese, které můžeme přiřadit k proudu vojenské historie označované termínem „*New military history*“, jenž se zformoval ve druhé polovině 20. století. Tento proud se zaměřuje zvláště na jednotlivé aspekty vojenské služby, vztah vojska a společnosti a pracuje s válečnou zkušeností marginalizovaných skupin i vojáka jako jednotlivce. Tímto zaměřením a novými přístupy se liší od konzervativního pojetí vojenských dějin (Clausewitz, Liddel Hart), jehož předměty bádání jsou zejména vojenské strategie, taktika, doktríny, vojenští velitelé, válečná tažení a střetnutí. Proud *New military history* se vymezuje vůči konzervativnímu pojetí války jako prostředku státní politiky, na níž lze uplatnit univerzálně platné principy válečného umění.⁶ Podle Lynna je naopak povaha války proměnlivá v čase a je přetvářena kulturami které ji vedou.⁷ Lynn rovněž odmítá konzervativní koncept „univerzálního vojáka“, tedy generalizující představu o archetypickém vojákovi, jehož válečná zkušenost je identická bez ohledu na okolnosti a dobu. V kulturních vojenských dějinách se stále ve větší míře prosazuje využívání relativně nového druhu pramenů, jimiž jsou rozhovory vedené metodou orální historie a také např. posuzování vlivu médií na reprezentaci konfliktů (jakožto téma, kterému se v práci rovněž věnuji).

1.3. Analytické přístupy

Projekt diplomové práce, jakožto orálně-historický kvalitativní výzkum, je založen na reflexi vojenské služby prostřednictvím obsahové analýzy a interpretace orálně-historických rozhovorů s pamětníky a jejich komparaci s odbornou literaturou, memoáry a populárně-kulturním obrazem. Určitým specifickým mého výzkumu je práce s převzatými rozhovory. Jednoznačnou výhodou tohoto přístupu je možnost pracovat s větším množstvím rozhovorů bez

---

⁵ STORCHOVÁ, Lucie, ed. *Koncepty a dějiny: proměny pojmů v současné historické vědě*. Praha: Scriptorium, 2014, s. 313.

⁶ Tamtéž, s. 309.

⁷ LYNN, John A. *Battle: a history of combat and culture*. Rev. and updated ed. Cambridge, MA: Westview Press, 2004, s. 359.

nutnosti realizovat vlastní výzkum, jenž by byl náročný (pokud vůbec proveditelný) jednak z časových a také finančních důvodů (zvláště pokud se jedná o geograficky vzdálené téma). Nevýhodou je ovšem nemožnost strukturovat vlastní okruhy otázek pro narátory, což je do jisté míry limitující. Abych získal dostatek látky pro analýzu a interpretaci, musel jsem přistoupit ke zpracování většího množství rozhovorů, z nichž jsem kondenzoval informace ve shodě s předmětem mého výzkumu. Velmi nápomocnou mi byla skutečnost, že kolegové z *Texas Tech University*, kteří rozhovory prováděli, strukturovali své okruhy otázek tak, že se do značné míry překrývaly s mým tematickým zaměřením (okolnosti vstupu do vojska, motivace pro službu, volnočasové aktivity, vnímání populárně kulturního obrazu konfliktu, specifika služby v zázemí). Pořízená interview měla v průměru 50 stran a byla vedena formou polostrukturovaného rozhovoru. Přestože se ztotožňuji s názorem Alessandra Portelliho, jenž vyzdvihuje přednosti práce se zvukovým záznamem, musel jsem kvůli časovým důvodům pracovat většinou s prepisy rozhovorů.⁸

Metodu orální historie⁹ jsem zvolil zejména z toho důvodu, že je vhodná pro bádání v oblasti každodennosti, mikrohistorie a individuální aktérské zkušenosti. Ve výzkumu mi nešlo pouze o objevování aspektů vojenské každodennosti, ale také o pocity, motivaci a uvažování pamětníků.

Náročnost výzkumu v oblasti vietnamského konfliktu tkví v nutnosti seznámit se s velkým množstvím informací vztahujících se k americkému vojsku a k realitám Vietnamu a Spojených států ve zkoumaném období. Při bádání jsem se proto snažil vyčerpávat takové množství odborné literatury, jaké mi čas na přípravu práce dovolil. Před přistoupením k rozboru rozhovorů bylo nutné znát zejména specifika služby v americkém vojsku (včetně vojenského žargonu) a v neposlední řadě také místopis americké přítomnosti ve Vietnamu. Detailní obeznámení se s tématem je nezbytné také pro hodnocení validity a reliability orálně-

---

⁸ PORTELLI, Alessandro. *What Makes Oral History Different*, in: PERKS, Robert a Alistair THOMSON, ed. *The oral history reader*. 2nd ed. New York: Routledge, 2006, str. 64.

⁹ Orální historie je kvalitativní metoda výzkumu, jejímž primárními prameny jsou ústní svědectví. Metoda se sestává z řady propracovaných, avšak stále se vyvíjejících a dotvářejících postupů, jejichž prostřednictvím se badatel v oblasti humanitních a společenských věd dobírá nových poznatků, a to na základě ústního sdělení osob, jež byly účastníky či svědky určité události, procesu nebo doby, které badatel zkoumá, nebo osob, jejichž individuální prožitky, postoje a názory mohou obohatit badatelovo poznání o nich samých, případně o zkoumaném problému obecně. (VANĚK, Miroslav a MŮCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s.14.)

historických pramenů. Určitým fenoménem americké společnosti je poměrně značný počet osob, jež se vydávají za válečné veterány, případně uvádí nepravdivé údaje o své vojenské službě (z důvodů zvýšení společenské prestiže, přístupu k materiální pomoci veteránům apod.). Na vážnost a rozsah této problematiky ostatně poukazuje skutečnost, že přisvojování si statutu veterána je ve Spojených státech považováno za trestný čin na základě *Stolen Valor Act*.¹⁰

1.4. Literatura a prameny

Literatura k vietnamské válce je neobyčejně bohatá, čítající tisíce titulů. Mnoho autorů se snažilo odpovědět na fundamentální otázky o příčinách konfliktu, o cestě Spojených států do války a roli armády a představitelů země v tomto procesu. Podstata americké intervence ve Vietnamu rozdělovala dva proudy historiografie. Prvním proudem, jenž se začal utvářet již během konfliktu, je proud ortodoxní. Zastánci ortodoxního přístupu považují válku za neopodstatněnou, jako chybné rozhodnutí představitelů Spojených států a špatnou kalkulaci, které šlo předejít.¹¹

Druhý proud, revizionistický, se formoval později. K publikování prací, jež se vymezovaly vůči ortodoxnímu hledisku, docházelo zejména v období úřadu prezidenta Reagana, který proslul charakterizováním vietnamského konfliktu, jako „ušlechtilé věci“. Revizionistický pohled vycházel z předpokladu, že válka byla oprávněnou reakcí na komunistickou hrozbu a vývoj studené války. Příčinu porážky viděli zastánci revizionistického směru ve špatně zvolené vojenské strategii (A. Krepinevich, W. Colby), nebo v pochybení politické reprezentace, jež omezovala vojenskou působnost a „držela armádu zpět“ (H. Summers, B. Palmer).¹² Ortodoxní výklad byl upřednostňován mezi akademiky, kteří se až na výjimky (M. Moyar, G. Lewy) k revizionistickému pojetí nehlásili. Jedním z důvodů může být skutečnost, že se revizionistické pojetí pohybuje v oblasti kontrafaktuální historie, jež není

---

¹⁰ Stolen Valor Act of 2013 [online]. Dostupné z: <https://www.congress.gov/113/crpt/hrpt84/CRPT-113hrpt84.pdf>

¹¹ V kontextu studené války byli stoupenci tohoto přístupu zejména W. A. Williams, G. Kolko, P. J. Hearden a W. LaFeber. Mezi autory předních a oceňovaných průřezových publikací pak G. C. Herring, S. Karnow, W. J. Duiker, N. Sheehan, G. Kahin, nebo W. S. Turley.

¹² PRESTON, A., LYNCH, T., RYAN, D. *et al.* 'Rethinking the Vietnam War' by John Dumbrell. *International Politics Reviews* 1 [online], 37–48, 2013. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/ipr.2013.4#citeas>

v akademické obci příliš oblíbená (válka mohla být vyhrána pokud..., válka byla nezbytná z důvodů, které mohly nastat apod.).¹³ Revizionismus byl ovšem populární u bývalých důstojníků (H. Summers, B. Palmer, W. Westmoreland) a vysokých státních úředníků (H. Kissinger, W. Rostow). Velký počet veteránů rovněž sdílí revizionistické hledisko, zejména pokud jde o roli protiválečného hnutí¹⁴, nebo v kritice politiků, kteří nedovolili armádě vést válku v plném rozsahu (nasazení rezervistů, neomezená územní působnost armády apod).

Z publikací, jež rozebírají historiografii konfliktu, bych zmínil především knihu *Making Sense of the Vietnam Wars*,¹⁵ kterou napsali Mark Philip Bradley a Marilyn B. Young a knihu *Rethinking the Vietnam War*¹⁶ od Johna Dumbrella. Zvláště Dumbrell, jehož bychom mohli zařadit spíše k ortodoxnímu proudu, neodmítá a priori revizionistický pohled a čerpá z obou směrů a argumentací. Sám Dumbrell považuje dělení historiografie na dva proudy za rigidní a umělejší, což není ojedinělý názor.

Shoda mezi historiky a badateli v oblasti vietnamské války panuje ovšem v tom, že byl konflikt doposud zpracováván přílišně z amerického úhlu pohledu. Snadnější přístup k oficiálním a neoficiálním zdrojům z druhé strany konfliktu, tj. z Vietnamu, Sovětského svazu a Číny, ovšem nabízí nový prostor pro bádání. Práce autorů W. Duikera – *Sacred war: Nationalism and revolution in a divided Vietnam*¹⁷ a Marka Bradleyeho – *Vietnam at War*,¹⁸ patří mezi ty, které rozebírají konflikt z vietnamské perspektivy. Dále bych pak zmínil Pulitzerovou cenou oceněnou knihu americké novinářky Frances FitzGerald – *Fire in the Lake*,¹⁹ jež reflektuje pozici severního Vietnamu a Národní fronty osvobození jižního Vietnamu, známé rovněž jako *Vietcong*.

---

¹³ PRESTON, A., LYNCH, T., RYAN, D. et al. 'Rethinking the Vietnam War' by John Dumbrell. *International Politics Reviews* 1 [online], 37–48, 2013. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/ipr.2013.4#citeas>

¹⁴ V protiválečném hnutí vidí sílu, která rozdělila americkou společnost a poštvala ji proti armádě. Někteří autoři přirovnávají tyto pocity veteránů k pocitům německých vojáků po kapitulaci v první světové válce, jež byla vnímána jako „rána do zad“ bojující armádě.

¹⁵ BRADLEY, Mark a YOUNG, Marilyn Blatt. *Making sense of the Vietnam wars: local, national, and transnational perspectives*. New York: Oxford University Press, 2008.

¹⁶ DUMBRELL, John. *Rethinking the Vietnam War*. New York: Palgrave Macmillan, 2012.

¹⁷ DUIKER, William J. *Sacred war: nationalism and revolution in a divided Vietnam*. New York: McGraw-Hill, c1995.

¹⁸ BRADLEY, Mark. *Vietnam at war*. New York: Oxford University Press, 2009.

¹⁹ FITZGERALD, Frances. *Fire in the lake: the Vietnamese and the Americans in Vietnam*. Boston: Little, Brown, 2002.

1.4.1. Základny a logistika

Protože se ztotožňuji se slovy jednoho z mých vyučujících: „historii nelze studovat bez mapy“, rád bych uvedl několik příspěvků, zabývajících se místopisem americké přítomnosti ve Vietnamu.

V průběhu let vzniklo několik publikací věnujících se výstavbě základen a logistickému zabezpečení amerického vojska. Mezi nejvýznamnější příspěvky k tomuto tématu patří kniha Richarda Tregaskise – *Southeast Asia, Building the bases, The history of construction in Southeast Asia*.²⁰ Autor rozebírá stavitelské úsilí ozbrojených sil ve Vietnamu, zmiňuje ovšem i projekty civilních inženýrů, kteří se na této výstavbě rovněž – a to velmi významně – podíleli. Další knihou je publikace Jamese M. Cartera – *Inventing Vietnam*,²¹ jež mimo konstrukčních projektů popisuje rovněž americkou politiku hospodářské pomoci jižnímu Vietnamu. Velmi užitečnou knihou pro studium americké přítomnosti ve Vietnamu je *Where we were in Vietnam*²² od Michaela Kelleyho. Jedná se o podrobný přehled amerických instalací ve Vietnamu se jmény, lokacemi a stručnou historií více než 12 000 předsunutých základen, nemocnic, táborů, letišť, přístavů, a jiných zařízení. Logistickému zajištění armády se věnuje publikace *Logistic Support*²³ od generála J. Heisera. Jedná se o publikaci armádní provenience, jež vznikla v rámci projektu Centra vojenské historie armády Spojených států. V rámci stejného projektu vznikla i další z publikací přispívajících k tématu vojenských základen ve Vietnamu - *Base development in South Vietnam 1965-1970*²⁴ od generála Carroll H. Dunna.

---

²⁰ TREGASKIS, Richard. *Seabee Book- Southeast Asia: Building the Bases the History of Construction in Southeast Asia: Vietnam Construction*. Createspace Independent Pub, 2011.

²¹ CARTER, James M. *Inventing Vietnam: the United States and State Building, 1954-1968*. New York: Cambridge University Press, 2008.

²² KELLEY, Michael. *Where we were in Vietnam: a comprehensive guide to the firebases, military installations, and naval vessels of the Vietnam War*. Central Point, Or.: Hellgate Press, c2002.

²³ HEISER, Joseph M. *Logistic Support*. Washington D. C.: Department of the Army, 1991.

²⁴ DUNN, Carroll H. *Base Development in South Vietnam, 1965-1970*. Washington D. C.: Department of the Army, 1991.

1.4.2. Vojská služba

Studie věnující se vojenskému životu a aspektům vojenské služby ve Vietnamu jsou rovněž málo početné, přesto bylo publikováno několik kvalitních prací, jež se těmito tématy zabývají.

Jednou z takovýchto publikací je bezpochyby již zmíněná kniha profesorky Lair – *Armed with Abundance: Consumerism and Soldiering in the Vietnam War*,²⁵ jež se jako jedna z mála významněji věnuje tématu týlových jednotek ve Vietnamu. Meredith Lair se vymezuje proti běžnému pojetí vojenské zkušenosti z vietnamské války jako dramatickému prožitku boje a analyzuje konflikt z pohledu týlových jednotek s důrazem na konzumerismus. Jako velmi přínosnou hodnotím knihu Jamese Westheidera – *Fighting in Vietnam*.²⁶ Jedná se o základní přehled vojenské zkušenosti z vietnamské války pojednávající o vstupu do ozbrojených sil, výcviku, bojové (a také nebojové) zkušenosti a návratu vojáků z války. Westheider stručně, ale výstižně, popisuje témata jako život na základně, bojové akce, vojenské stravování, alkohol, prostituci, rekreaci a mnohá další. Autor ve své publikaci pracuje rovněž s orálně-historickými rozhovory. Kniha je vhodná pro seznámení se s reáliemi vietnamské války před přistoupením k hlubšímu zkoumání problematiky. Další knihou je vysoce hodnocená studie Lawrence M. Baskira a Williama A. Strausse – *Chance and circumstance: The draft, the war, and the Vietnam Generation*.²⁷ Práce se zabývá především procesem odvodu do vojska v průběhu vietnamské války a prezentuje mnoho statistických údajů. Také kniha Christiana G. Appyho – *Working-class War: American Combat Soldiers and Vietnam*²⁸ se věnuje odvodu do ozbrojených sil. Jak napovídá název knihy, Appy zkoumá především původ odvedených vojáků a rozebírá válku v sociálním kontextu. Toto zaměření je nápomocné při studiu týlových jednotek, neboť Appy poukazuje na fakt, že sociální původ vojáka do značné míry determinoval jeho vojenské zařazení, a měl vliv na to, zdali bude působit v týlu, nebo u bojových jednotek. Některé autorovi

---

²⁵ LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011.

²⁶ WESTHEIDER, James E. *Fighting in Vietnam: the experiences of the U.S. soldier*. Mechanicsburg, PA: Stackpole Books, 2011.

²⁷ BASKIR, Lawrence a STRAUSS, William. *Chance and circumstance: the draft, the war, and the Vietnam generation*. New York: Vintage Books, 1978.

²⁸ APPY, Christian G. *Working-class war: American combat soldiers and Vietnam*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c1993.

závěry byly nicméně podrobeny kritice, doporučuji proto srovnání s novější literaturou k tématu.²⁹ Vojenské službě se věnoval i americký sociolog Charles Moskos, jehož kniha *The American Enlisted Man; The Rank and File in Today's Military*³⁰ popisuje aspekty služby ve Vietnamu, byť byla vydána roku 1970, tedy celé tři roky před koncem americké účasti v konfliktu. Moskos byl jako výzkumník přímým účastníkem konfliktu a měl možnost provádět rozhovory s vojáky. Autor v knize uvádí cenné statistické údaje vztahující se k vojenskému personálu a dobové průzkumy veřejného mínění, z nichž také často cituje.

1.4.3. Orální historie

Řada autorů publikací o vietnamské válce se rozhodla využít ve svém výzkumu rozhovorů s veterány, přičemž tento trend se prosazuje stále silněji. Možnost využít tohoto druhu pramene se nabízela zejména z důvodu rozšíření přenosných nahrávacích zařízení a rozvoje výzkumné metody orální historie v 80. a 90. letech 20. století. Rovněž také společenské podmínky byly pro výzkumníky v tomto období příznivější, neboť právě v této době se po letech mlčení rozhodla velká část veteránů vietnamské války promluvit o svých zkušenostech. Pamětníci byli motivováni společenskou poptávkou po jejich zážitcích, což souviselo s pozitivnějším vnímání jejich služby americkou veřejností. Veteráni se stávali součástí školních a univerzitních projektů, a byli hosty školních setkání, kde hovořili s žáky o svých zkušenostech. Orálně-historické publikace často pracují s vymezenými skupinami, a to na základě služby v konkrétní jednotce, pohlaví, příslušnosti k etniku apod.

Orální historie je bezpochyby více než vhodnou metodou pro zkoumání každodennosti ve válečném konfliktu, má však i svá úskalí. Téma vietnamské války je široce zastoupeno v literatuře a médiích po řadu desetiletí, předávaný obraz je ovšem často prostoupen mýty a stereotypy. Tyto faktory se promítají i do rozhovorů s veterány, což klade zvýšené nároky při hodnocení jejich validity. Vynikající kniha B. G. Burketta – *Stolen Valor: How the Vietnam*

---

²⁹ Kolektiv autorů ve studii o sociálním pozadí padlých amerických vojáků vyvrací Apyho závěr, že větší část usmrčených vojáků pocházela ze sociálně slabších rodin. (BARNETT, Arnold, et al. *America's Vietnam Casualties: Victims of a Class War? Operations Research*, vol. 40, no. 5, 1992, s. 856–866.)

³⁰ MOSKOS, Charles C. *The American Enlisted Man; The Rank and File in Today's Military*. New York: Russell Sage Foundation, 1970.

*Generation Was Robbed of Its Heroes and Its History*³¹ má za cíl tyto mýty identifikovat. Především se však Burkett soustředí na odhalování „falešných“ veteránů, tedy osob, které si příběh o své službě vymyslely, nebo ho záměrně pozměnily. Mezi takovými osobami se mu podařilo nalézt veřejně známé osobnosti, ale i autory publikací o vietnamské válce, včetně několika respektovaných autorů. Narátory, kteří záměrně lhali o své službě, našel i v některých orálně-historických publikacích, včetně těch nejpobulárnějších.³²

Mezi publikace, jež pracují se vzpomínkami veteránů, patří další kniha Christiana Appyho – *Patriots: The Vietnam War remembered from All sides*.³³ Appy ve své knize prezentuje pohled na válku z mnoha různých úhlů, což činí jeho práci unikátní. Mezi sesbíranými rozhovory jsou příspěvky od diplomatů, vojáků (generálů i vojínů), publicistů a civilistů. Autor nahrával rozhovory také ve Vietnamu a do publikace umístil rozhovory s bývalými vojáky severního Vietnamu. Appy pracuje s ideálem patriotismu a vírou narátorů v to, že jednali v nejlepší zájmu svých zemí. Další z publikací, jež prezentují pohled veteránů z rozličným zařazením, tedy nejen bojovým, je *Nam: The Vietnam War in the Word of Men and Women who fought there*³⁴ od novináře Marka Bakera. Jedná se o jednu z nejvíce pobulárních publikací obsahujících rozhovory s veterány s více než milionem prodaných výtisků. Přestože je však kniha prezentována jako orálně-historická, postrádá základní atributy orálně-historické práce a je spíše sbírkou anekdot. *Strange ground: Americans in Vietnam, 1945-1975: An Oral History*³⁵ od Harryho Maurera je práce zajímavá zvláště tím, že zaznamenává počátek americké angažovanosti ve Vietnamu. Afroameričanům jako specifické skupině a jejich účasti v konfliktu se věnuje kniha Terryho Wallace – *Bloods: An Oral History of the Vietnam War*.³⁶ Wallace se zaměřuje na zkušenosti vojáků z bojových jednotek. Některé autorem prezentované premisy v této publikaci jsou ovšem nepřesné.³⁷ Mezi další publikace zaměřené na bojové jednotky patří

---

³¹ BURKETT, B. G a WHITLEY, Glenna. *Stolen valor: how the Vietnam generation was robbed of its heroes and its history*. Dallas: Verity Press, c1998.

³² Jedná se např. o knihu Terryho Wallace „*Bloods*“. Informace o službě veteránů získává Burkett na základě zákona o přístupu k informacím (*Freedom of Information Act*).

³³ APPY, Christian G. *Patriots: the Vietnam War remembered from all sides*. New York: Penguin Books, 2004.

³⁴ BAKER, Mark. *Nam: The Vietnam War in the Words of the Men and Women Who Fought There*. William Morrow, 1981.

³⁵ MAURER, Harry. *Strange ground: Americans in Vietnam, 1945-1975, an oral history*. New York: H. Holt, c1989.

³⁶ TERRY, Wallace. *Bloods, an oral history of the Vietnam War*. New York: Random House, c1984.

³⁷ Autorovo tvrzení, že Afroameričané byli zastoupeni v bojových jednotkách více než bílí vojáci, a také že měli větší poměr padlých, nekoresponduje se známými statistickými údaji.

*Red Thunder, Tropic Lighting: The World of a Combat Division in Vietnam*³⁸ od Erica Bergeruda a *No Shining Armor: The Marines at War in Vietnam: An Oral History*³⁹ od Otto Lehracka. Zatímco Bergerud rozkrývá mýty o zdrogovaných a nedisciplinovaných vojácích, Bergerud se soustředí spíše na heroismus v boji. Zajímavou publikací k tématu je soubor esejů, jehož editory jsou Paul Budra a Michael Zeitlin – *Soldiers talk: The Vietnam War in Oral Narrative*.⁴⁰ Kniha se věnuje problematice interpretace ústního i písemného sdělení zkušeností veteránů vietnamské války a orální historii jako metodě pro výzkum tohoto období. Jedná se o přínosný příspěvek pro studium v oblasti orální historie zaměřené na vietnamský konflikt. Pohled na válku výhradně z týlu poskytuje kniha *The Tooth and the Tail: An Oral history of Support Troops in Vietnam*⁴¹ od Lawrence Rocka. Tato kniha je jedinou mně známou publikací, která se zaměřuje výhradně na výpovědi vojáků s týlovým zařazením. Bohužel se jedná o sbírku citací z rozhovorů ke konkrétním tématům bez jejich analýzy nebo interpretace.

1.4.4. Memoáry

Memoárová literatura k vietnamské válce je neobyčejně bohatá, její zaměření ovšem z velké části podléhá již zmíněnému paradigmatu bojové zkušenosti a válečného utrpení. Velké množství „bojových“ memoárů můžeme snad přičíst i poptávce po tomto tématu, přinejmenším v euroatlantické oblasti. Možná je to lidská fascinace válkou a bojem, heroismem a utrpením, jež stojí za poptávkou po této tématice. *Válečníci v džungli, Pěšákem ve Vietnamu, Stínoví válečníci: Uvnitř speciálních jednotek, Zóna zabíjení, Tak blízko: Vzpomínka na boj ve Vietnamu, Ďáblovo panství* a mnohé další memoáry se již v názvu snaží upoutat na bojovou zkušenost. Několik publikací bylo ovšem napsáno i veterány, kteří válku prožili v zázemí, a bojovou zkušenost téměř, nebo úplně postrádali. Názvy některých takových memoáru jakoby parodovaly ty „bojové“ (*Válečník za stolem, Sedící kachna: Dobrodružství Saigonského*

---

³⁸ BERGERUD, Eric M. *Red thunder, tropic lightning: the world of a combat division in Vietnam*. Boulder: Westview Press, 1993.

³⁹ LEHRACK, Otto J. *No shining armor: the Marines at war in Vietnam: an oral history*. Lawrence, Kan.: University Press of Kansas, c1992.

⁴⁰ BUDRA, Paul Vincent a ZEITLIN, Michael. *Soldier talk: the Vietnam War in oral narrative*. Bloomington: Indiana University Press, c2004.

⁴¹ ROCK, Lawrence. *The Tooth and the Tail*, CreateSpace Independent Publishing Platform, 2012.

válečníka, REMF⁴² „válečné příběhy“ apod.). Namísto líčení bojové zkušenosti se memoáry veteránů s týlovým zařazením zaměřují spíše na vtip, ironii a popis neobyčejných zážitků, jež jdou proti archetypu amerického vojáka prodírajícího se džunglí a bojujícího s nepřítelem, jak jej často prezentuje Hollywood.

James Stoup sloužil ve Vietnamu mezi lety 1970-1971 jako vojenský novinář, díky čemuž měl jedinečnou možnost pohybovat se mezi jednotkami a poznávat život na jiných základnách a v jiných útvarech. Jeho knihu *Behind the wire*⁴³ činí zvláště zajímavou skutečnost, že se jako člen redakčního týmu armádních novin podílel na vytváření oficiální propagandy, což ve svých pamětech barvitě líčí. Další publikací o zázemí je kniha Deana Kohlera – *Rock 'n' Roll Soldier: A Memoir*.⁴⁴ Kohler byl příslušníkem vojenské policie na základně v Qui Nhon, kde na popud svého velícího důstojníka založil rokenrolovou kapelu a pořádal vystoupení pro vojáky. Autor v knize popisuje vliv hudby na morálku vojáků a další aspekty vojenského života v zázemí. Pohled na život na největší americké základně ve Vietnamu, Long Binh, nabízí vzpomínková kniha Thomase Bayarda – *No cats in Vietnam: The memoir of Straightleg engineer*.⁴⁵ Tato publikace je mimo popisu života na základně zajímavá tím, že v ní autor zmiňuje své zážitky z průběhu ofenzívy Tet, jež probíhala právě v době jeho nasazení. Prostor pro zamyšlení nabízí zejména autorovo vnímání sebe sama jako válečníka – zejména na základě prožitku útoku na základnu – a to i přesto, že se za dobu svého nasazení s nepřítelem nikdy přímo nesetkal a ani jednou nevystřelil. Rovněž i autor další publikace – *Sitting Duck: Adventures of a Saigon Warrior*,⁴⁶ Nick Boldrini, byl ve Vietnamu přítomen v době ofenzívy Tet. Boldriniho jednotka byla umístěna poblíž Saigonu na další z velkých základen, Tan Son Nhut, kde autor pracoval jako radarový technik. Kniha je do značné míry prostoupena satirou. Výbornou knihou o životě v zázemí je kniha George Watsona – *Voices from the Rear: Vietnam 1969-1970*.⁴⁷ Watson pouze nepopisuje své zážitky z Vietnamu, ale snaží se o analýzu nerovnosti systému odvodů, všímá si rozdílů mezi životem jednotek v poli a jednotek v zázemí, a zamýšlí se nad pocity vojáků, jakými byly strach, ale také pocit jednoty a kamarádství. Mezi

---

⁴² REMF (*Rear-echelon motherfucker*) byla zkratka užívaná ve Vietnamu, jako hanlivé označení týlových jednotek.

⁴³ STOUP, James. *Behind the Wire*, Page Publishing, Inc., 2015.

⁴⁴ KOHLER, Dean Ellis a VANHECKE, Susan. *Rock 'n' roll soldier*. New York: HarperTeen, 2009.

⁴⁵ BAYARD, Thomas F. *No cats in Vietnam: the memoir of a straightleg engineer*. Philadelphia, Pa.?: [Distributed by] Xlibris, c2007.

⁴⁶ BOLDRINI, Nik. *Sitting Duck, Adventures of a Saigon Warrior*. Seattle, Wash: OBS Publishing, 1996.

⁴⁷ WATSON, George M. *Voices from the rear: Vietnam 1969-1970*. S.l.: Xlibris, 2001.

další memoáry ze zázemí pak patří *My Detachment: A Memoir*⁴⁸ od Tracyho Kiddera, Pulitzerovou cenou oceněného autora, který napsal své vzpomínky z Vietnamu, kam se dostal jako jeden z mála absolventů Harvardovy university, nebo *REMF „War Stories“*⁴⁹ od Deana Muehlberga, jenž pracoval jako úředník v oddělení pro udělování medailí. Pohled ze zázemí zprostředkovávají také knihy *Desk Warrior*⁵⁰ od Joe Dunna a *The Saigon Zoo*⁵¹ od Pete Whalona. Zajímavou a jedinečnou knihou, jež nabízí poněkud jiný pohled na týlové jednotky, je kniha od Joann Puffer Kotcher – *Donut Dolly: An American Red Cross girl's War in Vietnam*.⁵² Joann působila jako pracovnice Červeného kříže a jejím úkolem bylo bavit vojáky. Za tímto účelem se ona i ostatní mladé dívky, vojáky nazývané Dunut Dollies, často vypravovala do nebezpečných oblastí, aby se je pokusila rozptýlit od náročné služby. Autorka ve svých vzpomínkách vycházela z deníku, který si vedla na denní bázi. Přestože se nejedná o paměti popisující život v zázemí, právě naopak, kniha Manuela van Eycka – *Pěšákem ve Vietnamu*⁵³ stojí rozhodně za zmínku. Manuel Vaněček, což bylo autorovo jméno předtím, než si ho změnil na holandské Van Eyck, je původem občan Československa. Do Spojených států emigroval v roce 1968 a o dva roky později vstoupil na vlastní žádost do americké armády. Jako příslušník 101. výsadkové divize byl odeslán do Vietnamu, kde se zúčastnil přímých bojů. Ve svých pamětech popisuje službu v bojových jednotkách a s ní spojené útrapy. Rovněž i Van Eyck si vedl deník, jenž spolu s fotoaparátem a vojenským vybavením nosil s sebou v džungli. Stejně jako Manuel Vaněček, i řada dalších veteránů vycházela při vzpomínkách z vlastní korespondence, kterou psali svým blízkým. Tyto dopisy jim pak sloužily jako pomůcka pro rozvzpomínání se o čase stráveném ve Vietnamu.

Mimo toho, že tyto pomůcky napomáhaly pamětníkům k připomenutí si konkrétních událostí a faktografických údajů, pomáhaly jim také k identifikaci tehdejších pocitů a myšlenek. To je významné zejména z toho důvodu, že lidská paměť je tvárný, selektivní, intencionální a emocionální proces, jenž transformuje minulé prožitky „pod dojmem“ oněch současných

---

⁴⁸ KIDDER, Tracy. *My detachment: a memoir*. New York: Random House, c2005.

⁴⁹ MUEHLBERG, Dean. *Remf "War Stories" 17Th Cag - Nha Trang, Vietnam – 1969*. Lulu.com, 2010.

⁵⁰ DUNN, Joe P. *Desk warrior: memoirs of a combat REMF*. 2nd ed. Boston, MA: Pearson/Custom Pub., c2005.

⁵¹ WHALON, Pete. *The Saigon Zoo: Vietnam's Other War: Sex, Drugs, Rock 'n Roll*. West Conshohocken, Pa.: Infinity Publishing, 2004.

⁵² KOTCHER, Joann Puffer. *Donut Dolly: an American Red Cross girl's war in Vietnam*. Denton, Tex.: University of North Texas Press, c2011.

⁵³ VAN EYCK, Manuel F. *Pěšákem ve Vietnamu*. Praha: Naše vojsko, 2010.

(a v očekávání budoucích).⁵⁴ Při retrospektivním pohledu dochází k určitému zkreslení a vyprávění je rekonstrukcí minulosti z dnešního pohledu, v němž se prolínají naše minulé, ale také současné postoje.⁵⁵ Způsob, jakým veteráni na konflikt vzpomínali, se tedy proměňoval např. pod vlivem společenského diskurzu, politických a jiných názorů, nabytých vědomostí a pocitů. Závěrem je třeba říct, že přínos použité metody orální historie není pouze v zaznamenání minulosti, ale také sledování způsobu, jakým ji pamětníci rekonstruují.

1.4.5. Drogová problematika

Problematicke užívání drog a alkoholu se věnuje vynikající publikace od Jeremyho Kuzmarova – *The Myth of Addicted Army*.⁵⁶ Jak napovídá titul, hlavním tématem, jenž Kuzmarov ve své knize rozebírá, je mýtus o rozsahu a způsobu užívání drog americkými vojáky ve Vietnamu. Tento mýtus se zrodil už v průběhu války, kdy američtí politikové a publicisté zveličovali rozsah užívání drog. Kuzmarov na základě studia vojenských záznamů a výpovědí samotných vojáků zkoumá vzorce pro užívání drog a společenské podmínky, v jakých se tak dělo. Autor se rovněž zabývá tím, jakým způsobem byl drogový problém zveličován médii a politiky, včetně toho, jak docházelo k politické manipulaci s drogovou problematikou a za jakým účelem. Další publikací věnující se drogové a alkoholové problematice je kniha Lukasje Kamienskiho – *Shooting Up: A Short History of Drugs and War*.⁵⁷ Kamienski se nesoustředí jen na vietnamský konflikt, ale na užívání drog ve válečném prostředí obecně.

1.4.6. Média

Americká média hrála během vietnamské války důležitou roli a jejich vliv na americkou společnost je často diskutován ve studiích zabývajících se válkou. Známymi se pak stala slovní spojení jako „televizní válka“, nebo „válka v obýváku“ jež upozorňovala na skutečnost, že

---

⁵⁴ VANĚK, Miroslav a MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 130.

⁵⁵ Tamtéž, s. 134.

⁵⁶ KUZMAROV, Jeremy. *The myth of the addicted army: Vietnam and the modern war on drugs*. Amherst, [Mass.]: University of Massachusetts Press, c2009.

⁵⁷ KAMIENSKI, Łukasz. *Shooting up: a short history of drugs and war*. New York, NY: Oxford University Press, 2016.

poprvé v historii měli občané ve větší míře možnost sledovat televizní zpravodajství z války ve svých domovech. Oproti často prezentovanému názoru o zobrazování krutostí, televizní zpravodajství jen zřídka zobrazovalo násilí a hrůzy války. Podobně tomu bylo u novin a magazínů, které byly po dlouhý čas spíše na straně oficiální vládní politiky. Způsob, jakým informovaly veřejnost o válce, se začal výrazněji měnit až po ofenzívě Tet (1968), jež zásadně přispěla k proměnám veřejného mínění. Na rozbor článků předních amerických magazínů (*Newsweek*, *Time*, *U. S. News & World Report*) se ve své práci *The Weekly War: Newsmagazines and Vietnam*⁵⁸ soustředí James Landers. Autor zkoumá, jakým způsobem vybrané magazíny informovaly o vietnamské válce a jak jejich články ovlivňovaly americkou veřejnost a státní představitele. Landers se ovšem věnuje i opačnému procesu, tedy jak veřejné mínění ovlivňovalo způsob informování magazínů. Podobný přístup k tématice má i vynikající kniha Daniella Hallina – *Uncensored War: The Media and the Vietnam*,⁵⁹ která se ovšem nesoustředí jen na magazíny, ale rozebírá i další složky médií, zejména noviny a televizi. Tato publikace je velmi přínosná, neboť autor podrobně rozebírá a hodnotí náplň zpravodajství, přičemž vychází ze svého výzkumu archivních pramenů.

Konkrétní výtisky novin a magazínů je možno najít v archivech, z nichž některé jsou dostupné online, např. magazín *Life*, nebo deník *The New York Times*.

1.4.7. Prameny

Jak jsem zmínil výše, stěžejním pramenem pro můj výzkum jsou rozhovory vedené metodou orální historie, jenž jsem převzal z dostupných online archivů. Virtuální online sbírky obsahující rozhovory jsou relativně novým nástrojem pro bádání a jejich vznik souvisí s technologickým pokrokem a také demokratizujícím procesem v orální historii, jakožto snahou zpřístupnit výsledky výzkumu širší veřejnosti. Od započetí tzv. digitální revoluce v 90. letech dvacátého století dochází ke zrychlujícímu se pokroku v oblasti digitálních technologií, jehož důsledkem je nárůst internetových archivů, databank, popularizačních webových stránek,

---

⁵⁸ LANDERS, James. *The weekly war: newsmagazines and Vietnam*. Columbia: University of Missouri Press, c2004.

⁵⁹ HALLIN, Daniel C. *The uncensored war: the media and Vietnam*. Berkeley: University of California Press, c1986.

sociálních médií a projektů zaměřených na uveřejnění rozhovorů s pamětníky.⁶⁰ Ve Spojených státech jsou orálně-historické projekty zaměřené na pamětníky vietnamské války realizovány v hojném počtu a vznikají pod záštitou škol, univerzit, muzeí, knihoven a dalších institucí, jež se věnují práci s veterány. Mnoho z těchto institucí zároveň umožňuje badatelům a zájemcům o historii z celého světa přístup do svých online sbírek, kde jsou jim rozhovory k dispozici.⁶¹ Tento trend se zvláště prosazuje v USA a zemích Commonwealthu, které upřednostňují volný přístup k orálně-historickým pramenům, přičemž evropské země jsou v tomto ohledu zdrženlivější a zvláště akademické instituce zpřístupňují své databáze jen ve velmi omezené míře.⁶²

Moderní datové technologie přinášejí nové možnosti v organizaci, manipulaci a prezentaci orálně-historických rozhovorů. Tento pokrok však také podněcuje debatu o problematice volné dostupnosti rozhovorů ve virtuálním prostoru. Objevily se i obavy, že z důvodu ztráty archivní kontroly povede „nemonitorovaný“ přístup k online sbírkám k jejich potencionálnímu zneužití (reprodukcí a distribucí).⁶³ Problematické je také to, že se vzrůstajícím počtem uveřejněných rozhovorů kolísá jejich kvalita ve smyslu dodržování metodologie orální historie. Jisté nebezpečí tkví v tom, že takové sbírky už nebudou ani záznamem subjektivity jedince, ani nebudou mít platnost standardně zpracovaných sociologických vzorků.⁶⁴

V neposlední řadě je třeba poukázat na etické otázky, jež s sebou uveřejňování rozhovorů přináší. Zvláště v případě rozhovorů staršího data, u kterých se při informovaném souhlasu narátora s jejich využitím nepočítalo s možností volné prezentace na internetu, je na místě opatrný postup v souladu s narátorovým přáním. V rámci dodržování etického kodexu je důležité získat dodatečný souhlas pamětníků (nebo pozůstalých) s prezentací jejich rozhovorů ve virtuálním prostředí, jakkoliv to může být problematické, zvláště u rozsáhlejších archivů, kdy je nutné kontaktovat větší počet osob. Důležité je rovněž podotknout, že uveřejňování

---

⁶⁰ HLAVÁČEK, Jiří. *Etické aspekty zpřístupňování orálně-historických pramenů (nejen) ve virtuálním prostoru. Časopis MEMO* [online]. 2019, (2), s. 26. [cit. 2019-12-06].

⁶¹ Díky technologickému pokroku je možné mimo přepisu rozhovoru zpřístupnit také audio/video záznam, doplněný o další dokumenty, jako např. fotografie apod.

⁶² HLAVÁČEK, Jiří. *Etické aspekty zpřístupňování orálně-historických pramenů (nejen) ve virtuálním prostoru. Časopis MEMO* [online]. 2019, (2), s. 27. [cit. 2019-12-06].

⁶³ RITCHIE, Donald A. *Doing oral history*. Third edition. New York, NY: Oxford University Press, 2014.

⁶⁴ VANĚK, Miroslav. *Globalizace a digitální revoluce aneb: Čtvrtá vývojová fáze orální historie*. Ohlédnutí za 14. mezinárodní konferencí orální historie v Sydney. *Soudobé Dějiny* [online]. 2006, XIII (01-02), 269-279 [cit. 2019-12-06].

informací a údajů bez informovaného souhlasu narátora není jen neetické, ale potencionálně nelegální (podle platné legislativy té které země).

Ve svém výzkumu jsem se rozhodl využít archiv (*Sam Johnson Vietnam Archive*) Vietnamského centra při Texaské univerzitě (*Texas Tech University*), a to z toho důvodu, že je zaštitěn vědeckou institucí a rozhovory realizovány jejími odporníky podle orálně-historických standardů. Dalšími výhodami zmíněného archivu je velký počet pořizovaných rozhovorů a snadná orientace na webových stránkách. Většina online materiálů (archivní dokumenty, rozhovory) je dostupných veřejnosti bez nutnosti žádat o zvláštní povolení k jejich přístupu. Způsob nakládání se zveřejněnými materiály se nicméně řídí kritérii pro dovozené užití (*fair use*) na základě ustanovení americké legislativy autorského práva (*Section 107 of the US Copyright Act of 1976*). V rámci dovozeného užití je možno využít materiály k nekomerčním účelům (např. vzdělávacím a výzkumným). V jiných případech je potřebné získat souhlas držitelů autorských práv, kterými jsou většinou nárotoři, případně archiv. Archiv Sama Johnsona neuvádí na webových stránkách žádost o dodržování etického kodexu, vyjma dodržování citačního úzu při publikační činnosti.

V rámci svého výzkumu jsem pracoval celkem se 77 polostrukturovanými rozhovory, které byly nahrány mezi lety 2000-2009. Primárním hlediskem při výběru konkrétních rozhovorů byla zkušenost narátorů s prostředím velkých základen a jejich nebojové (týlové) zařazení. Ze 77 osob bylo 74 vojáků (50 příslušníků armády, 14 příslušníků letectva, 7 příslušníků námořnictva a 3 příslušníci námořní pěchoty) a 3 civilisté (letuška, válečný korespondent a pracovnice agentury Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj). Co se týče genderového rozložení, 67 rozhovorů bylo vedeno s muži a 10 se ženami, většinou zdravotními sestrami. V celkového počtu rozhovorů s příslušníky ozbrojených sil bylo 43 důstojníků, včetně dvou generálů. Sekundárním hlediskem při selekci rozhovorů byla rozličná specializace narátorů, a to z důvodu získání plastičtějšího obrazu vojenské každodennosti. Mezi zastoupené specializace tak patří opraváři letecké a jiné techniky, vojenští policisté, zdravotní pracovníci (sestry, chirurgové), vojenští kaplani, piloti nebojových vrtulníků a letadel,⁶⁵ úředníci, příslušníci zásobovacích jednotek a zpravodajci.

---

⁶⁵ Rozhovory byly vedeny s piloty, kteří nelétali bojové mise s útočnou výzbrojí. Jednalo se o příslušníky leteckých jednotek, jejichž úkolem byla podpora pozemních vojsk (zásobování, evakuace zraněných, transport, rozprašování defoliantů a letecký průzkum).

Ve své práci v omezené míře využívám také archivní písemné prameny. Vzhledem k tomu, že jsem neměl možnost bádát v archivech na území Spojených států, musel jsem se spolehnout na archivní dokumenty zpřístupněné online. Cenným zdrojem informací pro mě byl zejména archiv kanceláře ministra obrany Spojených států (*Office of the Secretary of Defense*) a také již zmíněný archiv při Texaské univerzitě.

2. Historický kontext

2.1. Stručná charakteristika konfliktu

Historie kontaktů Spojených států s Vietnamem sahá do období druhé světové války, kdy americké vojsko spolupracovalo s osvobozeneckým hnutím Viet Minh, jež společně s Američany bojovalo proti císařskému Japonsku. Po konci druhé světové války byla Amerika postavena před rozhodnutí, zdali pokračovat v dobrých vztazích s Viet Minhem, nebo podpořit svého spojence Francii ve snaze obnovit kontrolu nad svými bývalými državami v Asii. Navzdory svému negativnímu postoji vůči kolonialismu podporovaly USA finančně Francii, která bojovala s Viet Minhem v konfliktu známém jako První indočínská válka.⁶⁶ Tento konflikt skončil pro Francii neúspěchem poté, co byla její vojska poražena v bitvě u Dien Bien Phu. Konference v Ženevě (1954) měla rozhodnout o poválečném uspořádání Vietnamu, nebo přesněji představit kroky, jenž měly k tomuto uspořádání vést. Výsledkem bylo dočasné rozdělení Vietnamu vojenskou linií, která byla ustavena na 17. rovnoběžce. Dále bylo dohodnuto, že v roce 1956 proběhnou ve Vietnamu svobodné volby, z nichž vzejde vláda pro sjednocený Vietnam. Následný vývoj se však ubíral jiným směrem a Vietnam byl proti původním plánům administrativně rozdělen na dva celky. Na severu vznikla Vietnamská demokratická republika (VDR), podporovaná Čínou a Sovětským svazem, a na jihu Vietnamská republika (VR), podporovaná Spojenými státy. Primární motivací Spojených států pro angažovanost ve Vietnamu byla obava ze vzniku komunistických režimů v jihovýchodní Asii. Ideově byla tato obava ukotvena v principu domina – prezentovaném prezidentem Dwight D. Eisenhowerem v roce 1954 – jako postupném ovládnutí jednotlivých asijských států komunisty. Teorie domina se stala pilířem americké politiky ve Vietnamu, a to natolik dominantním, že později zastínila další aspekty nadcházejícího konfliktu, jako boj Vietnamců proti kolonialismu (americká angažovanost ve Vietnamu byla vnímána jako snaha o jeho ovládnutí), nebo polarizaci vietnamské společnosti (sociálně třídní, politickou a náboženskou). Přestože Spojené státy nezamýšlely navázat na francouzskou koloniální politiku, v posuzování severního

---

⁶⁶ V roce 1952 hradily Spojené státy třetinu, a v roce 1953 plnou polovinu francouzských nákladů na válku v Indočíně. (PALMER, D. Richard. *Volání polnice: k historii války ve Vietnamu očima amerického generála*. Brno: Jota, 1996, s. 20.)

Vietnamu tak činily, a to za pomoci „loutkové“ jihovietnamské vlády. Jihovietnamský prezident Diem, který se ujal vlády v roce 1955, vystoupil tvrdě proti komunistům a náboženským sektám Hoa Hao a Cao Dai, jež kontrolovaly mnoho provincií v jižním Vietnamu. Reakcí severního Vietnamu na kroky prezidenta Diema bylo vytvoření Národní fronty osvobození jižního Vietnamu (NFO) v roce 1960, známé rovněž jako Vietcong.⁶⁷ Ozbrojené složky této organizace, Lidové osvobozené ozbrojené síly, vedly gerilovou válku proti jižnímu Vietnamu. Rozhodující vliv v organizaci mělo severovietnamské komunistické vedení, nicméně její složení bylo různorodé a zahrnovalo skupiny nepřátelské Diemovi. Tyto skupiny vedly boj proti Diemově režimu už od poloviny padesátých let a patřily mezi ně např. nespokojení rolníci, příslušníci sekt Hoa Hao a Cao Dai, perzekuovaní budhisté, nebo nacionalisté.

Nový americký prezident John F. Kennedy musel čelit zhoršující se situaci ve Vietnamu již od svého nástupu do úřadu v roce 1961. Jednotky NFO byly v boji s jihovietnamskými vojáky úspěšné a ovládaly téměř polovinu území Vietnamské republiky. Jejich řady se rychle rozšiřovaly o rolníky nespokojené s Diemovou vládou, v níž bujela korupce a klientelismus a která nebyla schopná provádět potřebné reformy.

V říjnu 1961 se NFO na krátký čas zmocnila provinčního hlavního města Phuoc Vinh, jež leželo jen 89 km od Saigonu. V této situaci doporučovali Kennedyho poradci vyslat do Vietnamu bojové jednotky k podpoře hroutícího se Diemova režimu. Prezident se však rozhodl pro variantu zvyšování materiální pomoci a vyslání dalších poradců, jejichž počet vzrostl z 900 v době Kennedyho nástupu do úřadu, na 16 500 na konci roku 1963.⁶⁸ Sbor amerických poradců byl posílen bojovou technikou a probíhalo také rozšiřování vojska Vietnamské republiky. V rámci výcviku jihovietnamských ozbrojených sil byla do Vietnamu přesunuta letecká technika (především vrtulníky) a speciální jednotky.

Ani tato americká pomoc však příliš nezměnila dosti špatné poměry v jihovietnamské armádě, které mimo jiné souvisely s nedůvěrou Diema ve své generály a s jeho nekompetentními zásahy do velitelského sboru. Nadto si Diem znepřátelil značnou část obyvatelstva, když se proti němu obrátili perzekuovaní budhisté podporovaní studenty (právě

---

⁶⁷ Označení Národní fronty osvobození Jižního Vietnamu jako „Vietcong“ pochází od jihovietnamských sdělovacích prostředků. Termín se brzy uchytil a byl používán jihovietnamskou i americkou stranou, zvláště pak ve vojenských kruzích. Termín je zkratkou slovního spojení vietnamský komunist. Ve své práci tento termín nepoužívám, jelikož nevystihuje komplexní strukturu NFO, která nebyla výlučně komunistická.

⁶⁸ WESTHEIDER, James E. *Fighting in Vietnam: the experiences of the U.S. soldier*. Mechanicsburg, PA: Stackpole Books, 2011, s. 10.

z tohoto období pochází známé fotografie mnichů, kteří se na protest proti Diemově vládě veřejně upalovali). Spojené státy si uvědomovaly rozsáhlá pochybení, jichž se Diem dopouštěl. Chyby jihovietnamské vlády byly ostatně dobře dokumentovány novináři a za nelibosti USA i jihovietnamského prezidenta prezentovány americké veřejnosti. Přesvědčování Diema americkými poradci k provedení nutných reforem nemělo valného úspěchu, a tak snad i s tímto vědomím daly USA tichý souhlas skupině jihovietnamských generálů k provedení puče.⁶⁹ Druhého listopadu 1964 byl prezident Ngo Dinh Diem sesazen a zavražděn. Tři týdny na to došlo v americkém Dallasu k atentátu na prezidenta Kennedyho, jenž podlehl střelným zraněním a v úřadu ho nahradil dosavadní viceprezident Lyndon B. Johnson. Generálové, kteří svrhli Diema, nebyli v dalším postupu jednotní a soupeřili mezi sebou o moc. Této situace využila NFO k dosažení dalších úspěchů nad jihovietnamskými jednotkami a situace jižního Vietnamu byla nadále velmi špatná. Pro následný vývoj byly podstatné události ze začátku srpna roku 1964. Druhého srpna došlo ve vodách Tonkinského zálivu k napadení amerického torpédoborce *USS Maddox* několika severovietnamskými čluny. Útok se opakoval o dva dny později, kdy se společně s *Maddoxem* měl stát cílem útoku i další torpédoborec *USS Turney Joy*.⁷⁰ V odvěť za napadení amerických plavidel vydal prezident Johnson pokyn k bombardování cílů v severním Vietnamu. Další kroky nechtěl Johnson podnikat bez širšího mandátu, proto ministr obrany Robert McNamara seznámil Kongres Spojených států se severovietnamskou agresí, což vedlo ke schválení tzv. Tonkinské rezoluce. Tato rezoluce opravňovala amerického prezidenta „podniknout veškerá nezbytná opatření k zastavení ozbrojených útoků proti silám Spojených států a zabránit další agresí“. S rozšířením vojenských operací Johnson ještě několik měsíců váhal, ale na základě přibývajících útoků NFO na americké základy v jižním Vietnamu rozhodl o rozsáhlejší a trvalém bombardování severního Vietnamu (operace *Rolling Thunder*). K obraně amerických základů byly do Vietnamu přesunuty oddíly námořní pěchoty, jejíž dva prapory se vylodily v Danangu 8. března 1965.⁷¹ Do konce roku mělo přibýt dalších 50 000 mužů. Otevřela se tak další kapitola tohoto konfliktu,

---

⁶⁹ LEWY, Guenter. *America in Vietnam*. New York: Oxford University Press, 1978, s. 28.

⁷⁰ Okolnosti incidentu byly po dlouhou dobu nejasné. S největší pravděpodobností byl *Maddox* 2. srpna skutečně cílem útoku severokorejských torpédových člunů, ovšem druhý útok ze 4. srpna, na jehož základě byla přijata rezoluce, se neuskutečnil (za chybnou informaci o útoku mohla posádka amerického torpédoborce, jež špatně vyhodnotila údaje ze sonaru). Vláda USA také tvrdila veřejnosti i zákonodárcům, že americké lodě v oblasti prováděly rutinní plavbu, přestože ve skutečnosti podporovaly záškodnické operace jihovietnamských jednotek.

⁷¹ CARTER, James M. *Inventing Vietnam: the United States and State Building, 1954-1968*. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 159.

nyní za přímé účasti pozemních jednotek amerických ozbrojených sil.⁷²

Kromě navyšování pozemních vojsk se zintenzivňovalo i bombardování severního Vietnamu.⁷³ Kvůli obavám z možné intervence Číny a reminiscenci války v Koreji se však bombardování zpočátku vyhýbalo Hanoji a větším městům v severním Vietnamu. Rozsah operace *Rolling Thunder* se zvětšoval, ale její strategický význam byl dosti neurčitý (Vietnamská demokratická republika neměla prakticky žádná významná průmyslová zařízení a jednoduchý dopravní systém). Souběžně bombardovaly USA i cíle v jižním Vietnamu, kde rozsah leteckých operací později převážil. Škody způsobené NFO nebyly významné, ale mnoho civilistů přišlo během náletů o život, nebo obydlí.

Eskalace konfliktu přiměla k větší podpoře i spřátelené režimy severního Vietnamu, Čínskou lidovou republiku a Sovětský svaz, které navýšily svou materiální pomoc Vietnamské demokratické republice. Do severního Vietnamu byla dodána těžká technika, vzrostl počet ruských poradců, ale především byly dodány technicky vyspělé systémy protivzdušné obrany, které způsobily USA značné ztráty.

Zahraniční podpora umožnila severnímu Vietnamu zintenzivnit zásobování NFO, jež probíhalo po tzv. Ho Či Minově stezce, což byl komplex cest a stezek při západní hranici Vietnamu. Velká část Ho Či Minovy stezky probíhala příhraničními oblastmi Laosu a Kambodže. Jejího významu pro zásobování NFO si byly USA dobře vědomy, a proto se operace *Rolling Thunder* orientovala i na tyto komunikace. Bombardování však nebylo příliš účinné a zásobování nebylo výrazně omezeno.

---

⁷² Vojsko USA se skládá z pěti ozbrojených složek. Jsou jimi armáda (*U. S. Army*), námořní pěchota (*U. S. Marine Corps*), námořnictvo (*U. S. Navy*), letectvo (*U. S. Air Force*) a pobřežní stráž (*U. S. Coast Guard*). Pokud v práci hovořím o armádě, mám tím na mysli výlučně složku ozbrojených sil. Mezi lety 1960-1968 došlo kvůli konfliktu ve Vietnamu k navýšení celkového stavu amerického vojenského personálu z 2 500 000 na 3 400 000. Toto navyšování bylo v jednotlivých složkách amerických ozbrojených sil nerovnoměrné. Největší nárůst zaznamenala armáda (o 69 procent) a námořní pěchota (o 61 procent). Námořnictvo zvýšilo počty o 20 procent a letectvo o 9 procent. (MOSKOS, Charles C. *The American Enlisted Man; The Rank and File in Today's Military*. New York: Russell Sage Foundation, 1970, s. 18.). Vzhledem k povaze konfliktu nesly hlavní tíhu bojů ve Vietnamu armáda a námořní pěchota. V roce 1968, kdy měly USA ve Vietnamu nejvíce vojáků za celé období konfliktu (536 100), byly počty podle složek následující: armáda (359 800), námořní pěchota (81 400), letectvo (58 400), námořnictvo (36 100). (United States. Dept. of the Treasury. Bureau of Statistics, et al: *Statistical Abstract of the United States* [Online], Washington: U.S. G.P.O. 1976, s. 338.) <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015021301612&view=1up&seq=366>.

⁷³ Na počátku operace v roce 1965 bylo svrženo 63 000 tun bomb, v roce 1966 136 000 tun a v roce 1967 už 226 000 tun. (FREY, Marc. *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*. Praha: Paseka, 2003, s. 100.)

Další reakcí severního Vietnamu na eskalaci konfliktu bylo vyslání jednotek pravidelné severovietnamské armády do jižního Vietnamu. Tyto jednotky se také střetly s Američany v první velké bitvě konfliktu, jež se odehrála v údolí La Drank v centrální vrchovině při hranicích s Kambodžou. Američané v této bitvě zvítězili za významné podpory letectva a dělostřelectva.

Generál Westmoreland, vrchní velitel amerických jednotek ve Vietnamu, byl po počátečních úspěších plný optimismu. Vojsko přijalo strategii „*opotřebování*“, jejíž taktický úkol „*search and destroy*“ (najdi a znič), byl přiřazen americkým jednotkám, přičemž vietnamskému vojsku byly přiděleny zajišťovací a obranné úkoly.⁷⁴ Vojskové pozemní operace se měly orientovat pouze na území jižního Vietnamu. Důvod k tomuto rozhodnutí byl stejný jako v případě leteckých úderů, tedy snaha neopakovat scénář války v Koreji s čínskou intervencí.⁷⁵ Strategie USA měla za cíl vyčerpat nepřítele a přivodit mu tak těžké ztráty, jež by ho přiměly k ukončení bojů. Nepřekvapí proto, že hlavními ukazateli v hodnocení úspěšnosti této strategie bylo množství mrtvých nepřátel (*body count*) a poměr usmrcených k vlastním ztrátám. Postupné navyšování počtu amerických vojáků ve Vietnamu přineslo určitou stabilitu a bezprostředně zachránilo Vietnamskou republiku před zhroucením.

Roku 1965 byl prezidentem Vietnamské republiky jmenován generál Nguyen Van Thieu, čímž došlo k ukončení období neustálého střídání vlád.⁷⁶ I přesto však probíhaly mezi lety 1965 a 1967 ve Vietnamu tvrdé boje, jejichž intenzita se příliš nezmenšovala. V americké společnosti se stupňovala kritika účasti ve válce a toto kritické smýšlení sdílela i řada politiků a vysokých státních úředníků. Jedním z těch, kdo změnili svůj postoj k válce, byl i ministr obrany a jeden z hlavních organizátorů americké angažovanosti, Robert McNamara, jenž v roce 1967 navrhl prezidentovi zastavit bombardování a navázat jednání s VDR o ukončení války. Tyto návrhy zůstaly ovšem nevyslyšeny a McNamara svůj úřad opustil. Nahradil jej Clark M. Clifford.

Třicátého ledna 1968, když ve Vietnamu probíhaly tradiční novoroční oslavy svátku Tet, uskutečnila NFO rozsáhlou operaci. Cílem této operace, již se účastnilo 80 000 členů FNO a pravidelné armády VDR, byl útok na prakticky všechna větší města v jižním Vietnamu, včetně

---

⁷⁴ WESTHEIDER, James E. *Fighting in Vietnam: the experiences of the U.S. soldier*. Mechanicsburg, PA: Stackpole Books, 2011, s. 17.

⁷⁵ KREPINEVICH, Andrew F. *The army and Vietnam*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, c1986, s. 261.

⁷⁶ Do nástupu generála Nguyen Van Thieu se jich vystříдалo sedm.

Saigonu.⁷⁷ Primárním cílem NFO bylo vyvolat ve městech povstání, jež by vedla ke svržení jihovietnamského režimu. I přesto, že ofenzíva Tet zastihla Američany a jejich jihovietnamské spojence nepřipravené, dokázaly se jejich jednotky brzy vzpamatovat a útoky odrazit. V poničených městech však přišlo o život mnoho civilistů a spousta domů byla rozbořena. V Saigonu byly některé městské čtvrti úplně srovnány se zemí a poškozena byla i americká ambasáda, která se stala cílem útoku komanda NFO. Vojákům VDR se podařilo dobýt staré císařské město Hue, kde povraždili mnoho místních obyvatel, jenž sympatizovali s vládou v Saigonu. Tyto události, zprostředkované novináři, šokovaly značnou část americké veřejnosti, jež byla do této doby přesvědčena o jasné převaze USA a jihovietnamských jednotek a ani slova generála Westmorelanda o posledním vzepětí protivníka občany příliš neuklidnila.⁷⁸ Westmorelandovo hodnocení bylo nicméně poměrně přesné, protože NFO utrpěla při ofenzívě značné ztráty, ze kterých se prakticky do konce války nevzpamatovala a její aktivita byla na určitý čas výrazně omezena. To byl také jeden z důvodů, proč se do následných bojů v konfliktu mnohem více zapojily pravidelné jednotky VDR.

Po ofenzívě Tet žádali američtí velitelé po prezidentovi více vojáků a více náletů, aby mohli definitivně porazit oslabeného protivníka a přinutit severní Vietnam jednat o míru. Nový ministr obrany Clark M. Clifford byl prezidentem pověřen, aby posoudil situaci. Vyšetřovací skupina pod vedením Clifforda došla k závěru, že přes veškeré vynaložené úsilí a prostředky kontrolují USA a jihovietnamské síly v podstatě stejně velké území, jako v roce 1965, a navrhla zamítnout vyslání dalších 200 000 vojáků.⁷⁹ K personální výměně došlo také na postu vrchního velitel vojsk ve Vietnamu, když generála Westmorelanda nahradil ve funkci generál Creighton Abrams. Johnsonovy nové plány už nepočítaly s navyšováním počtu amerických vojáků, ale se zahájením mírových jednání a realizací programu „*De-amerikanizace*“, což bylo postupné předávání odpovědnosti za vývoj v zemi do rukou Jihovietnamců. Následné kroky ve Vietnamu už měl ale provádět nově zvolený americký prezident Richard Nixon, jenž se ujal úřadu 20. ledna 1969.

Nixonův plán pro vietnamský konflikt označovaný jako „*Vietnamizace*“, byl obsahově de facto stejný jako Johnsonův program „*De-amerikanizace*“, protože si rovněž kladl za cíl

---

⁷⁷ HLAVÁČEK, Pavel. *Vymaňování USA z vietnamské války*. Brno: Barrister&Principal, 2014, s. 23.

⁷⁸ FREY, Marc. *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*. Praha: Paseka, 2003, s. 134.

⁷⁹ LEWY, Guenter. *America in Vietnam*. New York: Oxford University Press, 1978, s. 130.

přenášení odpovědnosti na Jihovietnamce a také počítal s postupným stahováním amerických sil z Vietnamu. Na jaře roku 1969 zaúkolovalo ministerstvo obrany americkou armádu vypracováním plánu pro toto stahování, které Nixon v létě oznámil americké veřejnosti. Současně mělo dojít k zahájení rozhovorů se severním Vietnamem.

Aby si zajistily co nejlepší pozici pro vyjednávání s VDR, pokračovaly USA v bojových operacích. Jednou z takových byla operace „*Menu*“, což byl název pro utajované letecké útoky na jednotky VDR a NFO v Kambodži.⁸⁰ Útok pozemních jednotek na cíle v Kambodži se uskutečnil 1. května 1970. Operace měla za cíl zničení komunistických základů v příhraničních oblastech a účastnily se jí jak americké, tak i jihovietnamské síly. Přestože se nepodařilo vyhledat a zničit hlavní nepřátelské základny, bylo zajištěno velké množství zásob a výzbroje. Určitých úspěchů bylo tedy dosaženo.

V březnu roku 1972 provedly jednotky severního Vietnamu (poprvé ve větší míře vyzbrojené tanky) rozsáhlou ofenzívu, jež směřovala na významnější jihovietnamská města. První útočná vlna prorazila demilitarizované pásmo na severu a ohrozila města Danang a Hue. Druhá vlna postupovala z Laosu do centrální vrchoviny k městu Kon Tum. Třetí vlna postupovala z Kambodži ve směru na město An Loc, vzdálené jen 150 km severně od Saigonu. Protože už byla většina amerických pozemních jednotek stažena a ve Vietnamu zbývalo jen několik desítek tisíc amerických vojáků, bylo na pomoc Jihovietnamcům vysláno americké letectvo. Ke zmírnění ofenzívy byla 9. května z rozhodnutí Nixona spuštěna operace „*Linebacker*“, v jejímž rámci bylo provedeno dosud největší bombardování cílů v severním Vietnamu. Jen s vypětím všech sil se jihovietnamské armádě podařilo ofenzívu zastavit a do léta vytlačit útočníky zpět. Zásadní podíl na tomto úspěchu mělo právě americké letectvo, které způsobilo severovietnamským jednotkám těžké ztráty. Přestože si jihovietnamští vojáci počínali mnohdy velmi dobře, bylo více než jasné, že bez americké pomoci by vítězství dosaženo nebylo.

Mírová jednání začala brzy po nástupu Nixona do úřadu a jejich vedením byl pověřen poradce pro národní bezpečnost Henry Kissinger, jehož severovietnamskými protějšky byli Xuan Thuy a Le Duc. Většina jednání probíhala tajně v Paříži bez účasti zástupců Vietnamské republiky. Tato vyjednávání ovšem žádné konkrétní výsledky nepřinesla, protože severovietnamské požadavky na stažení všech amerických jednotek a odstoupení vlády Nguyen Van Thieu byly pro USA nepřijatelné a stejně tak Severovietnamci odmítali

---

⁸⁰ Název operace „*Menu*“ byl odvozený z názvu dílčích misí, které se označovaly jako snídaně, oběd, večeře atp.

požadavky na stažení svých vojáků z jižního Vietnamu.

Plán, který představil Kissinger zástupcům severního Vietnamu na konci roku 1971, už obsahoval zásadní ústupky. Severnímu Vietnamu bylo nabídnuto stažení všech amerických jednotek do šesti měsíců (toto stahování bylo už ovšem tak jako tak v závěrečné fázi), ale především přestaly Spojené státy trvat na stažení severovietnamských vojáků z jižního Vietnamu. Z požadavku na zachování režimu Nguyen Van Thieu však USA ustoupit nehodlaly, neboť nechtěly spojit stahování svých jednotek s pádem jihovietnamského režimu. Na začátku roku 1972 představil prezident Nixon podmínky dohody. Hlavní americké požadavky byly: příměří pod mezinárodním dohledem, návrat zajatců a informace o pohřešovaných, pokračování hospodářské a vojenské pomoci Saigonu a svobodné volby v jižním Vietnamu. Po porážce své jarní ofenzívy byla Hanoj více nakloněna kompromisům, což vedlo ke zlomu v dosavadních jednáních.⁸¹ Osmého října VDR souhlasila s vyjednanými podmínkami a vzdala se požadavku na svržení jihovietnamské vlády. Na oplátku za souhlas se zachováním dosavadní vlády v jižním Vietnamu se USA zavázaly uznat politicky status Prozatímní revoluční vlády⁸² a stáhnout z Vietnamu své zbylé jednotky. Smlouva měla být podepsána 31. října 1972. Kamenem úrazu se ovšem stal postoj jihovietnamské vlády, která do této doby neměla prakticky žádné informace o průběhu jednání a jejímž souhlasem byla smlouva podmíněna. I z těchto důvodů se Jihovietnamci rozhodli takto formulovanou smlouvu odmítnout a žádat její přepracování. Tímto byla tedy jednání o míru dočasně přerušena, a to za značné nevole Američanů, kteří vynaložili značné úsilí pro mírové ujednání. Richard Nixon osobně naléhal na jihovietnamského prezidenta a přesvědčoval ho, že USA nenechají Vietnamskou republiku na pospas případné komunistické agresí a jsou připraveny ji nadále bránit. Pokud by Nguyen Van Thieu odmítl smlouvu podepsat, hrozil Nixon zastavením veškeré americké pomoci. Prezident Thieu uvěřil Nixonovým slibům a s podpisem souhlasil. Smlouva byla podepsána 27. ledna 1973 zástupci USA, Republiky Vietnam, Vietnamské demokratické republiky a Prozatímní revoluční vlády jižního Vietnamu. Vláda Republiky Vietnam a Prozatímní revoluční vláda měly mírovými prostředky rozhodnout o budoucnosti jižního

---

⁸¹ Mezi další faktory, jež podle Kissingera přiměly severní Vietnam k ústupkům, patřily: Přecenění silné pozice Nixona po jeho znovuzvolení na počátku roku 1972, ztráta polické podpory severního Vietnamu z Číny a SSSR a severovietnamské ztráty při invazích do Laosu a Kambodže. (KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie*. Praha: Prostor, 1997, s. 40.)

⁸² Prozatímní revoluční vláda jižního Vietnamu existovala od roku 1969 a usilovala o sjednocení Vietnamu pod severovietnamským vedením.

Vietnamu.

V Kongresu Spojených států ovládaném demokracií nebyla prakticky žádná ochota dále pokračovat v bojových akcích ve Vietnamu. Zákonnodárci se rozhodli omezit pravomoc prezidenta schválením zákona o válečných pravomocích (*War powers act*), jež měl předejít situaci, jaká nastala po schválení Tonkinské rezoluce, kdy prezident přivedl zemi do války bez válečné deklaráce Kongresu. Prezident Nixon již nemohl dostát svým závazkům vůči vládě jižního Vietnamu, neboť čelil vyšetřování kauzy *Watergate*, při níž bylo odhaleno jeho zapojení do špionážní aféry a která vedla k jeho rezignaci 9. srpna 1974.

Po podpisu mírové smlouvy ani jedna ze stran nerespektovala mírová ujednání a ve Vietnamu nadále probíhaly boje. Roku 1973 zůstávala severovietnamská vojska spíše v defenzívě a sbírala síly na další akce. V průběhu roku 1974 jejich aktivita vzrostla a podařilo se jim dokonce získat pod kontrolu některé provincie. Hanoj si tak ověřila, že jihovietnamské ozbrojené síly nejsou schopny tomuto postupu bez podpory USA čelit.

Rozhodnutí Kongresu snížit finanční pomoc jižnímu Vietnamu ponechalo vojsko Republiky Vietnam téměř bez prostředků. Amerika se potýkala s hospodářskými problémy a v Kongresu nebyla vůle dále podporovat jižní Vietnam. Prezident Ford, jenž nastoupil po Nixonovi, odmítl začít s odvetným bombardováním a vojensky podpořit jižní Vietnam.

Nedostatek vojenského materiálu výrazně snížil schopnost jihovietnamské armády účinně zasáhnout proti nepříteli. Konečná ofenzíva armády VLR byla zahájena 10. března 1975 a směřovala do centrální vrchoviny. Thieu rozhodl o stažení jednotek z centrální vrchoviny a nařídil ústup k pobřeží. Tento taktický ústup se ovšem brzy změnil v útěk jihovietnamského vojska a civilistů. Severní provincie jižního Vietnamu rychle padaly do rukou komunistů (Hue bylo ovládnuto 25. března a Danang o několik dnů později). Jihovietnamský prezident, vědom si beznadějnosti situace, uprchl ze země 21. dubna. Po dlouhém váhání amerického velvyslance Martina byli poslední Američané evakuováni až 30. dubna, jen několik hodin před vstupem severovietnamských vojáků do Saigonu.

Zásadní příčinou nezdaru americké intervence ve Vietnamu byla dle mého názoru skutečnost, že se Spojeným státům nepodařilo vytvořit v jižním Vietnamu silný, obranyschopný stát se stabilní vládou, jež by měla širokou podporu svých občanů. Tento stát se měl opírat o početné vojsko, které ho mělo bránit proti nepřátelské agresi. Tyto podmínky se však nikdy naplnit nepodařilo, stejně jako nevyšel pokus o transformaci vietnamské společnosti na

demokracii amerického typu. Už v roce 1961 někteří američtí ekonomové upozorňovali na skutečnost, že americká finanční pomoc pouze dotuje vietnamské hospodářství, aniž by přispívala k rozvoji zdejší ekonomiky a zvyšování produkce, což nutně povede ke kolapsu.⁸³ Americká finanční pomoc jižnímu Vietnamu se orientovala především na vojenské účely a po zastavení těchto subvencí neměla Republika Vietnam dostatek vlastních prostředků k účinné obraně. Výstižně popsal příčiny neúspěchu Henry Kissinger, jenž napsal: „*Bylo zjevně chybou vsadit tolik na tak nedostatečně definované cíle. Amerika se angažovala především proto, že doslovně aplikovala zásady úspěšné evropské politiky v oblasti s radikálně odlišnými politickými, sociálními a hospodářskými podmínkami*“.⁸⁴

Spojené státy rovněž přecenily možnosti svých ozbrojených sil a jejich technologickou převahu. Zásobovací trasy NFO vedly přes území jiných států a její jednotky kontrolovaly rozsáhlá území, kam se mohly vždy stáhnout před nepřítelem, což byla strategická výhoda. Důležitým faktorem byla i podpora VDR Čínskou lidovou republikou a Sovětským svazem, jakkoliv byla tato podpora menší, než jakou poskytovaly USA Republice Vietnam. Tato skutečnost se ovšem paradoxně ukázala být výhodnější pro severní Vietnam, jenž se nedostal do takové závislosti na zahraniční pomoci. Zastavení přísunu amerických financí a materiálu naopak ochromilo jižní Vietnam a jeho schopnost obrany. Tento faktor se ukázal být pro osud Republiky Vietnam rozhodující.

2.2. Americké základny ve Vietnamu

Přestože Spojené státy nakonec nedokázaly zabránit zhroucení Republiky Vietnam, jejich schopnost vést válku ve vzdálené jihovýchodní Asii je pozoruhodná. Zajištění potřebného logistického zázemí pro rozsáhlý kontingent bylo pro ozbrojené síly USA náročným úkolem, jenž musel být splněn ve velmi krátkém časovém období (vzhledem k rychlému navyšování vojenského personálu). Určité zázemí bylo ve Vietnamu vybudováno již Francouzi, jeho kapacita ovšem pokrývala nároky Američanů pouze z malé části. Pro potřeby amerických

---

⁸³ FITZGERALD, Frances. *Fire in the lake: the Vietnamese and the Americans in Vietnam*. Boston: Little, Brown, 2002, s. 129.

⁸⁴ KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie*. Praha: Prostor, 1997, s. 52.

ozbrojených sil bylo nutné vybudovat nové komunikace, přístavy, letiště, ubikace, sklady a administrativní budovy.⁸⁵ Aby bylo možné v krátkém čase vytvořit potřebné zázemí, uzavřel Pentagon smlouvu s konsorciem amerických stavebních společností RMK-BRJ (*Raymond, Morrison-Knudsen Inc., Brown & Root, Inc. a J.A. Jones Construction Co.*) a společností *Pacific Architects and Engineers*, jež od roku 1962 realizovaly výstavbu větší části infrastruktury v jižním Vietnamu včetně největších základů. Vojenské jednotky se na výstavbě zázemí také podílely, ať už svépomocí, nebo za účasti vojenských techniků, ovšem v mnohem menší míře než tomu bylo v druhé světové válce a ve válce v Koreji.⁸⁶ První pozemní jednotky, které USA do bojů ve Vietnamu vyslaly, byly umístěny v provizorně zbudovaných základnách, nebo civilních objektech zabraných za tímto účelem americkým vojskem. Vysoká koncentrace amerického vojenského personálu byla zpočátku především ve větších městech (zejména Saigonu) a jejich okolí. V polovině roku 1967 došlo z rozhodnutí vrchního velení amerických sil ve Vietnamu (MACV) k realizaci programu *MOOSE (Move out of Saigon expeditiously)*, jehož cílem bylo snížení počtu amerických vojáků ve městech a jejich přesunutí do nově zbudovaných, nebo rozšířených základů.⁸⁷ Hlavním důvodem pro tento přesun bylo zajištění kontroly a bezpečnosti vojenského personálu, což bylo snadněji proveditelné v prostředí základů než v městské aglomeraci. Na základě projektu *MOOSE* tedy došlo k významnému rozšíření kapacity základů, z nichž se některé staly ve své době největšími zařízeními tohoto druhu mimo území Spojených států. Již v roce 1966 začalo rozšiřování základny Long Binh Post, ležící 20 km od Saigonu, jež se stala největší základnou amerických vojsk ve Vietnamu. Long Binh Post se rozkládal na ploše přibližně 4600 hektarů a byl hlavním zásobovacím centrem v jižním Vietnamu s náklady na výstavbu převyšujícími 130 milionů USD.⁸⁸ V tomto rozlehlém komplexu se nacházelo velké množství administrativních budov, budov pro údržbu

---

⁸⁵ Na počátku eskalace v roce 1965 měl jižní Vietnam jen tři letiště vhodná pro trysková letadla a pouze dva hlubokovodní přístavy pro vykládku zásob a materiálu. Devadesát procent všech zásob dorazilo v této rané fázi konfliktu po moři a vzhledem k velkému objemu materiálu čekaly lodě na vykládku i dlouhé týdny. (CARTER, James M. *Inventing Vietnam: the United States and State Building, 1954-1968*. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 156.)

⁸⁶ Jednalo se o budovy, jejichž stavba nevyžadovala zvláštní technické schopnosti (často prefabrikáty). Vojenští inženýři většinou postavili první budovu jako demonstraci stavebního postupu a poté již jen dohlíželi na výstavbu dalších. (DUNN, Carroll H. *Base Development in South Vietnam, 1965-1970*. Washington D. C.: Department of the Army, 1991, s. 73.)

⁸⁷ TREGASKIS, Richard. *Seabee Book- Southeast Asia: Building the Bases the History of Construction in Southeast Asia: Vietnam Construction*. Createspace Independent Pub, 2011, s. 4.

⁸⁸ LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011, s. 32.

techniky, skladišť, rekreačních zařízení a ubikací pro téměř 100 000 vojáků (na vrcholu americké účasti v konfliktu).⁸⁹ Tato nová moderní základna, stejně jako mnoho dalších, nebyla součástí původních plánů, ale stala se nezbytností, když došlo k rozšíření konfliktu. Podobně jako Long Binh Post i další z velkých základen, Tan Son Nhut, se nacházela poblíž Saigonu. Mimo toho, že byl Tan Son Nhut centrem letecké dopravy,⁹⁰ byl také významným komunikačním uzlem a sídlem vrchního velitelství amerického vojska ve Vietnamu (*U. S. Military Assistance Command, Vietnam*), pro což byl označován jako „Malý Pentagon“. Výše zmíněné základny reprezentovaly společně se základnami Danang, Newport a Cam Ranh Bay téměř polovinu veškerých stavebních projektů v jižním Vietnamu s náklady ve výši přes 790 milionů USD.⁹¹

Technická a materiální vybavenost hlavních amerických základen ve Vietnamu nezdá se dosahovala úroveň těch, jež byly umístěny ve Spojených státech. Rozlehlé komplexy byly do značné míry soběstačnými enklávami USA ve Vietnamu a poskytovaly vojenskému personálu všechno potřebné pro výkon služby, a zvláště pak pro trávení osobního volna, což více rozeberu v následujících kapitolách. Také z tohoto důvodu vnímala řada vojáků (k jejich překvapení) službu ve Vietnamu jako velmi blízkou té ve Spojených státech. Armádní pilot Dale A. Fillmore se po svém příletu do Cam Ranh Bay podívoval tomu, že byla základna vybavena nově postavenými dvoupatrovými ubikacemi stejného typu jako v USA a že se mohl občerstvit v plně vybaveném důstojnickém klubu.⁹² Alan VanDan byl přesunut od bojové jednotky do zázemí a vzhledem k tomu, že měl k dispozici pohodlnou postel, televizi a rádio, rozhodl se svou službu ve Vietnamu prodloužit.⁹³ Samozřejmě že ne všechny základny dosahovaly podobného standardu. Vzhledem k vysokému počtu vojenského personálu umístěného v hlavních

---

⁸⁹ KELLEY, Michael. *Where we were in Vietnam: a comprehensive guide to the firebases, military installations, and naval vessels of the Vietnam War*. Central Point, Or.: Hellgate Press, c2002, Loc. 20309. Kindle.

⁹⁰ Po O'Harově letišti v Chicagu se jednalo o druhé nejrušnější letiště na světě (podle počtu odletů a přistání). Na letišti působili také soukromé letecké společnosti, které přepravovaly americké vojáky mezi USA a Vietnamem. TREGASKIS, Richard. *Seabee Book- Southeast Asia: Building the Bases the History of Construction in Southeast Asia: Vietnam Construction*. Createspace Independent Pub, 2011, s. 251.)

⁹¹ CARTER, James M. *Inventing Vietnam: The United States and State Building, 1954-1968*. New York: Cambridge University Press, 2008, s. 202.

⁹² Rozhovor s Dale A. Fillmore, (*1947, pilot vrtulníku, 229th Battalion, 1st Cavalry a 242nd Aviation Company, nasazen 1967-1971), 19. 4. 2003, Dale Fillmore Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, <https://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=OH0298>

⁹³ Rozhovor s Alan VanDan, (*1947, pěšák, strážný na velitelství brigády, 1/12 First Cavalry Air Mobile, nasazen 1968-1969), 22. 10. 2002, Alan VanDan Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/101845

základnách byla ovšem služba v Long Binh pro vojáky běžnější zkušeností než např. služba na některém z předsunutých stanovišť.⁹⁴

---

⁹⁴ LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011, s. 31.

3. Empirická část

3.1. Vstup do vojska

Výhodou využití orální historie v historickém výzkumu je možnost získat plastičtější obraz o zkoumaném tématu. Jedním z příkladů může být analýza osobních strategií mladých mužů, kteří vstupovali do vojska v průběhu vietnamské války.⁹⁵ Podle údajů vztahujících se k odvodu, vstoupily celé dvě třetiny těchto mužů do vojska dobrovolně, zbývající jedna třetina byla odvedena.⁹⁶ Pokud bychom ovšem na základě těchto údajů posuzovali přání osob být součástí amerických ozbrojených sil, mohli bychom se snadno dopustit nepřesnosti. Z analýzy motivace pro službu u jednotlivých vojáků totiž vznikla další kategorie, jež je označována jako „*draft motivated*“ (osoby motivované rizikem odvodu). Přibližně polovinu z těch, kteří dobrovolně narukovali, tvořili vojáci motivovaní hrozbou, že budou dříve nebo později stejně odvedeni. Hrozba odvodu byla buď reálná, pokud už mladý muž dostal rozhodnutí o termínu nástupu k odvodovému řízení, nebo pouze teoretická, pokud byl k odvodu způsobilý, tzn., - splňoval kritéria pro odvod (věk 18-25 let, dobrý zdravotní stav, bezúhonnost apod.). Odvedeny mohly být také osoby, jež ztratily nárok na odklad vojenské služby. Velmi často se jednalo o vysokoškolské studenty, kteří mohli využít studentského odkladu služby. V případě, že student ukončil studium, nebo měl špatné studijní výsledky, zanikl jeho studentský odklad a hrozil mu odvod do vojska.⁹⁷ Ve skupině narátorů byl počet odvodem motivovaných osob vysoký. Důvodem, proč se tito narátoři rozhodli (ne)dobrovolně vstoupit do ozbrojených sil, byla především možnost výběru jedné z jejich složek a případně také tréninkového programu. Mohli tak do značné míry rozhodovat o svém působení ve vojsku a zvolit si méně rizikové zařazení, což jim dávalo výhodu před těmi, kteří byli odvedeni. Odvedeným vojákům bylo

---

⁹⁵ Od roku 1964 do roku 1973 sloužilo ve Vietnamu přibližně 2,5 milionu mužů, což představovalo 10 procent všech mužů v odvodovém věku. (APPY, Christian G. *Working-class war: American combat soldiers and Vietnam*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c1993, s. 18)

⁹⁶ LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011, s. 89.

⁹⁷ V případě špatného prospěchu museli studenti skládat vědomostní test (*Selective Service Qualifying Test*). Pokud v testu neuspěli, byl jim odejmut studentský odklad služby. Mezi lety 1966 až 1967 bylo takto testováno čtvrt milionu studentů. Na základě tohoto omezení studentských odkladů byla stupnice univerzitního hodnocení samotnými studenty posměšně pozměněna na: A, B, C, D, Nam (Jako zkratka slova Vietnam). (BASKIR, Lawrence M a William STRAUSS. *Chance and circumstance: the draft, the war, and the Vietnam generation*. New York: Vintage Books, 1978, s. 23.)

většinou přiděleno zařazení podle potřeb ozbrojených složek a na jejich osobní přání se příliš nedbalo.

3.1.1. Osobní strategie

Jednotlivé složky ozbrojených sil měly svá specifika, podle nichž se budoucí vojáci rozhodovali. Preference narátorů do značné míry korespondovaly se stereotypním vnímáním ozbrojených sil americkou veřejností.⁹⁸ Námořnictvo a letectvo byly považovány za prestižní složky, které uplatňovaly větší nároky na přijetí, ale také nabízely lepší možnosti rozvoje schopností a vědomostí, především technického směru. Námořnictvo bylo také spojováno s naplněním dobrodružných představ, a této skutečnosti využívalo, když při náboru nových rekrutů akcentovalo možnost cestování a poznávání cizích krajin. Námořní pěchota Spojených států měla pověst válečníků, kterou si vydobyla na bojištích druhé světové války a ve válce v Koreji, kde na svých bedrech nesla podstatnou část přímých bojů s nepřítelem. Nejinak tomu bylo i ve Vietnamu. Její výcvik byl považován za fyzicky a psychicky náročnější než u již zmíněných složek. Služba v námořní pěchotě byla rovněž považována za mnohem nebezpečnější, což byl důvod proč se jí narátoři ze skupiny těch, které ke vstupu přimělo riziko z odvodu, snažili vyhnout. Pro období války ve Vietnamu bylo symptomatické, že nejvyhledávanějšími složkami byly ty, u nichž existovalo menší riziko nasazení v bojové zóně. Pobřežní stráž, stejně jako Národní garda a další rezervní jednotky, měly největší procento odvodem motivovaných vojáků. Pořadníky pro službu v těchto složkách byly dlouhé, a proto se ti, kterým se podařilo do těchto složek dostat, mohli považovat za šťastlivce. Rezervní jednotky měly mezi vojáky a veřejností pověst útočišť pro privilegované, kteří se vstupem do nich snažili vyhnout bojovému nasazení ve Vietnamu.

Narátoři při výběru jedné ze složek ozbrojených sil zvažovali řadu faktorů. Pro některé byla důležitá rodinná tradice, a snažili se proto vybrat ozbrojenou složku ve shodě se svými rodinnými příslušníky. Někteří narátoři přemýšleli o službě pragmaticky a vybrali si takovou složku, v níž mohli získat nové zkušenosti, které by následně mohli uplatnit i po návratu do

---

⁹⁸ Průzkumy mezi americkými občany byly prováděny v období studené války do roku 1967. (MOSKOS, Charles C. *The American Enlisted Man; The Rank and File in Today's Military*. New York: Russell Sage Foundation, 1970, s. 18.)

civilního života. Většinou se jednalo o technická a logistická zařízení, která měla svůj ekvivalent v civilní sféře. Jeden z narátorů hovořil na příklad o snaze vstoupit do letectva, jež zrovna zavádělo novinku, počítačovou techniku. Některé z důvodů pro výběr byly banální, jako barva uniformy, nejvíce zmiňovaná zdravotními sestrami, avšak nikoli výlučně jimi.⁹⁹ Někteří z narátorů zvolili při výběru vylučovací metodu. Pokud narátor neuměl plavat, nebo při pobytu na moři trpěl mořskou nemocí, neuvažoval o vstupu do námořnictva.¹⁰⁰ Stejně tak strach z výšek a létání diskvalifikoval letectvo. Vzhledem k tomu, že byl zájem o službu v letectvu a námořnictvu značný, nenabíraly tyto složky brance odvodem, ale pouze z řad dobrovolníků. Námořní pěchota své řady rovněž doplňovala z dobrovolníků. Jejich nedostatek v průběhu války ovšem způsobil, že občas musela i ona přistoupit k institutu odvodů. Reálně však pro odvedence existovala pouze malá šance, že se stanou příslušníky USMC (*United States Marine Corps*). Nejpočetnější ze složek ozbrojených sil byla armáda, která zároveň přijímala největší počet odvedenců. Služba v ní nebyla u zájemců o vojenské povolání příliš populární. S tímto vědomím a ve snaze o zvýšení své atraktivity pro dobrovolníky, nabízela armáda možnost výběru tréninkového programu. Tato možnost výběru – běžná u ozbrojených sil založených na dobrovolnickém principu – byla v období vietnamské války ojedinělá a v širším rozsahu ji zavedla pouze armáda. Budoucí voják se mohl přihlásit v jednom z náborových center, kde mu náborář většinou nabídl test předpokladů pro výkon vojenské služby a na základě výsledku testu¹⁰¹ a přání zájemce pak navrhl vhodné zařízení. Po absolvování tréninkového programu byla vojákovi přidělena konkrétní specializace (MOS).¹⁰² Narátory často preferované specializace byly takové, které umožňovaly vyhnout se bojovému zařazení.

Rozhodl jsem se, že vstoupím do armády. Důvodem, proč jsem se rozhodl vstoupit právě do armády bylo, že kvůli válce ve Vietnamu byla místa v pobřežní strážci zaplněná. Námořnictvo a letectvo měly dlouhé pořadníky, a k armádě nebo námořní pěchotě nechtěl jít nikdo, kdo měl

---

⁹⁹ Rozhovor s Babette Clough, (zdravotní sestra, 71st Evacuation Hospital, nasazena 1968-1969), 30. 4. 2004, Kara Dixon Vuic Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/412364

¹⁰⁰ Rozhovor s Richard T. Schaffer, (*1945, radarový technik, 322nd Aviation Support Detachment, nasazen 1968-1969), 20. 3. 2003, Rev. Richard T. Schaffer Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/117932

¹⁰¹ *Armed Forces Classification test* (AFCT)

¹⁰² *Military Occupational Specialty Code* (MOS) je kódové označení pro specializaci, kterou voják uvnitř ozbrojených složek vykonává. V průběhu vietnamské války měly všechny čtyři složky ozbrojených sil dohromady více jak 1500 specializací. Každá ze složek ozbrojených sil používá vlastní kódovací systém.

mozek. Tak jsem si řekl: “Sakra, pokud to budu dál podělavat na výšce, odvedou mě. Pokud budu odvedený, nebudu mít žádné možnosti, a rozhodně nechci být mariňákem.” Tak jsem šel za náborářem do armády a dělal chytráka. Zeptal se mě, co bych chtěl dělat, a já řekl: “Chtěl bych létat” a on na to: “Nepovídej”. Zeptal se: “Víš, že armáda má více letadel než letectvo? Já řekl: “Ne, to jsem nevěděl”. Následně jsem vyplnil test.¹⁰³

Strategií náborářů bylo nabídnout kariéru ve vojsku s možností rozvoje osobních zálib a realizací profesních preferencí.¹⁰⁴ V řadě případů však náboráři nepodávali pravdivé informace, či uchazečům přímo vědomě lhali, nebo došlo ke změně podmínek pro výkon služby. S tímto přístupem náborářů se setkali také někteří z narátorů. Takto na příklad popisuje svou zkušenost jedna ze zdravotních sester:

Mluvila jsem s náborářem o možnosti přeložení do Vietnamu. On řekl: “Absolutně ne, vyloučeno. Pokud byste chtěla, můžeme vás tam poslat do týdne, protože potřebují zdravotní sestry. Pokud ale chtít nebudete, nemohou vás tam poslat.” Pak jsme dostaly rozkazy do Fort Ord. Byly jsme všechny nadšené. Pláž, víte, kalifornská pláž. Byla jsem tam přibližně měsíc, když jsem dostala rozkazy do Vietnamu. Tak jsem šla za velitelem a snažila se jí vysvětlit chybu, která se stala. Ona se na mě s velkým úšklebkem podívala a řekla: “Máte to písemně, poručíku?” Já řekla: “Ne, nemám. On mi neřekl, že to musím mít písemně.” Takže během dalšího měsíce dostala rozkaz do Vietnamu i další děvčata, co nastupovala se mnou.¹⁰⁵

Dobrovolný vstup do jedné z ozbrojených složek měl však i další stránku, kterou byla delší vojenská služba. Zatímco v případě odvodu (*draft*) trvala služba dva roky, v případě dobrovolného narukování (*enlistment*) většinou tři nebo čtyři roky. Tato skutečnost hrála v rozhodování také roli, zvláště pokud uvážíme, že draftem motivovaní narátoři neměli o službu ve vojsku většinou zájem a do náborových kanceláří je přivedla pouze obava z odvodu. Nezájem

---

¹⁰³ Rozhovor s Dale A. Fillmore, (*1947, pilot vrtulníku, 229th Battalion, 1st Cavalry a 242nd Aviation Company, nasazen 1967-1971), 19. 4. 2003, Dale Fillmore Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, <https://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=OH0298>

¹⁰⁴ Někteří zaměstnavatelé odmítali zaměstnávat osoby v odvodovém věku v obavě z jejich odchodu v případě povolání do vojska. Tato diskriminace činila vojenskou službu lákavější, protože řadě mladým mužům omezila svobodnou volbu povolání. Počátkem roku 1970 byl zaveden nový odvodový systém omezující riziko odvodu na jeden rok oproti sedmi za starého systému, čímž mělo dojít ke snížení diskriminace.

¹⁰⁵ Rozhovor s Lynn M. C. Kohl, (zdravotní sestra, 12th Evacuation Hospital, nasazena 1969-1970), 29. 4. 2004, Kara Dixon Vuic Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, <https://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=OH0379>

o delší vojenskou službu vedl mnohé k tomu, že se raději nechali odvést. K odvodu mohla mladé muže přimět také neinformovanost o možnostech volby zařazení (v případě narukování), nebo jednoduše chtěli sloužit bez ohledu na okolnosti (po odvedení rozhodovaly o zařazení a specializaci vojáka ozbrojené síly). Ve snaze o získání zařazení v zázemí hrálo důležitou roli vzdělání vojáka. Studenti vysokých škol měli lepší výsledky ve vojenských testech, a tak i větší šanci kvalifikovat se do některé z nebojových specializací. Z hlediska managementu bylo pro ozbrojené síly výhodnější využít vzdělání vojáků a přiřadit je do pozic, ve kterých mohli být produktivnější (např. lékařský personál, obsluha a údržba sofistikovaných zbraňových systémů, úřednický sbor apod.). Vojáci s horšími výsledky testů byli naopak častěji přiřazováni k bojovým jednotkám, nebo do méně kvalifikovaných pozic v zázemí¹⁰⁶ Muži bez vzdělání, pocházející často z nižší socioekonomické třídy, měli mnohem menší možnost výběru zařazení, a v důsledku větší podíl v bojovém nasazení.¹⁰⁷ Celkový počet vojáků působících v zázemí byl ovšem velký, a do nebojových specializací se tak dostali i vojáci s nižší kvalifikací. Existovala ostatně řada nebojových profesí, které nekladly zvláštní nároky schopnosti vojáků.

Rozhodně ne všichni se ovšem chtěli vyhnout službě v ozbrojených silách, nebo působení v bojových jednotkách. Někteří vstupovali do služby s odhodláním, jiní přijali odvod jako povinnost sloužit své zemi. Zvláště silný smysl pro vojenskou povinnost byl patrný u narátorů pocházejících z prostředí etnických menšin. Tito muži se často rozhodli pokračovat v rodinné vojenské tradici, jež byla v rodinách imigrantů mnohdy silně zastoupena. Jako jeden z příkladů je možné uvést vyprávění narátora z rodiny italských imigrantů.

Takže jak jsem řekl, mí dva starší bratři byli v druhé světové válce a můj otec v první světové válce. Moje sestry, věřte nebo ne, byly vdané za veterány. Všichni sloužili, jeden můj švagr v námořnictvu, druhý v armádě. Naše rodina byla ... všichni byli ve vojsku. Nebyli jsme

---

¹⁰⁶ MOSKOS, Charles C. *The American Enlisted Man; The Rank and File in Today's Military*. New York: Russell Sage Foundation, 1970, s. 52.

¹⁰⁷ Tématu vietnamské války v sociálním kontextu se podrobněji věnuje Christian G. Appy (APPY, Christian G. *Working-class war: American combat soldiers and Vietnam*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1993), nebo Lawrence M. Baskir a William A. Strauss (BASKIR, Lawrence M a William STRAUSS. *Chance and circumstance: the draft, the war, and the Vietnam generation*. New York: Vintage Books, 1978.)

*generálové, nebo plukovníci a tak. Nebyli jsme důstojníci, ale brali jsme službu jako povinnost. Nikdy nás nenapadlo říct: „Ne, chci raději utéct do Kanady, která je 15 mil od mého domu.“*¹⁰⁸

Při hodnocení tradice vojenské služby v rodinách imigrantů je třeba přihlídnout ke skutečnosti, že služba ve vojsku byla jednou z cest k získání občanství Spojených států amerických. Následující generace v této tradici pokračovaly. Jedním z důvodů byla snaha prokázat oddanost ke své nové domovině, dalším materiální výhody služby. Důležitým faktorem bylo sociální prostředí menších komunit, a to nejen etnických minorit. V mnoha těchto komunitách bylo vyhýbání se vojenské službě považováno za nesolidární a společensky nepřijatelné. Větší tolerance pak existovala v anonymnějším prostředí velkoměst a úplný protipól představovaly kampusy univerzit, kde snaha vyhnout se vojenské službě byla pedagogy často podporována.¹⁰⁹ Znevýhodněnou menšinou byli také Afroameričané, kteří měli obecně horší přístup ke vzdělání. V průběhu vietnamské války došlo z větší části k ukončení procesu rasové segregace v ozbrojených silách, který započal po druhého světové válce. Sociolog Charles C. Moskos rasovou integraci v ozbrojených silách označil dokonce za jeden z největších úspěchů sociální politiky.¹¹⁰ V předchozích konfliktech, do nichž byly Spojené státy zapojeny, bylo zrušení segregace v ozbrojených silách jedním z cílů představitelů afroamerické menšiny, avšak v období vietnamské války byla afroamerická participace v konfliktu kritizována bojovníky za práva Afroameričanů.¹¹¹

---

¹⁰⁸ Rozhovor s Anthony LaRusso, (letecký mechanik, 330th Transportation Co, nasazen 1963-1964), 17. 2. 2005, Anthony LaRusso Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, <https://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=OH0417>

¹⁰⁹ Mnoho univerzitních učitelů sdílelo protiválečné postoje studentů a snažilo se své žáky uchránit před službou ve Vietnamu. Toho mohli dosáhnout tak, že se postarali o to, aby se studentům nezhoršil prospěch a nebyl jim zrušen studentský odklad služby. Nemuselo se jednat o přímé ovlivňování známek studentů, ale třeba o upozornění rodičů na špatný prospěch jejich syna a riziko z toho vyplývající. Opačný případ zmiňuje ve své práci B. G. Burkett. V rámci svého výzkumu na jedné ze středních škol v USA hovořil Burkett s učitelem, který na škole působil v éře vietnamské války. Učitel mu prozradil, že se on i jeho kolegové snažili přimět žáky z nemajetných rodin ke vstupu do armády, jako cestě z chudoby. Poté, co někteří z těchto studentů ve Vietnamu zemřeli, cítili se učitelé za své jednání provinile. (BURKETT, B. G a Glenna WHITLEY. *Stolen valor: how the Vietnam generation was robbed of its heroes and its history*. Dallas: Verity Press, c1998, s. 453.)

¹¹⁰ MOSKOS, Charles C. *The American Enlisted Man; The Rank and File in Today's Military*. New York: Russell Sage Foundation, 1970, s. 18.

¹¹¹ Martin Luther King Jr., Malcom X, Muhammad Ali.

3.1.2. Výcvik

Entusiasmus pro vojenskou službu s postupujícím vývojem války vyprchal a stále více Američanů hledalo možnosti, jak se vyhnout službě ve Vietnamu. Pokud neměli nárok na některý z odkladů vojenské služby, nebo se nechtěli vystavit postihu (např. útekem do zahraničí, nebo nedostavením se k odvodu), snažili se alespoň dosáhnout méně rizikového zařazení.¹¹² Je však třeba poznamenat, že vojenská služba v průběhu vietnamské války neznamovala jistotu odeslání do bojové zóny, neboť jen menší část amerických jednotek byla dislokovaná v jižním Vietnamu. Přesto to bylo pro mnohé riziko, jež nechtěli podstoupit.

Přibližně polovina narátorů působila ve Vietnamu v důstojnických hodnostech. Velká část z nich vstoupila do ozbrojených sil prostřednictvím studentského programu ROTC (*Reserve Officer Training Corps*), který produkoval vysoké procento důstojníků v průběhu vietnamské války.¹¹³ Studenti mohli absolvovat důstojnický kurz na středních a vysokých školách. Do začátku šedesátých let byl kurz ROTC na mnoha univerzitách ve Spojených státech amerických mandatorní. V případě čtyřletého vysokoškolského studia byly povinné první dva roky a zbývající dva volitelné. V průběhu vietnamské války však začalo přibývat univerzit, kde byl statut programu ROTC změněn na dobrovolný. Po absolvování celého čtyřletého výcviku a přezkoušení, mohli studenti nastoupit kariéru důstojníka v jedné ze složek ozbrojených sil.¹¹⁴

---

¹¹² Z porušení zákonů v souvislosti s vyhýbáním se odvodu bylo v průběhu války obviněno 210 000 osob. Z tohoto počtu bylo ovšem pouze 8750 odsouzeno k nějaké formě postihu. Většinu případů soud zamítl (106 000), nebo se obvinění nechali odvést (82 000). Až 360 000 mohlo být však těch, jejichž vyhýbání se odvodu nebylo odvodovými komisemi nahlášeno, nebo vůbec objeveno. (BASKIR, Lawrence M a William STRAUSS. *Chance and circumstance: the draft, the war, and the Vietnam generation*. New York: Vintage Books, 1978, s. 30.)

¹¹³ Pro lepší představu je vhodné uvést data vztahující se k programu ROTC. Statistické údaje pochází z plánů Ministerstva obrany Spojených států na rok 1969, vypracovaných pro senátní komisi. Podle těchto údajů mělo ministerstvo obrany zřízeno 475 ROTC jednotek na 329 vysokých školách. Ministerstvo očekávalo, že v roce 1969 bude v programu ROTC 263 000 studentů. Z těchto studentů mělo postoupit do pokročilého dvouletého programu 59 000 a ukončit ho přibližně polovina, tedy 23 000. Je však třeba vzít v úvahu, že plán ministerstva byl vypracován na začátku roku 1968, bezprostředně před ofenzívou Tet. Výsledek této ofenzívy dále prohloubil protiválečné smýšlení v americké společnosti a měl za následek nižší zájem studentů o ROTC. Skutečná čísla tak byla nižší než odhadovaná. ("The FY 1969-1973 Defense Program & 1969 Defense Budget", Office of The Secretary of Defense [cit. 6.10.2019]. <https://www.history.defense.gov/Historical-Sources/Secretary-of-Defense-Annual-Reports/>)

¹¹⁴ Studenti, kteří dokončili celý program, mohli získat dokument o důstojnickém pověření (*Officer's Commission*) do vojska. Vojenskou kariéru začínali většinou v juniorských důstojnických hodnostech (*Second lieutenant, First lieutenant*).

Po delší dobu trvání vietnamské války, od roku 1962 do roku 1970, se studenti zavázali ke dvouleté aktivní službě a čtyřleté rezervní službě v ozbrojených silách.¹¹⁵

Myslím, upřímně, mnoho z chlapců v ROTC nebylo “Gung-ho!”¹¹⁶ chceme jít trhat hlavy!” Byli tam někteří takoví, které nazývám extrémisty. Měli jsme oddíly pořadového cvičení. Měli jsme tam chlapce, jejichž otec byl možná důstojníkem v armádě a ti byli skutečně gung-ho a militaristé. Z větší části jsme byli ale civilní armáda, důstojníci. Dělali jsme, co nám přikázali, a nejlépe, jak jsme uměli. Upřímně, armáda v té době potřebovala hodně důstojníků s mozem. West Point může vyplivnout jen určité množství důstojníků, a stejně tak můžete dostat jen omezený počet odvodem. V období vietnamské války byl ROTC hlavní zásobovací zdroj pro námořnictvo, námořní pěchotu, armádu i letectvo.¹¹⁷

Takto jeden z narátorů hodnotí složení své ROTC jednotky vzhledem k motivaci studentů. Podle něj většina neprojevovala přílišný entuziasmus, a pokud ano, jednalo se o malé procento „extrémistů“. To je vcelku pochopitelné, zvláště když uvážíme, že velká část studentů byla v programu proti své vůli. Studenty ovšem přitahovaly také materiální výhody. Za participaci v ROTC byly vypláceny finanční příspěvky, které byly velmi populární, protože pomáhaly snižovat finanční náročnost studia. Rovněž i kreditové hodnocení programu bylo lákavé.

V druhé polovině šedesátých let zájem studentů o ROTC klesal. Příčinou bylo riziko služby ve válečné zóně a také celková a nadále se stupňující neoblíbenost konfliktu ve Vietnamu, zejména mezi studenty. V prostorách univerzitních kampusů se jednotky ROTC nezhřídkou dostávaly do konfliktů s protiválečnými demonstranty, přičemž tyto konflikty měly většinou podobu slovních útoků a poškozování majetku, nikoliv fyzického násilí. Na krizi programu ROTC reagovalo ministerstvo obrany zřízením komise, jež měla v roce 1969 vyhodnotit situaci a navrhnout změny vedoucí ke zlepšení.¹¹⁸ I přes tyto snahy však zájem

---

¹¹⁵ “Army is shortening active duty for half of rotc graduates”, *The New York Times*, (August 8, 1970), Page 9. <https://www.nytimes.com/1970/08/08/archives/army-is-shortening-active-duty-for-half-of-rotc-graduates.html>

¹¹⁶ Vojenský slangový výraz používaný veterány, znamenající přespříliš motivovaný, odhodlaný.

¹¹⁷ Rozhovor s Randolph Miller, (*1948, dopravní důstojník, Movements Control Center for III and IV Corps, nasazen 1970-1971), 26. 2. 2004, Mr. Randolph Kent Miller Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/166882

¹¹⁸ “FY 1971: Defense Program & Budget”, Office of The Secretary of Defense [Online], [cit. 6.10.2019]. <https://www.history.defense.gov/Historical-Sources/Secretary-of-Defense-Annual-Reports/>

o ROTC mezi studenty nadále rapidně klesal.¹¹⁹

Ozbrojené síly nabízely také studijní stipendia pro ženy, jež nebyly do roku 1970 přijímány do ROTC. Jednalo se zejména o stipendia pro zdravotní sestry, kterým vojsko hradilo náklady na studium, výměnou za službu ve vojsku. Zvláště narátorky z méně majetných rodin využily těchto pobídek. Zdravotní sestry sloužily ve Vietnamu většinou v důstojnické hodnosti, kterou získaly po absolvování důstojnického výcviku.

Po zařazení do jedné ze složek ozbrojených sil museli rekruti podstoupit základní výcvik, který je seznámil s tradičními aspekty vojenské služby. Tento trénink byl totožný pro většinu rekrutů, nehledě na pozdější přiřazení k bojovým, nebo nebojovým složkám. V průběhu základního výcviku vojáci skládali řadu testů za účelem výběru zařazení, jež by odpovídalo jejich schopnostem. Teoreticky i draftovaný voják mohl získat nebojové zařazení v zázemí. Tato možnost byla ovšem u odvedených vojáků mnohem nižší než u těch, kteří narukovali. Po absolvování základního výcviku (standardně osm týdnů), byl voják odeslán na pokročilý trénink ve zvoleném, nebo přiděleném zařazení (MOS).¹²⁰ Délka pokročilého tréninku se lišila podle zařazení. Výcvik v nebojových specializacích, jež kladly na rekruty větší nároky, mohl trvat i jeden rok (např. obsluha radaru a jiné technicky náročné specializace). Delší tréninkový program měli také piloti. Rekruti v průběhu školení často čelili obavě, že při nezvládnutí požadavků výcviku, budou vyloučeni a přeloženi k bojovým složkám. Tato obava byla podle narátorů jednou z motivací pro úspěšné složení zkoušek. V praxi však k tomuto kroku přistupovaly ozbrojené síly jen zřídka. Bylo tomu tak především proto, že chtěly využít schopností a vědomostí, které rekruti v průběhu výcviku již získali, byť nestačily k jeho úspěšnému absolvování. Při nezvládnutí výcviku byli neúspěšní rekruti většinou přeřazeni do méně náročného tréninkového programu. Systém výběru profesí ovšem nefungoval

---

¹¹⁹ Na akademický rok 1968-69 bylo do ROTC přihlášeno 218 466 studentů, 1969-70 přihlášeno 161 507 studentů, 1970-71 přihlášeno 114 950 studentů, 1971-72 přihlášeno 87 807 studentů. ("FY 1973: Annual Defense Department Report", Office of The Secretary of Defense [Online], [cit. 6.10.2019]) Dostupné z: <https://www.history.defense.gov/Historical-Sources/Secretary-of-Defense-Annual-Reports/>

¹²⁰ Novinkou v období vietnamské války bylo využití výpočetní techniky pro přidělování specializací. První složkou, jež ji v roce 1960 zavedla, byla námořní pěchota následovaná armádou. Neobsazené pozice v daných specializacích byly nejdříve nabídnuty těm, kteří se rozhodli narukovat. Odvedeným vojákům bylo poté přiřazeno MOS podle algoritmu, jehož vstupními daty byly výsledky testů, které rekruti podstupovali. (MAIER, H. Milton. *Military Aptitude Testing: The Past Fifty Years* [Online]. Defense Manpower Data Center. 1993. [cit. 20.10.2019]. Dostupné z: <https://www.apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a269818.pdf>). Každý kód MOS byl složen z číslic, případně v kombinaci s písmeny. Jedno z nejznámějších bylo na příklad 11B, kterým armáda označovala pěchotní zařazení. Získání této specializace bylo noční můrou velké spousty mladých mužů, snažících se vyhnout vojenské službě v průběhu vietnamské války.

vždy podle představ vojáků. Rozhodující slovo v udělování zařazení měly ozbrojené síly, a mohlo se stát, že se voják ocitl v jiném než vyjednaném zařazení. Ale také v případě úspěšného ukončení pokročilého tréninku, mohl být MOS vojáka po příjezdu do Vietnamu změněn podle potřeb konkrétní ozbrojené složky.

3.2. Každodennost vojenské služby

V následující kapitole bych se rád zaměřil na každodennost vojenského života na amerických základnách ve Vietnamu a pokusil se analyzovat témata, která byla v rozhovorech s narátory zastoupena nejčteněji. Analýza vychází zčásti ze strukturovaného rozhovoru a částečně z biografického vyprávění narátorů.

Osobní zkušenost z vietnamské války byla u jednotlivých pamětníků často velmi odlišná, což je pochopitelné vzhledem ke komplexní povaze a délce konfliktu. Zejména tři údaje však rozhodovaly o specifikách služby v zázemí více než jiné. Prvním bylo období služby narátora ve Vietnamu. Na počátku eskalace konfliktu, v letech 1965-1967, docházelo teprve k budování rozlehlých vojenských komplexů a infrastruktury. První jednotky, které do Vietnamu přicházely, proto byly dislokovány v mnohem méně sofistikovaném zázemí než jednotky, jež dorazily na stejné místo o několik let později. S tím souvisela často nižší úroveň ubytování, zásobování, vybavenost pracovišť, stravovacích zařízení, rekreačních středisek atd. Narátoři, kteří sloužili ve Vietnamu ve zmíněném období, hodnotili spíše pozitivně vyšší morálku a disciplinovanost vojska a negativně spartánské podmínky v zázemí (ve srovnání s pozdější fází konfliktu). Ve výpovědích narátorů, kteří sloužili v pozdějším období, je často zmiňován úpadek morálky a s tím související problematika užívání drog a zhoršení vztahů mezi mužstvem a důstojníky. Dalším údajem byl výkon služby z hlediska geografického umístění, jež mělo velmi často přímý dopad na průběh služby vojáka, zejména v oblasti bezpečnosti, úrovně ubytování, přístupu k volnočasovým aktivitám, hygienickým podmínkám, zásobování, míře soukromí a úrovni služeb. Zmíněné aspekty byly obecně dostupnější na velkých základnách, jež byly komunikačními a zásobovacími centry ozbrojených sil Spojených států amerických ve Vietnamu. Tyto základy byly rozmístěny především v blízkosti velkých letišť a přístavů. Posledním údajem je konkrétní specializace příslušníka ozbrojených sil, kterou ve

Vietnamu vykonával. Válečné úsilí podporovali ze zázemí vojáci ve stovkách nejrůznějších profesí. Služba v každé specializaci měla svá specifika a snaha o jejich jednotlivý rozbor by dalece převyšovala rozsah této práce. Zaměřuji se proto na obecnější hlediska služby v zázemí a témata, jež byla pro jednotlivé specializace více či méně společná.

3.2.1. Vítejte ve Vietnamu

Příjezdem do Vietnamu pro vojáky započala služba v bojové zóně, která byla vzhledem k systému turnusů omezena zpravidla na období jednoho roku. Většina vojáků byla do Vietnamu přepravena civilními leteckými společnostmi, jež dopravovaly vojenský personál do zóny určení na základě kontraktu s vládou. Tento systém dopravy byl běžný již od roku 1967, kdy byla ukončena hlavní část výstavby zázemí v jižním Vietnamu a rapidně vzrostly počty vojenského personálu.¹²¹ Narátory popisovaná cesta do Vietnamu se příliš nelišila od dovolené, při níž vojáci cestovali jako jednotlivci a obsluhoval je civilní palubní personál. Rozdílná byla ovšem atmosféra v letadle plném vojáků, kteří často v napětí přemýšleli o nadcházející službě. Většina narátorů měla jen velmi neurčitou představu o tom, do jakého prostředí přichází. Jejich znalosti o Vietnamu byly často omezeny pouze na historiky a veřejně dostupné informace. Příliš na tom nezměnil ani vojenský výcvik, jenž se zaměřoval spíše na specifika služby v konkrétní profesi než realie Vietnamu.

Ve vzpomínkách narátorů byla nejsilnějším zážitkem po příjezdu do Vietnamu vysoká teplota v kombinaci s vysokou vlhkostí prostředí, umocněné výstupem z klimatizovaného letadla. Většina vojáků byla po příletu odeslána do jednoho z nahrazovacích středisek, kde strávili obvykle několik dní, než byli přiřazeni k jednotkám. Jednalo se o byrokratický proces, který prováděla početná skupina úředníků. Členem této skupiny se více méně náhodou stal i George M. Watson, jenž ve svých pamětech popisuje celý proces výměny vojenského personálu.¹²² Watson přicestoval do Vietnamu jako člen 101. výsadkové divize¹²³ se specializací

---

¹²¹ Roku 1965 působilo ve Vietnamu 185 000 amerických vojáků, roku 1966 – 385 000, roku 1967 – 465 000. (APPY, Christian G. *Patriots: the Vietnam War remembered from all sides*. New York: Penguin Books, 2004.)

¹²² WATSON, George M. *Voices from the rear: Vietnam 1969-1970*. S.l.: Xlibris, 2001, Kindle.

¹²³ 101. výsadková divize se ve Vietnamu významně podílela na bojových operacích. Příslušníci této divize se také účastnili bitvy o kótu č. 937, která vešla ve známost jako bitva o *Hamburger Hill*. V průběhu bojů v A Shau Valley utrpěla divize poměrně značné ztráty. George M. Watson dorazil do Vietnamu bezprostředně po ukončení této operace.

pěchotního inženýra, jež v mnoha případech znamenala bojové zařazení. Watson však měl štěstí, protože si jeden z úředníků všiml vysokoškolského vzdělání uvedeného v jeho osobní složce a doporučil ho pro úřednické zařazení. Watson pak stejnou laskavost prokázal i řadě jiných vojáků, které už jako úředník oddělení pro střídání, doporučil k úřednické práci. Mimo potřeb ozbrojených sil tak o zařazení mnohdy rozhodovaly i osobní sympatie a zájmy jednotlivých úředníků. Většina vojáků byla nicméně přiřazena k jednotkám podle svého MOS na základě potřeby ozbrojených sil.

3.2.2. Zaměstnání

Analyzovat každodennost vojáků ve Vietnamu z pohledu jejich pracovního zařazení by byl nesmírně obtížný úkol, vzhledem ke stovkám profesních zařazení, které vojáci ve Vietnamu vykonávaly. Omezit se pouze na některé by však zkreslilo představu o působení vojáků v zázemí. Naprosto rozdílný pohled na válku měly na příklad osoby, jež působily ve zdravotnických zařízeních a setkávaly se často s následky bojových operací (zosobněných zraněnými vojáky) a osoby působící v zařazeních, které následky války stěží zpozorovaly. Druhý případ může představovat služba P. Whalona, jenž ve Vietnamu vykonával profesi plavčíka u jednoho z bazénů, a jehož hlavní náplní práce byla starost o technický stav zařízení (hloubka bazénu byla 120 cm, takže riziko utonutí příliš nehrozilo).¹²⁴ Vzhledem k malému počtu vojáků působících jako obsluha bazénu se samozřejmě jedná o extrémní případ, poukazuje ovšem na skutečnost, jak rozdílně mohla služba ve Vietnamu vypadat. Především však v zázemí působilo množství techniků, úředníků a zásobovačů, jejichž služba se mnohdy až pozoruhodně nelišila od služby na základnách ve Spojených státech.

Narátoři o výkonu své profese hovořili většinou jako o rutinní činnosti. Běžný pracovní týden vojenského personálu ve Vietnamu byl šestidenní, přičemž se lišil počet odpracovaných hodin, zpravidla však 9–12 hodin denně. Efektivita vojáků byla ovlivněna především délkou služby a nabytými zkušenostmi. Vzhledem k systému turnusů trvalo několik měsíců, než se voják zapracoval v dané profesi, nebo přesněji, než si osvojil rozdíly dané výkonem služby v bojové zóně (trénink v konkrétním zařazení absolvoval v USA). Poté se z něj stal profesionál

---

¹²⁴ WHALON, Pete. *The Saigon Zoo: Vietnam's Other War: Sex, Drugs, Rock 'n Roll*. West Conshohocken, Pa.: Infinity Publishing. 2004, Kindle.

v daném zařazení, než se přiblížil jeho konec túry. Poslední měsíc, nebo i déle, byli vojáci více ostražití a klesala jejich výkonost. Toto chování bylo nejmarkantnější u bojových jednotek, kde byla služba mnohem rizikovější a úroveň zkušeností přímo ovlivňovala přežití vojáka v bojových podmínkách. U bojových jednotek bylo také zvykem, že byl voják, jemuž se přiblížil konec služby, přesunut do zázemí. Jednotky v zázemí působily v relativním bezpečí velkých základů, kde bylo riziko úmrtí nebo zranění mnohem nižší, přesto však i ony byly vystaveny nepřátelským útokům. Nebezpečí však nehrozilo jen od nepřítele. Mnoho vojáků bylo zraněno, nebo zabito následkem různých nehod a nešťastných událostí, jež rozhodně nebyly ojedinělé. Někteří narátoři proto dbali zvýšené ostražitosti, když např. omezili cestování dopravními prostředky, nebo svůj pohyb mimo základnu. Někteří narátoři pracovali na nočních směnách, pokud to vyžadovalo jejich pracovní zařazení, nebo na základě vlastních preferencí. Pokud už došlo k ostřelování základny nepřítelem – což bylo zpravidla ve večerních hodinách – preferovali někteří vojáci přečkání této události v bdělém stavu, aby mohli lépe reagovat. Dalším důvodem pro preferenci večerních směn byl menší dohled nadřízených důstojníků. Nevýhodou ovšem bylo, že pro mnohé bylo náročné udržovat spánkový režim přes den, kvůli často vysokým denním teplotám a hluku základny.

Výše vojenských platů nebyla ve srovnání s civilní sférou příliš lákavá, zejména pro nejnižší vojenské hodnosti. Přesto při zhodnocení všech příjmů a výdajů mohli vojáci dosáhnout slušného výdělku, jak popisuje zdravotní sestra, která společně s manželem sloužila ve Vietnamu:

Dobrá věc, která z toho vzešla, byla, že jsme uložily všechny peníze do banky, a když jsme se vrátili domů, koupili jsme si auto, celé ho zaplatili, víte (...) měli jsme úplně nový kombík a dost ušetřených peněz na to, abychom složili akontaci na dům. Takže, víte, to si myslím, že bylo plus, tam být, protože jsme pobírali příplatek za službu v bojové zóně (pozn. combat pay). Neměli jsme příliš za co utrácet. Byly tam sice PX (pozn. obchody na základnách), ale neměli jsme takovou potřebu něco kupovat. Víte, protože máte vlastní – nemusíte platit za ubytování a nemusíte platit za stravu.¹²⁵

---

¹²⁵ Rozhovor s Babette Clough, (zdravotní sestra, 71st Evacuation Hospital, nasazena 1968-1969), 30. 4. 2004, Kara Dixon Vuic Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/412364

Z úryvku vyplývá, že výhody vojenské služby byly zejména po stránce výdajů, jenž byly z velké části pokryty ozbrojenými silami (ubytování, stravování, lékařská péče). Není úplně pravdou, že by nebylo za co peníze ve Vietnamu utratit, čemuž se budu blíže věnovat v další části práce, nicméně záleželo na prioritách konkrétní osoby. Narátoři, kteří podporovali rodinu, byli v hospodaření s penězi zodpovědnější. Většina z nich posílala podstatnou část svého výdělků do Spojených států manželkám a sami si nechávali jen menší část na drobné výdaje. Ti z narátorů, kteří takovou zodpovědnost neměli, mohli naopak utrácet za velké množství zboží a služeb, jež nemělo do té doby v jiných konfliktech obdoby. Pokud se podíváme na základní¹²⁶ měsíční plat bez přihlídnutí k odslouženým letům, zjistíme, že v roce 1969 byl plat vojínů 115,20 až 214,20 USD, poddůstojníků 254,70 až 342,30 USD a důstojníků 386,40 až 1,810.20 USD.¹²⁷¹²⁸ K tomu lze připočíst řadu příplatků, jako např. za službu v zámoří (*Over-seas Pay*) a za službu v bojové zóně (*Combat Pay, Hostile Fire Pay*). Zajímavé je, že např. narátorkou zmíněný *Combat Pay* (cca 65 USD), který byl dříve vyplácen vojákům pouze za předpokladu, že sloužili alespoň šest dnů u bojové jednotky, byl od roku 1965 vyplácen všem vojákům sloužícím ve Vietnamu.¹²⁹ Tato změna ve svých důsledcích znamenala, že příplatek ve stejné výši dostávali jak vojáci s nejrizikovějším pěchotním zařazením, tak i vojáci sloužící v zázemí. Je pravdou, že vzhledem ke guerillovému způsobu vedení boje, byl ve Vietnamu do určité míry popřen tradiční vztah mezi frontou a zázemím, ovšem i zde byly rozdíly v míře nebezpečí, jež konkrétní jednotky podstupovaly, výrazné.

Vojáci sledovali různé možnosti, jak kumulovat co nejvíce příplatků. U leteckých mechaniků byla např. běžná praxe účastnit se leteckých operací, přestože to jejich zařazení bezprostředně nevyžadovalo. Cílem bylo získat letecký příplatek (*Flight Pay*), na který měly nárok osoby s určitým počtem leteckých hodin. Nick Bodriny ve svých pamětech např. zmiňuje,

---

¹²⁶ Základní, tedy bez zdravotních benefitů, peněžních příspěvků, důchodového příspěvku, srážek z daní apod. Po započtení všech příspěvků byl plat vyšší přibližně o jednu třetinu.

¹²⁷ Military Pay Charts - 1949 to 2018 [Online], Defense Finance and Accounting Service [cit. 6.10.2019]. Dostupné z: <https://www.dfas.mil/militarymembers/payentitlements/Pay-Tables/PayTableArchives.html>

¹²⁸ Vzhledem k množství příplatků a dalších benefitů je náročné srovnávat úroveň platů v ozbrojených silách s civilní sférou, přesto je možné uvést, že v roce 1969 byl průměrný měsíční příjem mužů ve Spojených státech 634 USD. Ve srovnání si nejhůře vedly nejnižší hodnosti, ale také generálové, jejichž plat byl mnohem nižší než vysokých manažerů v soukromých společnostech. (United States. Dept. of the Treasury. Bureau of Statistics, et al: *Statistical Abstract of the United States* [Online], Washington: U.S. G.P.O. 1976, s. 373. [cit. 6.10.2019].) Dostupné z: <https://www.babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015021301612&view=1up&seq=366>

¹²⁹ GOULD, Brandon a HOROWITZ, Stanley A., *History of Combat Pay* [Online]. Institute for Defense Analyses 2011, [cit. 6.10.2019]. Dostupné z:

https://www.militarypay.defense.gov/Portals/3/Documents/Reports/SR09_Chapter_6.pdf

že se kvůli možnosti získat příplatek nechal přeložit od jednotky, kde měl své přátele a byl jinak spokojený.¹³⁰ Existovaly i jiné způsoby, jak si bylo možné ve Vietnamu přivydělat mimo oficiální zařazení. Mezi občasné způsoby přivýdělnku patřila práce v klubech jednotky, nebo drobné stavební práce na základně, za něž mohli být vojáci také peněžně ohodnoceni, pokud je vykonávali nad rámec svých povinností. Jeden z narátorů si např. přivydělával jako vedoucí vzdělávacích kurzů na základně. Participaci na těchto kurzech zmiňovali někteří narátoři s důstojnickou hodností, kteří se snažili zlepšit svůj profil před komisí udílející povýšení. Motivací narátorů získat vyšší vzdělání, nebo kvalifikaci, byl tedy především další kariérní postup.

3.2.3. Volný čas

Vzhledem k vysokému pracovnímu nasazení a množství odpracovaných hodin byl volný čas vojáků ve Vietnamu značně omezený. Odpočinkové a relaxační aktivity byly ovšem nezbytné pro udržení morálky, což si velení ozbrojených sil velmi dobře uvědomovalo. Z tohoto důvodu byla pro vojenský personál připravena celá paleta volnočasových aktivit. Vedle oficiálních možností trávení volného času, tedy těch, které zajišťovaly nebo povolovaly ozbrojené síly, existovaly i možnosti neoficiální. V následující kapitole bych se rád zaměřil na způsoby trávení volného času, vycházející z rozhovorů s narátory. Vojáci sloužící v zázemí měli mnohem snadnější přístup k volnočasové zábavě, zejména proto, že byla soustředěna na velkých základnách nebo jejich nejbližším okolí.

Jedním ze způsobů úniku od každodenní rutiny byla návštěva vojenských klubů (*Open mess clubs*), které byly umístěny na amerických základnách. Tyto kluby byly rozděleny podle hodností na kluby důstojnické, poddůstojnické a kluby pro mužstvo. Byly zřizovány vojenskými inženýry, nebo často svépomocí vojenskou jednotkou, na jejichž základně byly umístěny. Provoz těchto zařízení si zajišťovaly jednotky samy prostřednictvím pověřených důstojníků, nebo poddůstojníků. Tyto osoby měly na starost zásobování klubů a dohled nad zaměstnanci, kteří byli většinou vietnamskými civilisty působícími jako obsluha baru, nebo pomocná síla v kuchyni. Vybavení těchto klubů bylo různorodé a reflektovalo možnosti a schopnosti

---

¹³⁰ BOLDRINI, Nik. *Sitting Duck, Adventures of a Saigon Warrior*. Seattle, Wash: OBS Publishing, 1996, Loc 1758, Kindle.

konkrétní jednotky při obstarávání materiálu pro jejich výstavbu.¹³¹ Jako velící důstojník se na založení klubu podílel také jeden z narátorů, jenž proces popisuje takto:

Udělal jsem vše tak, že jsem svolal své seržanty a řekl: „Potřebuji půjčku, potřebuji nějakou hotovost. Musím tuhle věc uvést do pohybu.“ Takže jsem řekl seržantům: „Potřebuji půjčku, potřebuji hotovost. Seržant a já se budeme starat o účetnictví. Slibuji, že můžete mít své peníze zpět kdykoliv budete chtít. Dám vám je zpět, až budeme mít zisk. Musíme mít nějaké peníze, abychom mohli začít.“ Takže jsme vytvořili velkou sbírku a já získal více než dostatek hotovosti. Půjčili jsme si několik nákladních aut a naložili plný náklad velkého množství piva a coca coly. Založil jsem na mé základně malý klub pro mužstvo a také jsem nechal své seržanty založit klub pro důstojníky. Vystavěli jsme vše vlastníma rukama. (...) Založil jsem klubovou radu a řekl: „Budeme mít velký zisk, protože jsem prodejní cenu nastavil na čtvrtáček.“ Měl jsem zisk více jak 100 % (...) Tato pivní operace pro nás byla dobrá příležitost, jak být zatraceně nepoctiví a ukrást hodně peněz.¹³²

Jak můžeme vidět, založení klubu nebyl příliš složitý proces. Podmínkou bylo vybrání hotovosti pro nákup zásob, výstavba klubu a zajištění managementu. Dohled ozbrojených sil nad kluby byl po dlouhou dobu trvání vietnamské války velmi laxní, což vytvářelo příležitosti pro generování zisku a také velkou svobodu v nakládání s ním. Jak sám narátor říká, provozování klubu nabízelo možnost vlastního obohacení, což se také v mnoha případech stávalo. V roce 1969 se celou situací začala zabývat vyšetřovací komise senátu Spojených států amerických, jež odhalila celou řadu podvodných praktik spojených s provozováním vojenských klubů.¹³³ Ve stejný rok armáda posílila dohled nad kluby prostřednictvím nově vzniklé agentury (*Vietnam Open Mess Agency*), která dohlížela na více než 2000 klubů, generujících zisk přes

---

¹³¹ Při vykonávání inspekce u jednotek např. generál Ploger, velitel 18. brigády armádních inženýrů, vyjádřil rozhořčení nad tím, že příslušníci jeho jednotky umístěné na základně Qui Nhon vystavěli svůj klub z nedostatkových materiálů a věnovali příliš pozornosti jeho zařízení. (TRAAS, Adrian George. *Engineers at war*. Washington, D. C.: Center of Military History, United States Army, 2010, s. 105)

¹³² Rozhovor s Larry Henry, (*1938, zásobovací důstojník, 11th Light Infantry Brigade, nasazen 1968), 18 March 2009, Mr. Larry Henry Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/434697

¹³³ NAUGHTON, James M. "Ex-Sergeants Say Army Wouldn't Uncover Noncom Club Frauds", *The New York Times*, (May 9, 1973), s. 18. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1973/05/09/archives/exsergeants-say-army-wouldnt-uncover-noncom-club-frauds-slot.html>

22 milionů amerických dolarů.¹³⁴ K těmto údajům je třeba dodat, že nezahrnují kluby provozované letectvem a námořnictvem, takže celkové počty byly ještě vyšší. Zisk klubů byl často využíván veliteli k zakoupení lepšího vybavení. Ty nejlépe vybavené kluby nabízely zábavu ve formě živé hudby, výherních automatů, jukeboxu, televize, večerů filmového promítání, ale především nabídku jídla a alkoholu. Někteří z narátorů rovněž popisovali svůj zážitek ze striptýzového vystoupení, jež bylo součástí večerního programu. Úroveň stravování v těchto klubech hodnotili narátoři rozdílně. Pozitivní skutečností bylo, že složení menu dávalo vojákům pocit domova, jelikož se inspirovalo fast food kuchyní běžnou ve Spojených státech. Obvyklou nabídkou byly tedy hranolky, hot dogy, burgery, nebo sendviče. Především se však v klubech konzumoval alkohol, který byl široce k dostání a za nízké ceny. Zvláště populární byla mezi vojáky živá hudba. Pozoruhodnou a nevšední službu ve Vietnamu vykonával Dean E. Kohler, jenž se z popudu svého nadřízeného rozhodl založit vojenskou hudební skupinu, která s úspěchem vystupovala v klubech v jižním Vietnamu. Podle vzpomínek veteránů však byly běžnější vystoupení hudebních skupin z Vietnamu nebo Filipín.

Mimo klubů, které zakládaly jednotky, byly ve Vietnamu zřizovány také kluby, jejichž provoz zajišťovalo k tomuto účelu zřízené armádní oddělení. Do roku 1966 se rekreačními aktivitami vojenského personálu ve Vietnamu zabývalo oddělení námořnictva pro volnočasové aktivity (HEDSUPACT – *Headquarters Support Activity*) se sídlem v Saigonu. V roce 1965 provozoval HEDSUPACT v Saigonu čtyři důstojnické kluby a sedm klubů po mužstvo, jež byly umístěny v hotelových zařízeních.¹³⁵ Poté, co hlavní logistické zajištění konfliktu začala přebírat armáda, došlo k předání zodpovědnosti za rekreační aktivity armádě (USARV – *United States Army Republic of Vietnam*), přesněji jejímu oddílu zvláštních služeb (*Special services*), který spadal pod jednotku 1st Logistical Command, jež koordinovala logistické jednotky v jižním Vietnamu. Special services se v brožurách prezentovali jako: „*Jeden z největších podporovatelů morálky – protože bez všech výborných služeb, které poskytují, by byly dlouhé a osamělé hodiny volna pro amerického vojáka, sloužícího daleko od domova, ještě delší.*“¹³⁶

---

¹³⁴ LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011, s. 136-137.

¹³⁵ United States Navy: Headquarters Support Activity, Saigon: Command Fact Sheet. Vietnam Center and Archive. 15 December 1965. Folder 04, Box 01. Helen Roller Collection. The Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, [cit. 26.6.2018]. <https://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=15210104001>

¹³⁶ Cherrieswriter-Vietnam War Website: *Special Services in Vietnam* [online], [cit. 7.11.2019] Dostupné z: <https://www.cherrieswriter.com/2015/03/12/special-services-in-vietnam/>

Ovšem vzhledem k tomu, že aktivity *Special services* byly soustředěny na velkých základnách, měly k nim jednotky skutečně bojující s nepřítelem velmi omezený přístup. Kluby provozované *Special services* nabízely oficiálně schválenou formu zábavy, což byl důvod, proč se netěšily takové popularitě, jako *open mess* kluby. Mezi formy zábavy patřily často společenské hry (kulečnick, šachy, bingo, karty, stolní tenis), poslech hudby v salóncích a filmová promítání. V těchto klubech se rovněž nepodával alkohol, nebo jen ve velmi omezeném míře, což významně snižovalo jejich přitažlivost pro většinu příslušníků ozbrojených sil.

Také civilní nezisková organizace USO (*United Services Organization*)¹³⁷ provozovala ve Vietnamu několik klubů, jejichž aktivity se více či méně podobaly těm, které měly v gesci *Special services* s určitými nuancemi. Do výčtu aktivit lze přidat provozování obchodů se suvenýry, knihoven, nebo laboratoří pro vyvolání fotografií. Na otázku tazatele, jaká byla zkušenost narátora z USO klubu na základně Quin Nhon, odpověděl:

*Docela mizérie. Místo, kde se dal hrát kulečnick a podobně. Někdy měli v nabídce koblihy, nealkoholické nápoje a podobné věci. Myslím také, že tam bylo několik děvčat, ale vypadaly hůř než náš seržant! Nebylo tam příliš co dělat. Také měli tyhle malé zábavní programy a tak, nikdy nás to ovšem příliš nezajímalo. Občas jsme tam ale zašli, když jsme byli v Quin Nhon. Tohle byl jediný USO klub, který si pamatuji, že jsem ve Vietnamu viděl.*¹³⁸

Pro mnoho vojáků byly USO a *Special services* kluby spíše občasným ozvláštňením trávení volného času než vyhledávanou zábavou. Rozhodovaly samozřejmě osobní preference vojáků, jež často s oficiálně organizovanou zábavou nekomunikovaly. Nabídka aktivit těchto klubů byla ovšem pestrá a rozhodně si své zájemce našla. Zatímco ke konci roku 1965, tedy bezprostředně po příjezdu prvních bojových jednotek, provozovaly USO ve Vietnamu čtyři kluby (*Saigon, Nha Trang, Tan Son Nhut, Danang*), v roce 1968 to už bylo klubů šestnáct.¹³⁹ Klub USO v Saigonu, který byl vůbec prvním zařízením USO tohoto druhu ve Vietnamu,

---

¹³⁷ Organizace se věnovala zajišťování zábavy pro vojenský personál v USA i zámoří. Svou aktivitu zahájila již v průběhu druhé světové války. Členskými organizacemi byly *Young Men's Christian Associations, National Catholic Community Services, National Jewish Welfare Board, Young Women's Christian Association, The Salvation Army* a *National Travelers Aid Association*.

¹³⁸ Rozhovor s Joe Powell, (*1948, mechanik, 4th Infantry Division, nasazen 1968-1970), 25. 12. 2000, Joe Powell Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/38439

¹³⁹ USO Annual Report 1968, 18 April 1969, Box 01, Folder 03, Sabrina Frizzell Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, [cit. 18.12.2019].

Dostupné z: <https://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=3710103005>

nabízel unikátní možnost navázání telefonního spojení se Spojenými státy, což se těšilo mezi vojáky velké oblibě.¹⁴⁰ Tento program měl však řadu omezení, mezi něž patřila krátká doba hovoru a omezená dostupnost. Mimo USO bylo možné navázat spojení z několika vojenských základen, kterých byly ve Vietnamu v roce 1969 desítky. Tato forma komunikace s domovem byla ovšem narátory využívána, pokud vůbec, spíše jen pro důležitá oznámení.

Organizace USO byla však známa především díky organizaci vystoupení pro vojáky, na nichž se podílela řada osobností zábavního průmyslu, sportovců a celebrit. V areálech velkých základem pak byla pořádána vystoupení, zpravidla k příležitosti oslav významných dnů a svátků. Ikonickou postavou těchto vystoupení byl herec a komik Bob Hope,¹⁴¹ jenž s vystupováním pro vojáky začal již v období druhé světové války. Součástí show byla často vystoupení spoře oděných dívek pro pobavení přítomných vojáků.

Vyobrazení žen jako sexuálního symbolu bylo ve vietnamské válce poměrně časté a provázelo vojáka od momentu, kdy nastoupil do letadla směřujícího do Vietnamu, až po konec jeho turnusu. Cílem bylo mírnit negativní pocity vojáků spojené se sexuální frustrací, osamělostí, steskem po domově, strachem ze zabití, nebo zranění apod. Takto popisuje svou zkušenost narátorka, která působila jako letuška ve společnosti dopravující vojáky do válečné zóny jižního Vietnamu:

*Neříkám, že s námi neflirtovali, vlastně přesněji, flirtovaly jsme my. Věděly jsme, co jsme byly, byly jsme rozptýlení od toho, kam směřovali, nebo odkud přicházeli (...). My jsme to rozhodně používaly. Není pochyb o skutečnosti, že jsme to používaly. Víte, flirtovaly jsme, jak jsme jen mohly. Využívaly jsme naši sexuality tak, jak to až bylo možné – a já bych bývala ráda zašla na pár piv s několika z těch chlapců, o tom není pochyb.*¹⁴²

---

¹⁴⁰ Program telefonního spojení se Spojenými státy se nazýval MARS (*Military Auxiliary Radio System*). Volání neprobíhalo běžnou formou telefonních hovorů. Aby si volající navzájem předali slovo, museli větu ukončit slovem „Over“ (Konec), aby komunikačních technik mohl hovor přepojit. Tím se samotný hovor prodlužoval, nehledě na skutečnost, že voják musel osobu, které volal (často rodinného příslušníka neobeznámeného s pravidly vojenského rádiového provozu) seznámit s tímto omezením.

¹⁴¹ Bob Hope (původním jménem Leslie Townes Hope) se narodil roku 1903 v Anglii, ale vyrůstal ve Spojených státech, kde se později proslavil. Hope působil jako filmový i divadelní herec, moderátor rádiových a televizních show, tanečník, zpěvák, spisovatel, ale především jako komik. Od roku 1941 do roku 1991 se v rámci organizace USO podílel na více jak padesáti show pro americké vojáky.

¹⁴² Rozhovor s Helen Tennant Hegelheimer, (*1944, stevardka, u letecké společnosti působila v letech 1966-1967), 152 6. 2004, Helen Hegelheimer Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/186225

Přestože Vietnam nabízel řadu možností rozptýlení, mnoho vojáků preferovalo zábavu s neasijskými ženami (příslušníci ozbrojených sil označovali neasijské ženy jako „*round eyes*“). Tato forma zábavy byla ovšem velmi omezená, vzhledem k malému počtu neasijských žen, působících ve Vietnamu. Nejčastěji se jednalo o zdravotní sestry a v mnohem menší míře o pracovnice Červeného kříže. Tyto pracovnice působily ve Vietnamu v rámci programu SRAO (*Supplemental Recreation Activities Overseas*)¹⁴³ a byly vojáky nazývány „*Donut Dollies*“, což bylo pojmenování, jež dostaly již v době druhé světové války, pro jednu z jejich činností, rozdávání koblih vojákům. Pracovnice Červeného kříže zajišťovaly rekreační aktivity pro vojáky na základnách, ale také cestovaly do předstunutých táborů k bojovým jednotkám, pokud to situace umožňovala. Jako *Donut dollies* byly vybírány mladé ženy, mezi 21–26 lety, s vysokoškolským vzděláním a svobodné.¹⁴⁴ Měly vojákům připomínat prostředí domova v odlehleém a kulturně odlišném Vietnamu.

Válečná léta významně dolehla na jihovietnamskou společnost. Ekonomika byla zasažena vysokou inflací¹⁴⁵ a bojové operace vyhnaly značnou část obyvatelstva z jejich domovů. Tyto okolnosti způsobily, že mnoho obyvatel přišlo o zdroj obživy, který bylo nutné hledat jinde, zpravidla ve větších městech a v okolí amerických základů.¹⁴⁶ Jihovietnamská ekonomika se přeorientovala na ekonomiku služeb, především pro americké vojáky a civilní personál. Po příjezdu do Vietnamu narátory často udivovalo chování vietnamského obyvatelstva, jež neustále hledalo způsoby, jak získat peníze od amerických vojáků. Pouze malému počtu Američanů se podařilo získat komplexnější pohled na vietnamskou společnost a její kulturu. Zajímavý pohled prezentuje ve svých pamětech Tobias Wolff, jež sloužil ve Vietnamu poblíž města, kam měl americký personál velmi omezený přístup: „*Byl jsem rád, že*

---

¹⁴³ Program byl ve Vietnamu realizován v letech 1965–1972. Celkem v něm v průběhu války působilo 672 žen, v jednotkách v počtu 4–10 osob. V roce 1967 byly pracovnice programu SRAO rozmístěny na 18 základnách. (TUCKER, Spencer. *The encyclopedia of the Vietnam War: a political, social, and military history*. 2nd ed. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, c2011, s. 44.)

¹⁴⁴ A Letter from American Red Cross To A Keralyn. Vietnam Center and Archive. 15 October 1994. Folder 13, Box 01. Jennifer Young Collection. The Vietnam Center and Archive, Texas Tech University. [cit. 26.6.2019]. <https://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=16450113007>

¹⁴⁵ Jeden z odhadů uvádí nárůst spotřebitelských cen mezi lety 1964–1972 o 900 procent a ceny rýže o více jak 1000 procent. (BRADLEY, Mark. *Vietnam at war*. New York: Oxford University Press, 2009, s. 121)

¹⁴⁶ Jen operace *Cedar falls* a vojenské akce v okolí demilitarizované zóny vygenerovaly několik desítek tisíc uprchlíků, kteří byli přemístováni do táborů a odkázáni na malé přiděly od vlády. Mnoho uprchlíků ovšem z táborů odešlo a snažilo se přežít na vlastní pěst v okolí velkých měst. V době války až 40–50 procent populace žilo ve městech nebo okolí, zatímco před válkou to bylo 15 procent obyvatelstva. (FITZGERALD, Frances. *Fire in the lake: the Vietnamese and the Americans in Vietnam*. Boston: Little, Brown, 2002, s. 535)

*byly americké jednotky drženy mimo. Aniž by si to vůbec uvědomily, udělaly by z lidí prostitutky, pasáky, taxikáře, zloděje, a z města samotného hnízdo plné stánků s burgery a prádelnami.*¹⁴⁷

Běžným způsobem, jak se mladí vojáci vypořádávali ve Vietnamu se sexuální frustrací, bylo využívání nabídky prostituce, která byla velmi rozšířená a měla mnoho forem. Prostituce byla pro mnoho vietnamských žen prostředkem, jak se vypořádat se špatnou finanční situací, do níž mohly být uvrženy ztrátou zdroje obživy, nebo rozpadem rodinného zázemí následkem války (často ovdověním). Výše výdělku prostitutek se značně lišila, podle svědectví si ovšem některé ženy mohly vydělat za rok až 30 000 piastrů, což se blížilo roční výplatě jihovietnamského prezidenta.¹⁴⁸ Téma prostituce bylo narátory v rozhovorech spíše tabuizováno, pravděpodobně z důvodu ochrany vlastního morálního obrazu (mnoho vojáků během své služby ve Vietnamu zanechalo doma přítelkyně či manželky), nebo obecně obrazu amerických vojáků bojujících ve Vietnamu.¹⁴⁹ Pokud o tomto tématu narátoři hovořili, jednalo se většinou o zprostředkovanou zkušenost, zřídka kdy jejich vlastní.

*Naložil byste zásoby podle ujednání a pak shromáždil konvoj. Pak byste za normálních okolností dal vojákům na zbytek večera volno. Byl tam obchod, kam mohli jít utratit peníze a něco si koupit. Také měli běžně nákupní seznam od svých kamarádů a byla tam i děvčata, a oni – však víte, to je jedno. Co všechno směli, záleželo na seržantovi a situaci.*¹⁵⁰

Mimo toho, že se narátor (důstojník zásobovací jednotky) nápadně rozhodl vynechat detailnější popis interakce vojáků s dívkami při zastávce vojenského konvoje, zmiňuje úlohu velitelů. Vojenští velitelé většinou nebránili svým vojákům ve využívání služeb prostitutek a přivírali oči, protože si uvědomovali případný negativní dopad na morálku jednotky, kdyby jim v tom bránili. Zvláště zřetelné to bylo v pozdějším období konfliktu (po roce 1968), kdy se udržení morálky mužstva stávalo stále náročnější, a nároky na kázeň klesaly. Takové jednání velitelů do značné míry korespondovalo s pohledem vyššího velení, je proto těžké předpokládat,

---

¹⁴⁷ WOLF, Tobias. *In Pharaoh's Army: Memories of the Lost War*: Vintage; 1st Vintage Books Ed edition, 1995, s. 12.

¹⁴⁸ STUR, Heather Marie. *Beyond combat: women and gender in the Vietnam War era*. New York: Cambridge University Press, 2011, s. 163.

¹⁴⁹ V memoárové literatuře byli naopak veteráni více otevření a např. Dean Muehlberg ve svých pamětech podrobně líčí návštěvu parních lázní, které byly umístěné na jeho základně. (MUEHLBERG, Dean. *Remf "War Stories" 17Th Cag - Nha Trang, Vietnam – 1969*. Lulu.com, 2010. s. 144-145, Kindle.)

¹⁵⁰ Rozhovor s Larry Henry, (*1938, zásobovací důstojník, 11th Light Infantry Brigade, nasazen 1968), 18. 3. 2009, Mr. Larry Henry Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/434697

že by jeho nižší složky projevovaly větší důslednost v potírání prostituce.

Americké ozbrojené síly si uvědomovaly, že nemohou vojákům zamezit ve využívání služeb přebujelého sexuálního průmyslu, proto se jej snažily alespoň kontrolovat, a tím mimo jiné omezit šíření pohlavních chorob. To činily jednak osvětovou mezi vojáky, kteří byli na riziko nákazy upozorněni v rámci brífinku po příjezdu do Vietnamu, a také zdravotními prohlídkami prostitutek, jež prováděli vojenští lékaři. Možností, jak využít služeb prostitutek a společnic existovalo poměrně mnoho. Nejběžnější byla návštěva nevěstinců, které však byly často maskovány za jiná zařízení. V tomto smyslu známou byla ulice v Saigonu s názvem Tu Do Street, na níž se nacházelo velké množství barů a nevěstinců, mezi nimiž však byly jen malé rozdíly. Mnoho barů mělo v zadních částech budovy místnosti, kam směřovaly kroky vojáků, pokud byli ochotni zaplatit za sexuální služby. Ceny služeb byly různé podle úrovně zařízení, ale pohybovaly se zhruba od 200 piastrů (přibližně 2 USD) za tzv. „short time“, nebo 1000 piastrů za společnost prostitutky na celý večer.¹⁵¹ Cílem návštěvy baru nebyl vždy jen sex, ale také třeba možnost konverzace se společnicí. Vietnamské bary byly dobře připravené i na tuto eventualitu a dokázaly ji zpeněžit. Jeden z narátorů popisuje svou zkušenost z baru takto:

Bar měl, řekněme, 10 sedadel. U každého sedadla byla dívka. Tato dívka k vám přišla a věnovala se vám. Vy jste jí koupil zelený čaj, což byl falešný drink, který dívky pily. Vy jste jim koupil drink, jak je běžné u nás. Ona by s vámi mluvila a říkala vám něco jako: „vezmi mě do Ameriky a podobné věci“. To bylo zajímavé, každé sedadlo s přidělenou dívkou. Dívkou přidělenou k muži, který na něm seděl.¹⁵²

Barové společnice se nechávaly vojáky zvat na tzv. „Saigon tea“, což byl nealkoholický nápoj, prodávaný ovšem za cenu whiskey. Dokud byl voják ochotný zvat dívku na „Saigon tea“, měl zaručenu její pozornost včetně flirtování a lichotek. Vojáci působící v zázemí měli mnohem snadnější přístup k těmto službám, protože nevěstince a bary byly často provozovány ve městech, jež byla v bezprostřední blízkosti základen. U americké základny An Khe v centrální vrchovině byla např. oblast o ploše deseti hektarů vyhrazena přímo pro tyto podniky a střežena

---

¹⁵¹ BOLDRINI, Nik. *Sitting Duck, Adventures of a Saigon Warrior*. Seattle, Wash: OBS Publishing, 1996, Loc 269, Kindle.

¹⁵² Rozhovor s Tony LaRusso, (letecký mechanik, 330th Transportation Co., nasazen 1963-1964), 17. 2. 2005, Anthony LaRusso Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/48673

vojenskou policií.¹⁵³ Mezi vojáky bylo toto místo známé jako „Disneyland“, „Sin City“, případně „Boom Boom Town“. Pozoruhodné ovšem je, že i na samotných amerických základnách bylo možné platit za sexuální služby. Na některých základnách byly provozovány budovy masážních salonů a parních lázní, jež měly ve smluvním nájmu s americkým vojskem vietnamští civilisté. Za příslušný obnos zde voják mohl mimo běžné masáže dostat také „speciální masáž“, kterou bylo sexuální uspokojení. Velitelé základen o pestré nabídce služeb v těchto zařízeních samozřejmě věděli, ale do značné míry je tolerovali. Meredith Lair ve své práci například zmiňuje debatu mezi vojenskými veliteli na téma masážních salonů na amerických základnách, přičemž jeden z velitelů tyto salony obhajoval slovy: „*Po dlouhém, špinavém a horkém dni v bunkru, je parní lázeň vítaným uvolněním. Psychické a fyzické napětí z neustálé hrozby nepřátelské akce zvyšuje důležitost parní lázně, jako místa pro relaxaci*“.¹⁵⁴ Není pochyb o tom, že masážní salon byl místem pro relaxaci a odpočinek. Ve snaze o podporu svého argumentu však velitel poněkud přehání, protože jednotliví vojáci v zázemí vykonávali strážní službu spíše sporadicky a k přímému ohrožení větších základen pozemním útokem docházelo jen zřídka, což se podepisovalo také na ostražitosti vojáků.

Další ukázkou přístupu armády k masážním salonům je příběh velitele největší základny USA ve Vietnamu, Long Binh Post, jenž povolil stavbu salonu na jeho základně, nicméně zhrozil se při pohledu na jeho výzdobu „*U hlavního vchodu do salónu stály dvě velké bronzové sochy nahých žen, jeho mysl se okamžitě začala zaobírat případnou reakcí médií: „První myšlenka, která mě napadla, byla: ‘proboha, jestli sem Time, nebo Life přijde, tak to máme’*“.¹⁵⁵ Řekl Castle senátní komisi. Dal madam Phuong dvě hodiny na propuštění dvou set pracovníků a odstranění soch. Madam Phuong uposlechla a nahradila sochy nahých žen sochami draků, které Castle považoval za „hezké“.¹⁵⁵ Příznačné je, že obavy velitele nebyly ani tak ze samotného provozu lázní, ale vyplývaly především z toho, že by jejich výzdoba mohla upoutat pozornost médií. K masážním salonům je třeba také dodat, že jejich vznik nebyl motivován jen snahou velitelů o blaho svých vojáků, ale také o blaho své. Výše uvedený příspěvek je ostatně

---

¹⁵³ STUR, Heather Marie. *Beyond combat: women and gender in the Vietnam War era*. New York: Cambridge University Press, 2011, s. 162.

¹⁵⁴ LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011, s. 170.

¹⁵⁵ STUR, Heather Marie. *Beyond combat: women and gender in the Vietnam War era*. New York: Cambridge University Press, 2011, s. 173-174.

součástí vyšetřování korupčních aktivit v americké armádě ve spojitosti s prostitucí.¹⁵⁶

Někteří narátoři a autoři pamětí také zmiňují, že sexuální služby byly příležitostně poskytovány i vietnamskými ženami působícími na pozicích civilního personálu na amerických základnách. Nejčastěji se jednalo o uklízečky, které se vojákům běžně staraly o úklid ubikací a čištění prádla, to vše za paušální poplatek v řádu několika dolarů. Pokud byl voják ochoten zaplatit více, mohl výměnou získat sexuální služby, nebo třeba také drogy.

Jedním z nejvíce kontroverzních témat vztahujících se k vietnamské válce bylo právě užívání drog americkými vojáky. Drogový problém se v průběhu války zhoršoval, což vedlo ozbrojené síly k zavedení řady opatření v boji s tímto fenoménem. Drogová problematika se brzy stala námětem mnoha reportáží a tiskových zpráv korespondentů, přičemž její zveličení médií a některými politiky vedlo k vytvoření toho, co Jeremy Kuzmarov označil jako mýtus drogově závislé armády.¹⁵⁷ Tento mýtus byl pak využíván různými skupinami k propagaci vlastních cílů a názorů. Pro prezidenta Nixona byl problém užívání drog ve vojsku jedním z argumentů pro podporu jeho celonárodní kampaně proti drogám, jež byla největší v historii Spojených států amerických. Na opačné straně spektra, v protiválečných kruzích, byl problém drog využíván jako důkaz pro úpadek morálky a disciplíny ve vojsku a argument pro stažení jednotek z Vietnamu. Po válce byl pak mýtus některými interpretován rovněž jako jedna z hlavních příčin porážky Spojených států. Nelze zpochybňovat, že užívání omamných látek bylo ve Vietnamu častým jevem negativně ovlivňujícím výkonnost a kázeň vojáků, i přesto však jeho skutečný rozsah a okolnosti do značné míry nekorespondují s populárním obrazem vietnamské války.

Při reflexi drogového problému se narátoři více méně shodují, že k rozšíření užívání drog došlo v pozdější části konfliktu, přibližně od roku 1968. Lepší perspektivu mají ti z narátorů, kteří ve Vietnamu sloužili několik turnusů a měli možnost srovnání. Mnoho z nich nezaznamenalo užívání drog v prvních letech konfliktu. Narátor, letecký mechanik, jenž sloužil ve Vietnamu v roce 1966 a poté v letech 1968/69 popisuje problematiku takto:

---

¹⁵⁶ United States Committee on Government Operations. Permanent Subcommittee on Investigations. *Fraud And Corruption In Management of Military Club Systems: Illegal Currency Manipulations* [Online]. Washington: U.S. Government Printing Office, 1971, s. 1366. Dostupné z: <https://www.catalog.hathitrust.org/Record/008515146>

¹⁵⁷ KUZMAROV, Jeremy. *The myth of the addicted army: Vietnam and the modern war on drugs*. Amherst, [Mass.]: University of Massachusetts Press, c2009.

*Když jsem tam byl v roce 1966, nebylo tam toho (pozn. drog) hodně, ale v roce 1968 to už bylo docela rozšířené. Zaznamenal jsem letecké posádky, které byly pod vlivem marihuany. Pamatuji si, že jsem jednou odmítl letět, protože celá posádka byl v rauši. Myslím tím, že každý člen té posádky byl pod vlivem, a jejich oči byly – ohromující. Samozřejmě tam bylo hodně marihuany, ale začalo se rozšiřovat také užívání heroinu. Bylo tam něco, co se nazývalo OJ, opiový joint, se kterým jsem viděl hodně lidí. Bylo to všechno tak profesionálně vytvořené, že ti, kteří to vyráběli, používali originální krabičky od cigaret, a dokud člověk jednu nezapálil, nepoznal, jestli je to cigareta, nebo opiový joint.*¹⁵⁸

Příčinou rozšíření drogového problému nebyla nějaká konkrétní skutečnost, spíše se jednalo o řadu spolupůsobících faktorů. Především došlo k rapidnímu navýšení vojenského personálu mezi zmíněnými lety 1966-1968. Do Vietnamu přijíždělo stále více vojáků, kteří byli odvedeni a neměli zájem o službu ve vojsku, tím spíše v bojové zóně. Tímto způsobem se zvyšoval počet osob, jejichž motivace a disciplína byla nízká. K tomu bezesporu přispělo čím dál tím negativnější vnímání války ze strany americké veřejnosti a vzrůstající odpor proti ní, což se logicky dotklo také vojáků nasazených ve Vietnamu. Rozhodnutí o postupném stahování vojska z Vietnamu (učiněné Nixonovou administrativou v roce 1969) problémy s disciplínou dále prohloubilo, protože čím dál méně vojáků projevovalo nadšení pro konflikt, z něhož se Spojené státy snažily vyvázat. Přestože např. Kuzmarov ve své práci varuje před přeceňováním vztahu mezi poklesem morálky v americkém vojsku a užíváním drog, byly tyto dva faktory jednoznačně propojeny. Drogy byly pro vojáky cestou, jak se vyrovnávat s negativními aspekty vojenského života, pocitem strachu, osamělosti, nudy, nebo steskem po domově. Užívání drog mělo však také významný sociální aspekt, což je z vyprávění narátorů zřejmé. Narátor v úryvku rovněž hovoří o své zkušenosti s posádkou dopravního letadla, jež se chystala k odletu pod vlivem marihuany. Jedná se o poměrně ojedinělý případ takového pozorování, protože užívání drog je narátory a autory odborných publikací dáváno do souvislosti spíše s volnočasovými aktivitami vojáků, nikoliv s výkonem služby. Drogy byly také častěji problémem jednotek v zázemí než těch, jež se podílely na bojových operacích. Hlavní důvod byl ten, že bojové nasazení vyžadovalo od členů jednotky plné soustředění a případná indispozice některého

---

¹⁵⁸ Rozhovor s Timothy C. Lockley, (*1948, letecký mechanik, 773rd Tactical Airlift Squadron, nasazen 1966-1971), 11. 2. 2003, Mr. Timothy C. Lockley Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/112971

z vojáků přímo ohrožovala životy ostatních. Narátor také hovoří o jednom ze způsobů distribuce drog, v tomto případě opia. Drogy byly ve Vietnamu velmi snadno k dostání, za nízké ceny a v kvalitě, jež byla mnohonásobně vyšší než ve Spojených státech. Drogy bylo možné pořídit v barech, nevěstincích, hotelích, nebo prostřednictvím pouličních prodejců ve městech a okolí základen. Nejběžnější bylo kouření marihuany a v pozdější části konfliktu stoupala také obliba heroinu, který se běžně prodával v malých ampulkách za dva dolary (cena stejného množství drogy se v USA pohybovala mezi 100 až 200 USD).¹⁵⁹ Ozbrojené síly byly nuceny na drogový problém reagovat, zvláště ve světle negativního mediálního obrazu a Nixonovy protidrogové politiky. Aplikace protidrogových opatření však nebyla příliš efektivní a problém přetrvával de facto až do stažení amerických vojáků z Vietnamu.

Pamatuji si, že jsem řekl: „Já nepiji“. A lidé řekli: „Proč nepiješ?“ Ve Vietnamu mi můj seržant řekl: „Tady jsi buď narkoman, nebo pijan“. A já řekl: „Co když nejsem ani jedno?“ A on řekl: „Chlape, tak to tu budeš osamělý“ A to měl vlastně pravdu, protože jste se buď opíjel, nebo užíval drogy.¹⁶⁰

Narátor zmiňuje rozdělení vojáků na skupiny podle druhu užívaných látek, ve vojenském slangu označovaných také jako „heads“ (uživatelé drog, nejčastěji marihuany) a „juicers“ (vojáci holdující alkoholu). Užívání drog bylo často součástí skupinové zábavy při trávení osobního volna a případně bylo také spojeno s iniciací nových vojáků do jednotky. Jeden z narátorů také zmínil případ, kdy ho vlastní jednotka nutila připojit se ke skupinovému užívání drog, pravděpodobně ze strachu, že by mohl být donašečem.¹⁶¹ Je rovněž třeba přihlídnout ke skutečnosti, že řada vojáků měla s drogami zkušenost již před příjezdem do Vietnamu.¹⁶²

---

¹⁵⁹ APPY, Christian G. *Patriots: the Vietnam War remembered from all sides*. New York: Penguin Books, 2004, s. 284.

¹⁶⁰ Rozhovor s Paula D. Wright, která sloužila jako 'Paul D. Wright,' (*1950, letecký mechanik, 159th and 229th Assault Helicopter Companies, nasazen 1970-1972), 10. 8. 2005, Paula D. Wright Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/279390

¹⁶¹ Součástí protidrogové kampaně byly také výzvy k vojákům, aby hlásili drogové delikty a pomáhali odhalovat užívání drog. Strach z reciprocitních opatření ze strany spolubojovníků však mnohé odrazoval před touto činností.

¹⁶² Podle studií 20 procent vojáků přijíždějících do Vietnamu v roce 1967 mělo už před vstupem do vojska zkušenosti s Marihuanou. V roce 1970 to bylo už 50 procent. Pracovník rehabilitačního centra ve Vietnamu odhadoval, že ze šesti set na heroinu závislých vojáků, bylo 60 procent jeho uživateli již před příjezdem do Vietnamu. (BASKIR, Lawrence M a STRAUSS, William. *Chance and circumstance: the draft, the war, and the Vietnam generation*. New York: Vintage Books, 1978, s. 133.)

Z analýzy rozhovorů je ovšem patrné, že za nejvíce rozšířenou považovali narátoři konzumaci alkoholu. Jak jsem zmínil výše, alkoholu bylo ve Vietnamu více než dostatek, ať už ve vojenských, nebo civilních barech. Alkohol bylo možné zakoupit také v civilních i vojenských obchodech, které byly umístěny na základnách. Množství alkoholických nápojů, jež si mohli vojáci koupit ve vojenském obchodě, bylo regulováno přidělovými kartami, přičemž prodej tvrdého alkoholu byl v některých částech Vietnamu omezen pouze pro důstojníky. Toto omezení však mělo jen minimální účinnost, vzhledem k přebujelému černému trhu, kde si vojáci mohli tvrdý alkohol zakoupit bez větších obtíží. Mezi jednotkami byl rovněž široce rozšířený směnný obchod s alkoholem, jako cenným artiklem. Věkové omezení pro prodej alkoholu, běžné ve Spojených státech, nebylo ve Vietnamu prakticky dodržováno.

*Užívání drog bylo ve Vietnamu velmi rozšířené. Já osobně jsem žádné drogy nebral, dokonce jsem ani nepil. Obecně bych řekl, že mužstvo ve větší míře užívalo drogy, a důstojníci zase více pili.*¹⁶³

*Alkoholu dávala přednost většina z nás. Podle mnohých tomu tak bylo. Posledních pár let, co jsem byl v záloze, jsem působil na pozici důstojníka pro kontrolu užívání drog a alkoholu. Podle definice alkoholismu, kterou teď používá letectvo, jsme byli všichni alkoholici, protože jsme pili určité množství alkoholu každý den. Pro ty z nás, kteří neužívali drogy, byl alkohol to jediné, a dokonce i ti, kteří drogy užívali, pili i alkohol, protože to bylo alespoň legální. Letectvo a vojsko obecně situaci nepomohlo, protože jsme měli někdy večery, kdy bylo pivo zcela zdarma.*¹⁶⁴

Narátoři často upozorňovali na skutečnost, že užívání drog nebo alkoholu, bylo ve Vietnamu do značné míry spojeno s postavením vojáka v ozbrojených složkách, respektive jeho hodností. Důstojníci byli často označováni jako skupina, která dávala přednost alkoholu, zatímco drogy byly populárnější u mužstva. Jedním z důvodů odlišných preferencí byla klasifikace jednotlivých látek ozbrojenými složkami, kde alkohol byl považován za látku legální, zatímco drogy za látku nelegální. Také z tohoto důvodu bylo užívání drog trestáno

---

¹⁶³ Rozhovor s Randall Kunkleman, (*1946, logistika, 2/17th Cavalry, nasazen 1969), 1. 10. 1999, Randall Kunkleman Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/35535

¹⁶⁴ Rozhovor s Timothy C. Lockley, (*1948, letecký mechanik, 773rd Tactical Airlift Squadron, nasazen 1966-1971), 11. 2. 2003, Mr. Timothy C. Lockley Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/112971

přísněji než opilství. Důstojníci většinou neměli zájem ohrožit svou kariéru tím, že budou přistiženi při užívání drog, a proto také dávali přednost raději alkoholu. Mužstvo tyto obavy často nesdílelo a bylo ochotno riskovat postih, protože bylo složeno z odvedenců, kteří svou další budoucnost v ozbrojených silách neviděli. Toto chování poměrně dobře vystihuje rozšířené vojenské úsloví „*Co mi asi tak udělají? Pošlou mě do Vietnamu?*“ Volba mezi drogami a alkoholem také reflektovala generační rozdíly, když většinou starší důstojníci považovali drogy za záležitost mladší generace a subkultur. Benevolentní přístup ozbrojených sil k alkoholu byl způsoben také tím, že to byli většinou právě důstojníci, kteří kontrolovali užívání těchto látek a rozhodovali o postihu. Stejně jako užívání drog bylo i pití alkoholu způsobem, jak se vyrovnat s negativními aspekty vojenské služby. Na druhou stranu byly alkoholické nápoje nezbytnou součástí častých vojenských oslav na základnách ve Vietnamu, pořádaných k nejrůznějším příležitostem, jako např. vyznamenání, nebo rozloučení se s kamarády vracejícími se zpět do Spojených států. Narátoři většinou přiznávali velký rozsah konzumace alkoholu, v některých případech se však snažili mírnit jeho negativní dopad na výkon služby. Jeden z narátorů působící jako pilot např. zmínil, že konzumace alkoholu neměla závažný dopad na fungování jeho jednotky, avšak v další části rozhovoru přiznal, že musel často střídat indisponované kolegy, kteří nebyli schopni plnit své povinnosti.¹⁶⁵

Přestože bylo užívání drog a zejména pití alkoholu mezi vojenských personálem ve Vietnamu široce zastoupeno, nepředstavovalo jediné způsoby trávení volného času. Narátoři v rozhovorech zmiňovali také mnohé další kratochvíle, jimiž se snažili zpříjemnit si pobyt na základně. Vzhledem k tomu, že řada amerických základen byla umístěna při pobřeží jižního Vietnamu, měli vojáci přístup k plážovým aktivitám.

*Během obědové přestávky jsem šel do ubikací, převlékl se do šortek, a vypravil se na pláž, která byla pět minut od základny. Když nebyla pláž přelidněná, mohl jsem si hezky zaplavat. Poté jsem se vydal zpět k jednotce, dal jsem si sprchu a vrátil se k práci.*¹⁶⁶

---

¹⁶⁵ Rozhovor s Frank Stone, (průzkumný pilot, 9th and 20th TASS, nasazen 1968-1969), 21. 5. 2001, Frank Stone Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/93326

¹⁶⁶ Rozhovor se Stephen E. Katz, (*1935, letecký navigátor, 39th Air Rescue Squadron, nasazen 1970-1972), 14. 1. 2003, Stephen Katz Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/110397

Když jsme ještě neměli zařazení, chodili jsme plavat do oceánu, což mně přišlo hodně zvláštní. Jak jsme tam tak leželi v písku a helikoptéry s červenými kříži nám přelétaly na hlavami, bylo dost těžké si představit, že zatímco se sluníme na písčné pláži, zuří okolo válka.¹⁶⁷

Jak naznačuje narátor v druhém příspěvku, pro mnohé vojáky představovalo koupání se v moři a odpočinek na pláži surreální zážitek, který se vymykal jejich představě válečné zóny. To vše mohlo být umocněno tím, že pro mnoho mladých vojáků byl odjezd do Vietnamu vůbec první cestou do exotické destinace. Očekávání silné nepřátelské aktivity nahradil obraz surfujících vojáků na místech, jako byla např. pověstná *China beach* u americké základny Danang, nebo *Wonder beach* u města Hue. Pláže byly vojákům běžně přístupné, pokud ovšem nedošlo ke zhoršení bezpečnostní situace v regionu a omezení pohybu vojenského personálu mimo základny. Dobové fotografie zobrazují plážovou zábavu amerických vojáků, aniž by bylo patrné, že se nachází v bojové zóně. Bojové operace probíhaly ovšem nedaleko, často jen několik desítek kilometrů od pláží.

Obří americké základny ve Vietnamu měly vyhrazené prostory pro rekreační a sportovní aktivity vojenského personálu. Nabídka těchto aktivit byla poměrně široká, a zvláště od konce šedesátých let – poté co byla dokončena hlavní část výstavby základen – mohli vojáci trávit volný čas sportováním nebo rekreací na základně.

(...) v poledne jsme místo oběda hrávali volejbal. Volejbal byl pro nás důležitý. Přišli jsme na hřiště, kde jeden den hrálo šest chlapů, a druhý den třeba dvacet. Byl to volejbal, kde mužstva byla složena s náhodných příchozích. Byla to naše běžná polední aktivita.¹⁶⁸

Hrál jsem házenou skoro každé odpoledne. Měli jsme tam hřiště, kde jsem ve velkém horku hrával náročné zápasy, které trvaly hodinu až dvě. Potom jsem se ale osprchoval a cítil se zase skvěle. Druhý den jsem byl opět připravený na zápas.¹⁶⁹

---

¹⁶⁷ Rozhovor s Vern W. Greunke, (rádiový technik, 372nd and 303rd Radio Research Battalion, nasazen 1966-1967), 3. 5. 2003, Vern Greunke Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/121397

¹⁶⁸ Rozhovor s James Haney, (*1939, kaplan, Naval support activity Detachment at Chulai, nasazen 1969-1970), 11. 6. 2006, Reverend James Haney Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/412887

¹⁶⁹ Rozhovor s Robert H. Fischer, (*1937, pilot letounu rozprašujícího defolianty, 12th Air Commando Squadron, nasazen 1967-1968), 20. 5. 2003, Mr. Robert H. Fischer Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/117939

Na největší vojenské základně ve Vietnamu jménem Long Binh Post bylo na příklad umístěno osmdesát jedna basketbalových hřišť, šedesát čtyři volejbalových hřišť, dvanáct plaveckých bazénů, osm hřišť pro softball, šest tenisových kurtů, tři fotbalová hřiště, tři knihovny, dvě hřiště na minigolf, dvě hřiště pro házenou, pět uměleckých dílen, běžecký ovál, areál pro lukostřelbu, amfiteátr pro veřejná vystoupení a filmová promítání, a od roku 1972 dokonce trať pro motokáry, kde se o víkendech pořádaly závody.¹⁷⁰ Výstavba takového množství sportovišť byla z části umožněna tím, že do fondu rekreačních aktivit přitékaly finance z výnosů vojenských klubů a obchodů, jež byly značné. Pouze menší část narátorů ovšem zmiňovala pravidelné využívání těchto sportovních a rekreačních areálů. Přestože široká nabídka aktivit může vyvolat zdání nikdy nekončící zábavy, ve skutečnosti byl volný čas vojáků dosti omezený.

Plážové a sportovní vybavení, stejně jako velké množství dalšího zboží, si vojáci mohli zakoupit ve vojenských obchodech¹⁷¹, jež byly umístěny na amerických základnách. Nabídka zboží se lišila podle konkrétní základny, obecně lze však říct, že na velkých základnách byl výběr mnohem větší, a to v důsledku kvalitnějšího zásobování a větší míře bezpečí. Pěšáci v předstunutých základnách se museli spokojit s velmi omezenou nabídkou, kterou do vzdálenějších oblastí dopravoval vrtulník. Bylo to vůbec poprvé, kdy byl systém vojenských obchodů provozován v bojové zóně. Vojáci si mohli vybírat z pestré nabídky potravin, oblečení, hygienických potřeb, suvenýrů, tabákových výrobků, alkoholu, bižuterie a také elektroniky (např. fotoaparátů, lednic, kazetových přehrávačů, hudebních stereo systémů a televizorů).¹⁷² V roce 1969 ozbrojené síly provozovaly ve Vietnamu více jak tři sta vojenských obchodů zásobených více jak pěti tisíci druhy zboží.¹⁷³ Zvláště elektronika byla lákavým artiklem, a to zejména z důvodu nižších cen výrobků oproti civilním obchodům ve Spojených státech. Bylo

---

¹⁷⁰ LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011, s. 33.

¹⁷¹ Obchody byly označovány zkratkami P.X. (*Post Exchange*), nebo B. X. (*Base Exchange*). Platilo se v nich vojenskou měnou MPC (*Military payment certificate*), kterou vojáci získali výměnou za dolary po příjezdu do Vietnamu. Na příklad v roce 1971 vygenerovalo deset největších vojenských obchodů ve Vietnamu čistý zisk sedm milionů amerických dolarů. (LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011, s. 152.)

¹⁷² Výběr konkrétních prodávaných značek prováděly ozbrojené síly na základě statistik jejich prodejnosti a oblíbenosti ve Spojených státech. Nejvíce sledovaným zbožím byl alkohol, cigarety a limonády.

¹⁷³ Pamphlet, Military Assistance Command Vietnam - Your Vietnam Regional Exchange. Vietnam Center and Archive. 01 January 1969. Folder 01, Box 01. Claire Brisebois Starnes Collection. The Vietnam Center and Archive, Texas Tech University. Dostupné z: <https://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=2940101036>

poměrně běžné, že si vojáci zakoupili některý z výrobků a využili služby bezplatného zaslání balíku do Spojených států. Prodej určitého druhu zboží, např. alkoholu, tabákových výrobků, nebo vybrané elektroniky, byl limitován přidělovým systémem. Narátorka, jež působila ve Vietnamu jako civilní pracovnice, zmiňovala občasný nedostatek ženských potřeb v obchodech, který byl z větší části způsoben tím, že bylo zboží vykoupeno vojáky jako dar pro jejich vietnamské společnice.¹⁷⁴ Tato skutečnost vedla ozbrojené síly k tomu, že i tento druh zboží zařadily na seznam přidělových položek. Snem mnoha mladých mužů bylo vlastnictví automobilu, na což pamatovala i nabídka produktů ve Vietnamu. V Saigonu bylo možné navštívit pobočku automobilového dealera, jenž nabízel koupi automobilu formou splátek. Po příjezdu zpět do Spojených států pak voják obdržel nový vůz. Velmi populární byly hudební přehrávače a vzhledem k oblibě fotografování mezi americkým vojenským personálem také fotoaparáty. Fotografování patřilo mezi poměrně často zmiňované hobby narátorů.

*Abych se ještě vrátil zpět, brzy po mém příjezdu do Vietnamu jsem se začal zajímat o fotografování. Vybavení bylo dost levné a mohl jste si ho objednat z Hong Kongu, nebo získat i jinde. Koupil jsem si nejlepší fotoaparát značky Nikon se třemi náhradními objektivy. Myslím, že jsem za něj zaplatil jen 250 dolarů. Ve Spojených státech stály jen jednotlivé objektivy 300 dolarů každý.*¹⁷⁵

*Měl jsem malý přehrávač. Elektronické vybavené jste mohl velmi snad získat v místním vojenském obchodě, nebo přes to, čemu se říkalo Paycex. Byl to vlastně katalog, něco jako katalog vojenských obchodů. Pokud jste si nějakou věc objednal, přišla vám přibližně do týdne. Takže jsme všichni měli elektronické vybavení.*¹⁷⁶

Mimo nabídky zboží ve vojenských obchodech mohli vojáci vybírat také z katalogu, který se nazýval Pacex Mail Order Catalog (v přepisu rozhovoru nepřesně jako Paycex). Katalog

---

¹⁷⁴ Rozhovor s Bobbie Keith, (pracovnice vojenské televize, ve Vietnamu v letech 1967-1969), 7. 12. 2001, Bobbie Keith Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/37586

¹⁷⁵ Rozhovor s Bill Culotta, (*1945, seabees – technická podpora, Mobile 23 Construction Battalion 40, nasazen 1967), 3. 2. 2006, Mr. William (Bill) J. Culotta Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/412064

¹⁷⁶ Rozhovor se Susan Kramer O'Neill, (*1947, zdravotní sestra, 22nd and 27th Surgical Hospital, 2th Evacuation Hospital, nasazena 1969-1970), 15. 5. 2004, Susan Kramer O'Neill Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/167801

byl nazvaný podle vojenské organizace, jež jej vydávala (*Pacific Exchange*).¹⁷⁷ Ne všichni narátoři byli ochotní utrácet své peníze ve vojenských obchodech, což bylo většinou způsobeno tím, že museli finančně podporovat rodinu ve Spojených státech. Nesezdání narátoři naopak často zmiňovali zakoupení určitého druhu elektroniky. Uspokojování materiálních potřeb vojenského personálu bylo jedním ze způsobů, jakým se ozbrojené síly snažily pozitivně působit na morálku vojáků. Mezi další důvody patřila snaha „udržet peníze v amerických rukou“ a nezhoršovat již tak vysokou míru inflace v jižním Vietnamu utrácením v rámci místní ekonomiky. Vysoká úroveň materiálního zajištění amerického vojska bojujícího ve Vietnamu byla umožněna také povahou konfliktu. Vzhledem k tomu, že USA kontrolovaly zásobovací trasy a dopravu zboží, mohly produkty volně proudit do obchodů. Ke ztrátám zboží a materiálu sice docházelo, spíše však následkem krádeží a nevhodným skladováním než následkem nepřátelské aktivity. Černý trh ve Vietnamu byl značně rozšířený, a pokud vojáci nemohli zboží koupit ve vojenských obchodech, na černém trhu bylo většinou k dostání.

Možností zakoupení audio přehrávačů vycházely ozbrojené síly vstříc další formě zábavy, jíž byl poslech hudby. Mnoho vojáků si vybavilo své ubikace přehrávači nebo rádií a v osobním volnu poslouchalo oblíbenou hudbu. Populární byly zvláště skladby, jejichž text vyjadřoval pocity vojáků, ať už stesk po domově, nebo protiválečný sentiment.

*Jednou ze skladeb, kterou jsem si nepřál slyšet (kvůli špatným vzpomínkám), byla „Leaving on a Jet Plane“, protože jsem opouštěl svou těhotnou manželku v letadle. To byla jedna ze skladeb, která se mě vždy dotkla, a občas se mě dotýká i nyní, když jí slyším. Ted' už se to ale zlepšuje. Bylo náročné být pryč od domova v onom konkrétním, kritickém období.*¹⁷⁸

Narátoři často zmiňovanou skladbou byla „*We Gotta Get Out of This Place*“ (1965) od skupiny The Animals, jež dosáhla mezi americkými vojáky ve Vietnamu neobyčejné obliby. Dalšími skladbami byla např. „*2000 Light Years From Home*“ (1967) od The Rolling Stones

---

¹⁷⁷ PACEX jako vojenská organizace zajišťovala prodej zboží v oblasti Pacifiku. Působila na území Filipín, Guamu, Japonska, Jižní Koreje, Okinawy a později také ve Vietnamu a Thajsku. První katalog pro oblast Pacifiku byl vydán v roce 1958 a pro Vietnam v roce 1966. V průběhu vietnamské války došlo rozšíření nabídky katalogu o orientální zboží a od roku 1971 vycházel barevně. (Pamphlet, Military Assistance Command Vietnam – Your Vietnam Regional Exchange. Vietnam Center and Archive. 01 January 1969. Folder 01, Box 01. Claire Brisebois Starnes Collection. The Vietnam Center and Archive, Texas Tech University. [cit. 7.10.2019]. <https://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=2940101036>

¹⁷⁸ Rozhovor s Robert A. Turk, (*1945, kopilot letounu rozprašujícího defolianty, 12th Special Operations Squadron, nasazen 1969-1970), 10. 2. 2003, Mr. Robert A. Turk Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/112499

a později protiválečné písně jako např. „*Draft Morning*“ (1968) od The Byrds, nebo „*Machine Gun*“ (1969) od Jimiho Hendrixe. Jinak ale při výběru hudby záleželo pochopitelně na osobních preferencích vojáků, což zohledňovalo při svém vysílání i rádio ozbrojených sil AFRS (*Armed Forces Radio Service*), které pro vojenský personál ve Vietnamu hrálo střídavě odlišné hudební styly, jako rock, blues, soul atd. Širší povědomí o této službě pro vojáky získala veřejnost po uvedení snímku „*Good Morning, Vietnam*“ (1987) v hlavní roli s Robinem Williamsem.

Mimo rádiového vysílání měli vojáci možnost sledovat také televizní vysílání. Televizory byly často umístěny ve společenských místnostech na větších základnách a někdy si je vojáci pořizovali z P. X. do osobního vlastnictví. Televizní a rádiové vysílání pro Vietnam zajišťovalo zvláštní oddělení ozbrojených sil AFN (*Armed Forces Network*).

*Naši hlavní zábavou bylo sledování televize, konkrétně Rowan and Martin show, které jsme se nemohli dočkat. Její sledování jsme si skutečně užívali, byla to dobrá show. Každého to nabylo energií. Takže tohle byl náš hlavní program, k němuž se někdy také přidalo sledování amerického fotbalu a jiných sportů.*¹⁷⁹

Nabídka televizních programů, z níž si mohli vojáci sloužící ve Vietnamu vybírat, byla široká a téměř totožná s nabídkou ve Spojených státech. Narátoři zmiňovali, že mohli sledovat své oblíbené programy, mezi něž patřily např. *Bonanza* (1959-1973), *The Ed Sullivan Show* (1948-1971), *My Favorite Martian* (1963-1966), *Gunsmoke* (1955-1975), nebo *Combat!* (1962-1967). Mimo filmů, televizních show a sportovních utkání, byly vysílány také propagační pořady ozbrojených sil a novinky z domova, podléhající ovšem cenzuře. Není pochyb o tom, že tato forma zábavy působila pozitivně na morálku vojáků, což byl zamýšlený efekt ozbrojených sil. Pro podporu morálky vojenského personálu bylo vynaloženo značné úsilí, jež ale směřovalo především k vojákům v zázemí. Množství poskytovaných služeb na amerických základnách bylo mnohdy tak velké, že si vojáci měli problém uvědomit, že se nachází v bojové zóně. Z této představy je však většinou nakonec vyvedl hluk vlastního dělostřelectva, nebo výbuchy dopadajících nepřátelských raket. Poněkud humorným příkladem může být rozhovor dvou vojáků, jenž jeden z narátorů zaslechl brzy po svém příjezdu do Vietnamu.

---

¹⁷⁹ Rozhovor s Frank Stone, (pilot průzkumného letounu, 9th and 20th TASS, nasazen 1968-1969), 21. 5. 2001, Frank Stone Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/93326

Tihle dva chlapi se před námi baví a jeden z nich je naštvaný. Říká: „Víš, co mě vážně štve? Minulou noc se snažím sledovat televizi a oni nás začnou bombardovat“ Byl zrovna na stráži, když se to stalo. Myslel jsem si, že jen v Americe bychom mohli sledovat televizi během výkonu strážní služby. Tohle byl můj první dojem z Vietnamu, mimo zápachu.¹⁸⁰

Ke zvýšení morálky vojáků výrazně přispívaly také dopisy z domova. Poštovní služba ve Vietnamu fungovala podle narátorů velmi dobře, což bylo výsledkem husté dopravní sítě mezi Vietnamem a Spojenými státy. Problematické mohlo být zasílání pošty, jakožto i zásob, do odlehlých základen. Přesto však, vzhledem k velkému rozšíření vrtulníkové přepravy ve Vietnamu, nedoházelo k výraznějšímu zdržení pošty ani při zasílání do vojenských táborů ležících dále od zásobovacích center. V šedesátých letech došlo k technickému pokroku v oblasti kazetových přehrávačů a mnoho vojáků využilo této možnosti pro zasílání namluvených nahrávek svým blízkým. Kazetové přehrávače byly dostupné ve vojenských obchodech, takže jejich pořízení nebylo ve Vietnamu překážkou.

Psalí jsme si pravidelně. Já jsem psal pravděpodobně čtyři až pět dopisů týdně. Také jsme si posílali kazetové nahrávky. Naši chlapi byli staří dva a čtyři roky, vlastně ne, Kevin měl pět a Mark tři roky. Výborná věc byla, že mi moje žena Lutzi poslala knihu, kterou jsem namluvil na kazetu a poslal ji domů, takže naši chlapi mohli otevřít knihu a slyšet z nahrávky můj hlas, když jsem jí četl.¹⁸¹

Narátoři v rozhovorech nezdědky zmiňovali, že v komunikaci s blízkými používali autocenzuru. Při popisu zážitků v dopisech z Vietnamu pamětníci často vynechávali nebezpečné situace, do nichž se dostali (aby předešli obavám svých blízkých) a tabuizována byla také prostituce i užívání drog (za účelem zachování pozitivního mravního obrazu). Ne vždy byly ale dopisy morální vzpruhou. Obavou zadaných vojáků byl tzv. „Dear John Letter“, jak se ve vojenském slangu označovalo psaní obsahující informaci o ukončení vztahu. Korespondence

---

¹⁸⁰ Rozhovor s Charles R. Conn, (psovod u vojenské policie, 212th Military Police Co., nasazen 1967-1968), Date not found, Mr. Charles Roy Conn Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/149947

¹⁸¹ Rozhovor s Robert H. Fischer, (*1937, pilot letounu rozprašujícího defolianty, 12th Air Commando Squadron, nasazen 1967-1968), 20. 5. 2003, Mr. Robert H. Fischer Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/117939

a audio nahrávky byly pro narátory a pozdější autory memoárů významným orientačním bodem pro jejich paměť a jako takové byly také často využívány.

3.3. Obraz války

V následující kapitole bych se chtěl věnovat obrazu vietnamské války neboli vnímání konfliktu z pohledu narátorů a také veřejnosti. Rovněž bych se rád dotknul tématu zobrazení války v populární kultuře a nastínil způsoby, jakými docházelo k vytváření mýtů ohledně služby amerických vojáků ve Vietnamu a jejich návratu a opětovného začlenění do společnosti.

3.3.1. Perspektiva týlového vojáka

Vztah vojáků v zázemí a těch, kteří působili v bojových jednotkách, byl do jisté míry ambivalentní. Vojáci s pěchotním zařazením vnímali příslušníky týlových jednotek často jako vojáky druhého řádu, kteří sloužili v relativním bezpečí a pohodlí velkých základen, zatímco oni nesli na svých bedrech tíhu konfliktu. Grunti (*Grunts – blátošlapové*), jak byli pěšáci ve vojenském slangu nazýváni, zesměšňovali jednotky v zázemí a označovali je celou řadou pejorativních pojmenování, jako např. REMF (*Rear Echelon Motherfuckers*), Saigon Warriors, POGUE (*Persons of Greater Use Elsewhere*), POG (*Personnel Other Than Grunts*), apod. Na druhou stranu není pochyb o tom, že se mnoho pěšáků snažilo získat pohodlnější a méně rizikovou službu v zázemí výměnou za útrapy ve vietnamské džungli. Vzhledem k riziku, jež služba bojových jednotek obnášela, se grunti těšili respektu a úctě týlových jednotek. Mimo to to byli právě pěšáci, kteří měli na starost zajištění bezpečí základen. Narátoři v rozhovorech nezpochybňovali náročnou a nebezpečnou službu bojových jednotek, avšak v některých případech se vymezovali proti tomu, jak na ně příslušníci bojových jednotek pohlíželi. Často rozporovali zejména představu o jejich službě jako bezpečné a méně rizikové. Především se to týkalo vojáků, kteří na základnách sloužili během ofenzívy Tet, při níž jednotky NFO napadly pozemním útokem mnoho amerických základen, a i vojáci s týlovým zařazením se ocitli pod přímou palbou. Thomas Bayard byl jako vojenský kartograf přítomen útoku na základnu Long Binh Post v průběhu ofenzívy Tet. Přestože během své služby nikdy ze zbraně nevystřelil

a nesetkal se s nepřítelem, pocit ohrožení během relativně krátkého útoku na základnu ho přiměl k vnímání sebe sama jako bojového veterána.

Po konci války v zálivu jsem si uvědomil, že se vojáci vraceli zpět jako hrdinové, které vítaly nadšené davy lidí, přitom já, REMF, jsem měl víc bojových zkušeností než většina pěšáků z té války. Nepovažuji se za nějakého hrdinu, ale nikdy mi nebylo příjemného poslouchat veterány s „bojovou“ zkušeností, jak mluví o těch v týlu s opovržením, když vím, čím jsem si já, a mí kamarádi prošli.¹⁸²

Bayardův pohled a relativizace bojové zkušenosti ovšem nebyli ojedinělé, protože mnoho vojáků, kteří se ve Vietnamu nezúčastnili boje, si ve skutečnosti myslelo opak.¹⁸³ Příčinu této skutečnosti můžeme částečně spatřovat v povaze konfliktu, v němž byl proti jižnímu Vietnamu a USA uplatňován guerillový způsob boje a frontová linie prakticky neexistovala, na což narátoři mnohdy poukazovali. Rozdíly v míře nebezpečí, jež vojáci podstupovali, byly ovšem značné i mezi jednotkami týlové podpory. Pilot vrtulníku dopravující zásoby do předsunutých táborů zpravidla podstupoval větší míru rizika než úředník a vojenský policista hlídkující na jedné z rušných (často zaminovaných) cest větší míru rizika než obsluha vojenského skladu. Přestože všichni měli týlové zařazení a mohli se po službě sejít v jednom z barů na základně, míra podstupovaného nebezpečí při výkonu služby byla u každého rozdílná. Jedním ze způsobů, jakým narátoři upozorňovali na nebezpečí své služby, byl popis život ohrožujících okamžiků (blízkost výbuchu, zbloudilé kulky, nehody apod.), které jsou ve vojenském slangu označovány jako *Close call*. Důvodem, proč narátoři často zmiňovali život ohrožující okamžiky, však nemusela být snaha heroizovat svou službu, ale skutečnost, že tyto zážitky byly vzhledem ke své povaze zapamatování hodné. Největší americké základny ve Vietnamu, jako např. Tan Son Nhut, Danang, Long Binh Post, nebo Bien Hoa, byly velmi dobře chráněné a měly početnou posádku, přesto i na těchto základnách hrozilo vojenskému personálu riziko zranění nebo zabití následkem nepřátelského útoku. Tyto útoky měly většinou podobu ostřelování raketami, jež byly na americké základny odpalovány z přenosných zařízení. Ve velké většině případů byly tyto útoky krátkodobé a nezpůsobovaly větší ztráty na životech

---

¹⁸² BAYARD, Thomas F. *No cats in Vietnam: the memoir of a straightleg engineer*. Philadelphia, Pa.? [Distributed by] Xlibris, c2007, Loc 3528, Kindle.

¹⁸³ HOLMES, Richard. *Obrazy války: chování člověka v bitvě*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 73.

a zařízení. Intenzita těchto útoků byla proměnlivá a ovlivňovala ji celá řada faktorů, jako např. umístění základny (větší nebo menší aktivita nepřítele v konkrétním regionu), roční období (náročnější klimatické podmínky pro bojovou aktivitu) nebo úspěšnost vojenských operací USA (narušení zásobovacích tras nepřítele). Situaci na základně během raketového útoku popsal jeden z narátorů působící na základně Bien Hoa mezi lety 1967-1968. Celkový počet útoků během své služby odhadoval na padesát:

Spíte v chýších, které jsou vybaveny polními lůžky, a jakmile uslyšíte zvuk sirén, nebo uslyšíte dopadat rakety, všichni začnou křičet a prchat do bunkrů. Tyto bunkry jsou postavené z pytlů s pískem a mají kovovou střechou. To je asi nejbezpečnější místo, v němž můžete být, skrčení, nebo ležící. V bunkru jste pak tak dlouho, dokud není dán signál pro konec bombardování.¹⁸⁴

Relativně malé riziko zranění nebo zabití při podobném útoku nezabránilo vojákům, aby urychleně vyhledali úkryt, když se po základně rozezněly výstražné sirény varující personál před bombardováním. Efekt, jaký bombardování mělo, byl zejména psychologický, jelikož vyvolával u vojáků pocity strachu a neustálého napětí. Tyto pocity umocňovaly příběhy o zraněných nebo zabitých vojácích při útoku, které kolovaly mezi vojenským personálem a byly často zmiňovány narátory. Přestože byly na základnách rozmístěny bunkry pro případ bombardování, trvalo vojákům určitý čas, než se do těchto úkrytů mohli přesunout. Jen velmi malé procento budov na základně sloužících jako pracoviště nebo ubikace bylo bezpečně chráněno proti raketovému útoku, což dále zvyšovalo obavy vojáků, protože je bombardování zastihlo většinou nepřipravené a nechráněné.

Rozporuplnou povahu služby týlových jednotek, během níž docházelo ke střídání rutinní činnosti a náhlých útoků popsal ve své práci výstižně B. G. Burkett: „*Stejně jako každé jiné zaměstnání, stane se i válka rutinou: hodně tvrdé práce, nepohodlí a jednotvárnost přerušovaná pravidelnými okamžiky hrůzy. Pěšáci vyráželi na bojové mise, ale většina z nás žila v soběstačných komunitách, kde jsme jedli, sledovali filmy a jezdili na dovolenou.*“¹⁸⁵ Mimo raketových útoků docházelo také k průnikům malých skupinek nepřátelských bojovníků do perimetru základny s cílem rozmístit výbušniny, a rovněž také k útokům ostřelovačů. Tyto

---

¹⁸⁴ Rozhovor s Robert H. Fischer, (*1937, pilot letounu rozprašujícího defolianty, 12th Air Commando Squadron, nasazen 1967-1968), 20. 5. 2003, Mr. Robert H. Fischer Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/117939

¹⁸⁵ BURKETT, B.G a Glenna WHITLEY. *Stolen valor: how the Vietnam generation was robbed of its heroes and its history*. Dallas: Verity Press, c1998, s. 17.

incidenty byly však na velkých základnách spíše ojedinělé. Někteří z narátorů v rozhovoru popisovali své obavy a nedůvěru k civilnímu vietnamskému personálu působícímu na amerických základnách, mezi nimiž měli být infiltrováni příslušníci NFO.

Ten den jsme se nechali ostříhat u holiče a oni je (pozn. zabití útočníky) položili podél plotu a nechali nás tam pochodovat. Když jsme přišli na místo, řekli: „Vidíte toho druhého chlápka zprava? To je ten, co vás stříhal.“ Já jsem si říkal: „Proboha, tady nemůžete nikomu věřit.“ To byla pravděpodobně jedna z nejlepších lekcí, které jsem dostal. Nikdo z nich nebyl přítel.¹⁸⁶

Celkem v šesti rozhovorech byla narátory zmíněna totožná událost, na jejímž základě prokazovali reálnost těchto obav. Ústřední postavou příběhu byl vietnamský holič, jenž v rámci koncese provozoval na základně holičství, a který byl při jednom z útoků na základnu nalezen mrtev mezi členy nepřátelského komanda, jehož byl součástí. Sdělení v příběhu bylo umocněno konkrétní profesí, protože se jednalo o osobu, která měla bezprostřední přístup k vojákům („ještě včera mě stříhal“). Narátoři, kteří tuto událost popisovali, sloužili ve Vietnamu mezi lety 1967-1970 na různých základnách a v různých specializacích. Příhoda s vietnamským holičem se stala kolektivním mýtem, jenž byl jako takový převzat do vyprávění narátorů.¹⁸⁷ Příběhy měly ovšem i jiný účel než varovat před možným nebezpečím. Pro některé vojáky působící v zázemí byly prostředkem, jak ukázat svou službu více heroickou, než ve skutečnosti byla. Za tímto účelem docházelo k přebírání a přisvojování příběhů z boje, které byly vyslechnuty z vyprávění vojáků s bojovou zkušeností, nebo převzaty z vojenských novin, jež o nich psaly. Extrémním případem pak byly osoby, které ve Vietnamu nikdy nesloužily, přesto si přisvojily válečné příběhy a prezentovaly se jako veteráni. Podrobněji se touto tematikou zabýval B. G. Burkett, jenž jí věnoval celou publikaci, ve které odhalil řadu falešných veteránů i mezi

---

¹⁸⁶ Rozhovor s Joe Powell, (*1948, mechanik, 4th Infantry Division, nasazen 1968-1970), 25. 12. 2000, Joe Powell Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/38439

¹⁸⁷ Jeden z narátorů uvedl, že během své služby ve Vietnamu viděl ve vojenských novinách karikaturu vietnamského holiče, za jehož zády byly na zdi zavěšeny uřezané uši jako znak jeho příslušnosti k NFO. Mohlo se jednat o jeden ze způsobů, jak se tento příběh šířil mezi vojáky a odkud byl přebírán do vlastního vyprávění. Karikatura samotná nebyla pravděpodobně prvotním základem pro příběh a nejspíše pouze dala obrazovou podobu již rozšířenému příběhu. Noviny vojenské provenience byly ve Vietnamu dosti rozšířené a dostupné, zejména oficiální *Stars and stripes*, jež měly samostatné vydání pro pacifickou oblast. Mimo těchto oficiálních novin ozbrojených sil vydávaly některé jednotky také vlastní noviny, které na rozdíl od Hvězd a pruhů nepodléhaly tolik cenzuře.

prominentními osobami.¹⁸⁸ Tracy Kidder, jenž sloužil ve Vietnamu jako důstojník v týlu, ve svých pamětech popsal údiv nad snahou některých veteránů s nebojovým zařazením heroizovat svou službu: „*Když se zamyslíte nad utrpením těch, co skutečně bojovali, a ještě více nad utrpením vietnamských civilistů, zdá se jako naprostá perverznost, když se voják s týlovým zařazením vrátí domů s lítostí, že jeho zkušenosti nebyly více hroživé.*“¹⁸⁹

Vojáci z týlových jednotek často vnímali sami sebe jako ty, kteří sice nepůsobili v bojových jednotkách, přesto ale neutekli před povinností sloužit své zemi, když byli povoláni („alespoň jsem tam byl“). Pro narátory bylo charakteristické, že se náročnost a rizikovost své služby snažili prokázat porovnáním s jinou skupinou. Velmi často se jednalo o porovnání s osobami, jež se službě ve Vietnamu vyhnuly prostřednictvím některého z odkladů, nebo útekem ze Spojených států. Skupinou, která byla narátory vnímána obzvláště negativně, bylo mírové hnutí protestující proti válce. Protiváleční aktivisté byli vnímáni jako ti, jenž znevažují úsilí a oběť amerických vojáků sloužících ve Vietnamu, přičemž se sami prostřednictvím studentských odkladů službě vyhýbají. Relativního vnímání zadního voje u vojáků si všiml historik William Manchester.¹⁹⁰ Pokud bychom měli jeho myšlenku aplikovat na Vietnam, mohli bychom říct, že pro člena speciálních jednotek na průzkumné misi byl zadním vojem předsunutý tábor (*Firebase, Landing zone*), pro vojáka v předsunutém táboře personál sloužící na jedné z velkých základen, jenž zase pohrdal těmi, kteří se sloužili ve Spojených státech, nebo se službě ve Vietnamu vyhnuli úplně.

3.3.2. Populární vyobrazení konfliktu (Bojový narativ)

Populárnímu obrazu vietnamského konfliktu z perspektivy vojáka jednoznačně dominuje zkušenost bojových jednotek spojená s hrůzami války, útrapami, nebezpečím, hrdinstvím a stereotypní prezentací veterána jako jedné z obětí války. Tento obraz nevznikl během posledních desetiletí, ale utvářel se již v průběhu války samotné, když se přední informační kanály rozhodly upřednostnit bojový narativ. Stoupenci války, ať se jednalo o vládní

---

¹⁸⁸ B. G. Burkettovi se podařilo odhalit osoby prezentující smyšlené příběhy také v některých orálně-historických publikacích, a dokonce mezi některými akademiky. Záznamy o vojenské službě konkrétních osob získal Burkett na základě zákona o přístupu k vládním informacím (*Freedom of Information Act 1966*).

¹⁸⁹ KIDDER, Tracy. *My detachment: a memoir*. New York: Random House, c2005, s. 8. Kindle.

¹⁹⁰ HOLMES, Richard. *Obrazy války: chování člověka v bitvě*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 73.

kruhy nebo média, s oblibou prezentovali úspěchy amerických vojáků na bojišti a příklady hrdinství v boji s nepřítelem. Odpůrci války naopak poukazovali na strádání bojujících vojáků, příklady jejich krutosti vůči civilnímu vietnamskému obyvatelstvu nebo problematiku jejich opětovného začlenění do společnosti. Obraz služby vojáků v zázemí se ani jedné ze stran politického spektra příliš nehodil, přestože se jednalo o většinovou zkušenost vojenského personálu z vietnamské války. Jak poznamenala ve své práci o konzumerismu amerických vojáků ve Vietnamu Meredith Lair: „*Jak by asi vypadaly protiválečné protesty, kdyby se namísto válečného utrpení odvolávaly na americké vojáky hrající softbal a pojídající zmrzlinu, nebo jak by ještřábi obhajovali válku, kdyby prezentovali životní podmínky většiny vojáků ve Vietnamu?*”¹⁹¹ Tento obraz přetrvává do dnešních dnů. Pokud se rozhodneme zhlédnout film s tematikou vietnamské války, nebo navštívíme knihkupectví s cílem získat informace o tomto konfliktu, bude nám válka prezentována většinou ve výše zmíněné formě.¹⁹² Snaha knižních vydavatelství a filmových produkcí šokovat a působit na emoce konzumentů prostřednictvím akce je zřejmá a pochopitelná. Přesto, jak říká Richard Holmes, válka a bitva jsou čímkoliv jen ne synonymy. Přílišný důraz na bitvu je jednostranný a zavádějící, protože nereflektuje zkušenost týlových jednotek, jež nebyla většinou tak dramatická, přesto signifikantní pro pochopení toho, čím byla služba ve Vietnamu.

V rámci polostrukturovaných rozhovorů, ze kterých čerpám, se tazatelé dotazovali narátorů na jejich vnímání filmů o vietnamské válce. Vzhledem k týlovému zařazení narátorů a kinematografickému trendu příliš nepřekvapí, že prezentovaný obraz vietnamské války ve většině snímků s touto tematikou byl dosti vzdálen jejich aktérské zkušenosti (a také zkušenosti většiny dalších veteránů).

*Když vidím filmy, které se natáčejí o vietnamské válce, říkám si: „Tohle musí být jiná válka, než v jaké jsem byl já.”*¹⁹³

---

¹⁹¹ LAIR, Meredith H. *Armed with abundance: consumerism & soldiering in the Vietnam War*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c2011, s. 15.

¹⁹² Populární a kritikou oceňované vzpomínkové knihy o vietnamské válce rovněž prezentují bojovou zkušenost. Philip Caputo (*A Rumour of War*), Tim O'Brien (*The Things The Carried, If I Die In A Combat Zone*), Michael Herr (*Dispatches*), Harold G. Moore (*We Were Soldiers Once... and Young*), Gustav Hasford (*The Short-Timers*).

¹⁹³ Rozhovor s William Badger, (inženýr-důstojník, 14th Combat Engineer Battalion and 35th Engineering Group, nasazen 1966-1967), 2. 6. 2000, William Badger Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/34989

Můj pohled na válku je pohled člověka, jenž pracoval jako opravář v letectvu. Spal jsem v lůžku a vedle postele jsem měl lednici plnou piva. Měl jsem k dispozici jídelnu, kde se podávalo teplé jídlo. Mohl jsem mít pravidelně sex. Měl jsem spoustu alkoholu, zábavy a filmů. Měli jsme hodně filmů. Takže ve srovnání s jinými jsem měl relativně nenáročnou službu. Můj pohled na válku je jiný, než jaký nabízí většina filmů. Tyto filmy ukazují jinou perspektivu, musí, ale jejich perspektiva není totožná s mými vzpomínkami.¹⁹⁴

Americká kinematografie se většinou držela bojového narativu a produkovala snímky zobrazující hrůzy války, bojové akce a strádání vojáků (veteránů). Dalšími oblíbenými motivy byly heroismus, odhodlání a patriotismus, které ve válečných filmech často zosobňoval herec John Wayne, jenž byl jako archetyp ideálního vojáka zmiňován řadou narátorů. Roku 1968 byl v kinech uveden propagandistický snímek „*The Green Berets*“ se zmíněným hercem v hlavní roli, jenž glorifikoval americké vojáky speciálních jednotek působících ve Vietnamu a ospravedlňoval americkou intervenci. Podobně se heroického vyobrazení držely snímky „*We Were Soldiers (2002)*“ a „*Hamburger Hill (1987)*“. Divácky nejpopulárnější snímky o vietnamské válce, jako „*Platoon (1986)*“ Olivera Stona, nebo „*Full Metal Jacket (1987)*“ Stanleyho Kubricka, zobrazují rovněž konflikt z pohledu členů bojových jednotek, na rozdíl od „*The Green Berets*“ však v protiválečném diskurzu. Válečné filmy mnohdy prezentovaly řadu stereotypů o vietnamských veteránech, s nimiž se větší část narátorů neztotožňovala. Jedním z příkladů je snímek „*First Blood (1982)*“ se Sylvestrem Stallonem v hlavní roli, který představuje příběh válečného veterána Johna Ramba, zobrazeného jako tuláka trpícího psychickou poruchou a obtížemi zařadit se po návratu z války do společnosti. Mezi populární a kritiky oceňované snímky prezentující vietnamského veterána jako psychicky labilního jedince patří např. „*Taxi Driver (1976)*“, „*The Deer Hunter (1978)*“, „*Coming Home (1978)*“, nebo „*Apocalypse Now (1979)*“. Mnohé z aspektů konfliktu, ať už se jedná o problematiku zařazení veteránů do společnosti, posttraumatickou stresovou poruchu (PTSD), nebo vliv herbicidů na zdraví člověka, byly často zveličovány.¹⁹⁵ Přestože u některých vojáků vracejících

---

¹⁹⁴ Rozhovor s Eliseo 'Pete' Perez-Montalvo, (*1943, letecký mechanik, 15th Aviation Structural Mechanics-Structures, nasazen 1967-1968), 15. 7. 2003, Eliseo Perez-Montalvo Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/137478

¹⁹⁵ PTSD neboli posttraumatická stresová porucha, byla oficiálně uznána Americkou psychiatrickou asociací (APA) v roce 1980. Informace o PTSD byly zahrnuty do diagnostického a statistického manuálu psychických poruch, resp. jeho třetího vydání (DSM – III). Koncept PTSD byl ve svém počátku do jisté míry tendenční, protože se na jeho formulaci a propagaci podíleli odborníci psychiatři s protiválečným sentimentem. (HAGOPIAN, Patrick. *The Vietnam*

se z války nesporně docházelo ke vzniku psychických poruch, velká část veteránů se byla schopna bez větších obtíží zařadit do společnosti a někteří naopak využili zkušenosti získané během svého působení ve Vietnamu ke kariéernímu postupu.¹⁹⁶ Někteří narátoři v rozhovorech popisovali psychické problémy, které se u nich projevovaly bezprostředně po návratu z Vietnamu (poruchy spánku, noční můry, lekávé reakce na určité zvuky apod.). Zřídka kdy však u nich tyto poruchy dosáhly chronického stavu.¹⁹⁷

Filmů, které by ukazovaly vietnamskou válku bez důrazu na bojovou zkušenost pěšáka čelícího smrtelnému nebezpečí na denní bázi, je ve skutečnosti velmi málo. Za zmínku stojí „*Good Morning, Vietnam (1987)*“, jenž prostřednictvím humoru Robina Williamse zobrazuje jinou stránku konfliktu než Hollywoodský mainstream. Williams ztvárnil postavu moderátora v rádiu ozbrojených sil ve snímku, který se volně inspiruje zážitky skutečného pracovníka rádia, Adriana Cronauera. Pohled vojáků z týlu nabízí dále televizní show „*China Beach (1988-1991)*“, jež zachycuje příběhy personálu vojenské nemocnice u města Danang. Tímto výčet tohoto typu válečných filmů, pokud je mi známo, končí. Někteří z narátorů označili za nejbližší jejich vietnamské zkušenosti veleúspěšnou televizní show „*M*A*S*H (1972-1983)*“. Tento televizní seriál byl nicméně situován do korejské války a humornou formou zobrazoval službu armádní lékařské jednotky. To, co některým narátorům zřejmě nejvíce připomínalo jejich vlastní službu,

---

War in American memory: veterans, memorials, and the politics of healing. Amherst: University of Massachusetts Press, c2009, s. 77.)

¹⁹⁶ Zaměstnaností veteránů vietnamské války se zabývala studie z provenience oddělení statistických údajů, spadající pod Ministerstvo práce Spojených států amerických. Studie uvádí, že v polovině osmdesátých let byla nezaměstnanost veteránů z vietnamské války o 0,9 procenta větší než u vojáků sloužících v nebojové zóně a těch, kteří neměli status veterána. Studie dále zmiňuje, že mezi veterány z vietnamské války bylo poměrně vysoké procento těch, kteří nedokončili střední školu, což je na trhu práce znevýhodnilo. Veteráni naopak ve velkém měřítku využívali vzdělávacích programů, které jim byly nabízeny ozbrojenými silami. Zejména se jednalo tzv. G. I. Bill, což byl stipendijní program pro vysokoškolské vzdělání poskytovaný veteránům. Podle studie veteráni vietnamské války využívali těchto programů ve větších počtech než vojáci sloužící mimo Vietnam. Mnoho veteránů našlo zaměstnání ve veřejném sektoru (na místní a zejména federální úrovni), kde byli upřednostňováni před ne veterány. Je ovšem také třeba říct, že se někteří z narátorů setkali při hledání zaměstnání po svém návratu s určitými předsudky zaměstnavatelů, které jim stěžovaly výběr budoucí profese. Stejně tak někteří narátoři studující v rámci programu G. I. Bill popisovali animozitu vůči veteránům na vysokých školách. (U. S. Department of Labor: *Labor force status of Vietnam-era veterans* [online] [cit. 6.10.2019]. Dostupné z: <https://www.bls.gov/opub/mlr/1987/02/art2full.pdf>)

¹⁹⁷ U veteránů z vietnamské války postihla tato porucha 4 procenta těch, co se účastnili bojů a zhruba 20 procent těch, kteří v průběhu války utrpěli zranění. (VAISOVÁ, Petra. *Posttraumatická stresová porucha u vojáků po návratu z mírové mise.* Hradec Králové, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Lékařská fakulta v Hradci Králové, s. 12.), Eric T. Dean uvádí ve své práci výskyt PTSD u veteránů v rozmezí 2–15 procent. (DEAN, Eric T. *Shook over hell: post-traumatic stress, Vietnam, and the Civil War.* Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1997, s. 15)

byl souboj hrdinů seriálu s rutinou vojenského života na základně, jejich odpor k vojenskému řádu a nepochybně také přítomnost Asiatů. Vysoká popularita zmíněné televizní show zároveň ukazuje, že úspěšnosti mohlo dosáhnout i zobrazení života v zázemí, oproti sázce na bojové drama učiněné většinou jiných filmových a televizních produkcí.

Jedním z často diskutovaných témat vztahujících se k vietnamskému konfliktu je bezesporu role amerických médií a forma, jakou o konfliktu informovala veřejnost. Vietnamská válka bývá také označována jako válka v obývacím pokoji, z důvodu rozšíření televizního vysílání do amerických domácností v šedesátých letech. Televizní reportáže o vietnamské válce, jež byly součástí večerního zpravodajství, často prezentovaly divákovi bojové operace a akci, přičemž cílily na příběh, ať už se jednalo o hrdinské vyobrazení amerického pěšáka, nebo technické možnosti amerických ozbrojených sil. Na rozdíl od rozšířené představy o častém zobrazení prudkých bojů a krvavých scén, zůstávaly tyto výjevy spíše stranou vysílání.¹⁹⁸ Zobrazení života amerických vojáků v týlu se do zpráv příliš nedostávalo a zůstávalo ve stínu bojových jednotek. Pokud televize informovala o jednotkách v zázemí, jednalo se většinou o cíleně vybrané profese, např. lékaře pečující o vietnamské obyvatelstvo (v rámci propagace americké pomoci) nebo piloty (obraz elitního povolání a technická převaha USA v konfliktu).¹⁹⁹ Obsahová náplň zpravodajství samozřejmě přispívala k tomu, jak službu svých vojáků v zámoří vnímala americká veřejnost. Armádní chirurg se po svém návratu z války podívoval tomu, jak médii zkrešený obraz války rezonoval v americké společnosti.

Tito lidé doma neměli žádnou představu, následkem čehož došlo ke srovnávání jablek s pomeranči. Viděli vše tak, jak jim to podala televize, noviny, magazíny apod. Já jsem vše hodnotil na základě své vlastní zkušenosti z bojové zóny. Nedokázali pochopit mé zkušenosti z Vietnamu, proto jsem se velmi rychle naučil držet jazyk za zuby.²⁰⁰

---

¹⁹⁸ Podle výzkumu Daniela C. Hallina, jenž se ve své znamenité práci zabýval obsahem televizního vysílání, ukazovaly záběry z Vietnamu (před ofenzívou Tet) boj z 22 procent (většinou ovšem vzdálené výbuchy a střelbu) a z 24 procent mrtvé nebo zraněné (převážně krátké záběry na leteckou evakuaci zraněných vojáků). Televizní stanice archivovaly zpravodajské vysílání až od roku 1968, nicméně se podařilo zachovat i vysílání z předešlých let, a to díky Ministerstvu obrany Spojených států, jež vytvářelo vlastní archiv s cílem monitorovat obsah vysílání. (HALLIN, Daniel C. *The uncensored war: the media and Vietnam*. Berkeley: University of California Press, c1986, s. 129.)

¹⁹⁹ HALLIN, Daniel C. *The uncensored war: the media and Vietnam*. Berkeley: University of California Press, c1986, s. 139.

²⁰⁰ Rozhovor s Dr. Calvin Chapman, (*1927, lékař, 3rd Tactical Dispensary, nasazen 1965-1966), 23. 5. 2000, Dr. Calvin Chapman Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University,

Během své služby neměli narátoři příliš povědomí o tom, jak média o konfliktu informovala, ať už z důvodu cenzury informací v oficiálních vojenských kanálech, nebo proto, že obraz války nebyl během služby jejich bezprostředním zájmem. Pokud se jedná o obraz konfliktu v době, když byli narátoři ještě v USA (ať už jako civilisté, nebo vojáci připravující se na odjezd do Vietnamu), odvíjel se jejich zájem od věku a osobních preferencí. Narátoři, kteří vstupovali do armády ve svých osmnácti, nebo devatenácti letech, nejevili příliš zájem o sledování večerních zpráv a spíše trávili čas běžnou zábavou dospívajících. Narátoři, kteří byli starší a často s univerzitní zkušeností, v rozhovorech zmiňovali větší zájem o zprávy vztahující se vietnamskému konfliktu a obecně větší zájem o vnímání konfliktu v USA.

K populárnímu obrazu jistě přispěla také válečná fotografie, jež se rovněž přidržovala výše uvedené tematizace. Nejznámější fotografie vietnamské války podávají obraz násilí a utrpení (vojáků a civilistů). Ikonickou se stala např. fotografie popáleného vietnamského dítěte, prchajícího z vesnice zasažené napalmem, kterou pořídil fotograf Nick Ut, dále snímek Arta Greenspona, zobrazující vojáka ze zdecimované americké jednotky, jenž zdviženýma rukama signalizuje vrtulníku, nebo poprava člena NFO v průběhu ofenzivy Tet, již vykonal na ulici v Saigonu generál Nguyen Ngoc Loan a vyfotografoval Eddie Adams.

3.3.3. Návrat vojáků z Vietnamu a jejich vnímání konfliktu

Při hodnocení války u narátorů převažovalo revizionistické hledisko, jež bylo veterány obecně široce přijímáno. Podle tohoto hlediska byla jednou z hlavních příčin amerického neúspěchu ve Vietnamu snaha vlády omezit působnost svého vojska (např. nemožností pronásledovat NFO za hranice jižního Vietnamu do Laosu a Kambodže, případně zaútočit na severní Vietnam). Vláda podle veteránů zamezila americkému vojsku vést válku v plném rozsahu, čímž mu zabránila zvítězit. Tento výklad zastávali také příslušníci jednotek v týlu, přestože se na ně tato omezení bezprostředně nevztahovala (na rozdíl od bojových jednotek). Pilot vrtulníku, jehož úkolem bylo evakuovat zraněné vojáky z bojiště, hodnotil konflikt takto:

„Cítili jsme, že kdyby bylo nasazeno více jednotek, došlo by k brzkému ukončení války. Konflikt mohl být ukončen, pokud by bylo vojákům umožněno bojovat tak, jak byli vycvičeni, aniž by byli omezováni a drženi zpět politikou.“²⁰¹

Narativ o omezení schopností ozbrojených sil byl vojáky často nekriticky přijímán, což je patrné z rozhovoru s pamětníkem, jenž byl pro americký útok na severní Vietnam, avšak zároveň přiznal, že by taková akce nejspíše zapříčinila opakování korejského scénáře (intervence Číny, která přivedla americká a jihokorejská vojska blízko k porážce).²⁰² Dle mého názoru je zřejmé, že mnoho vojáků (ale i jejich velitelů) mělo značnou důvěru ve schopnosti amerického vojska a nerozuměli tomu, proč se moderním a početným ozbrojeným silám Spojených států nedaří zajistit bezpečnost jižnímu Vietnamu. Z tohoto úhlu pohledu se jim pak narativ o omezování vojska mohl jevit jako logické východisko, přestože příčiny neúspěchu byly mnohem komplexnější.

Pamětníci sloužící ve Vietnamu v prvních letech války často věřili v opodstatněnost teorie domina, jež byla pilířem politiky USA v jihovýchodní Asii a v jejímž rámci docházelo k indoktrinaci příslušníků ozbrojených složek. Pro narátory sloužící v pozdní fázi konfliktu bylo mnohem náročnější najít smysl jejich služby, zvláště když se americké jednotky začaly z Vietnamu stahovat, aniž by dosáhly významnějších úspěchů.

Svou službu ve Vietnamu narátoři popisovali většinou s pocitem hrdosti na odvedenou práci, která podle nich ovšem nebyla náležitě oceněna americkou veřejností, protože společnost, do níž se vraceli, byla hluboce rozdělena v názoru na opodstatněnost konfliktu. Silný dojem v pamětnících zanechalo přijetí ve Spojených státech, jež postrádalo vytoužené ovace a projevy díky za odvedenou službu. Bezprostředně po příletu museli vojáci podstoupit řadu nezbytných administrativních úkonů, bylo jim nabídnuto jídlo (většinou steak s přílohou) a následně byli dopraveni na civilní letiště, odkud se vydali do svých domovů. Mnoho vojáků nebylo po návratu z Vietnamu propuštěno z ozbrojených sil, ale museli ještě odsloužit zbývající část služby,

---

²⁰¹ Rozhovor s Ernie Sylvester, (*1940, pilot evakuačního vrtulníku, 54th and 68th Medical Detachments, nasazen 1964, 1968, 1971), 12. 11. 2002, Ernie Sylvester Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/105570

²⁰² Rozhovor s Ernie Sylvester, (*1940, pilot evakuačního vrtulníku, 54th and 68th Medical Detachments, nasazen 1964, 1968, 1971), 12. 11. 2002, Ernie Sylvester Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/105570

odjížděli tudíž na dovolenou, než se museli opět vrátit k jednotkám. Narátorka působící jako letuška na lince přepravující vojenských personál z Vietnamu popisovala návrat vojáků takto:

„Takže jsem byla tou, která stála pod rampou a vítala je doma. Řekla jsem: „Vítejte doma“. Já, pouze já, 23letá stevardka, víte. Nikdy neodpustím této zemi, že přivítání nechala pouze na mě. Co proboha dělaly ženy vojáků? Proč neproběhlo žádné přivítání?“²⁰³

Jedním z důvodů, proč pro vojáky nebyly pořádány uvítací akce, byla bezpochyby jejich logistická náročnost. Pokud uvážíme, že během dlouhého trvání vietnamské války docházelo k neustálému střídání vojenského personálu (služba ve Vietnamu trvala zpravidla jeden rok), jeví se zajišťování uvítacích akcí jako těžko proveditelné. Někteří z pamětníků v rozhovorech zmiňovali ostrý kontrast mezi jejich návratem, a návratem veteránů druhé světové války, jehož podobu (vřelé přijetí doprovázené oslavami) znali z filmů, nebo vyprávění. Prakticky se však jednalo o dva velmi odlišné případy, jelikož po druhé světové válce došlo k intenzivní demobilizaci a vojsko se vracelo do vlasti v relativně krátkém období. Samozřejmě je nutné také podotknout, že přijetí veteránů druhé světové války bylo spojeno s oslavami vítězství, což nebyl případ vietnamské války jakožto konfliktu, ve kterém se vidina vítězství vytrácela s postupujícími lety.²⁰⁴

Okolnosti, za jakých se američtí vojáci vraceli z vietnamského bojiště, jsou obklopeny řadou mýtů a nepřesností. Především docházelo ke zveličování nenávislných projevů vůči navrátilivším se vojákům ze strany členů protiválečného hnutí, kteří měli na veterány plivat a slovně je napadat.²⁰⁵ Plivání na vojáky a nadávání jim do vrahů dětí bylo v americké kultuře často přijímáno jako běžný způsob přijetí veteránů, zejména v osmdesátých letech.²⁰⁶ Při analýze rozhovorů jsem zaznamenal pouze jeden případ, kdy narátor zmínil událost, při níž na

---

²⁰³ Rozhovor s Helen Tennant Hegelheimer, (*1944, stevardka, u letecké společnosti působila v letech 1966-1967), 152 6. 2004, Helen Hegelheimer Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/186225

²⁰⁴ Jak už jsem v práci zmínil, postupem let byl konflikt veřejností vnímán stále více negativně, a s tím souvisel i způsob, jakým bylo pohlíženo na veterány. Ti z vojáků, kteří se vraceli z Vietnamu mezi prvními (1965, 1966), přicházeli ještě do společnosti, jež válku většinou podporovala.

²⁰⁵ Je třeba upozornit na skutečnost, že se mnoho amerických vojáků vracelo do vlasti přes letiště v Kalifornii, kde byl protiválečný aktivismus zvláště silný. V jiných částech země (např. konzervativnějším jihu USA) mohlo být přijetí veteránů zcela jiné, protože se zde protiválečný sentiment v takové míře neprojevoval.

²⁰⁶ APPY, Christian G. *Working-class war: American combat soldiers and Vietnam*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c1993, s. 304.

něj bylo pliváno po jeho návratu z Vietnamu.²⁰⁷ Přestože byly tyto incidenty ojedinělé, staly se pro společnost i samotné veterány symbolem negativního vnímání ozbrojených sil americkou veřejností v průběhu vietnamské války, a z tohoto důvodu byly také zmiňovány některými pamětníky.²⁰⁸

„Bylo na nás pliváno. Byli jsme ignorováni a v restauracích nás nechtěli obsloužit.“²⁰⁹

„Když jsem vyšla z autobusového nádraží, měla jsem na sobě svou modrou uniformu se stuhami a dostávalo se mi velmi zlých pohledů. Zním některé lidi, kteří se vrátili, a bylo na ně pliváno.“²¹⁰

„Když jsem se vrátila, neměla jsem žádný problém. Každý říkal, že na něj bylo pliváno a podobně. Nám se nic podobného nestalo.“²¹¹

Narátoři většinou nezmiňovali extrémní projevy nenávisti vůči nim, nebo jejich kolegům, spíše hovořili o tom, že byli společností přehlíženi. Tato skutečnost se shoduje se zjištěním Christiana Appyho, jenž v rámci svého výzkumu pracoval s výpověďmi veteránů a který k tématu napsal: *„Nejběžnější zkušeností veteránů nebyly explicitní projevy nepřátelství, ale tiché, často více nepřijemné formy nezájmu, stranění se a nedůvěry.“²¹²* Způsob, jakým se veřejnost k veteránům chovala, vedl některé z nich k tomu, že své zážitky z války (jakožto i skutečnost, že ve Vietnamu sloužili) s nikým nesdíleli. Někteří z nich se pak setkávali s předsudky při hledání zaměstnání, nebo během studia na vysokých školách. S postupem let se ovšem pohlížení americké společnosti na veterány proměnilo a v osmdesátých, resp.

---

²⁰⁷ Rozhovor s Richard T. Schaffer, (*1945, radarový technik, 322nd Aviation Support Detachment, nasazen 1968-1969), 20. 3. 2003, Rev. Richard T. Schaffer Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/117932

²⁰⁸ Podrobněji se tímto tématem zabývá ve své knize např. Jerry Lembcke. (LEMBCKE, Jerry. *The spitting image: myth, memory, and the legacy of Vietnam*. New York: New York University Press, c1998.)

²⁰⁹ Rozhovor s Beth Parks, (*1941, zdravotní sestra, 7th Surgical Hospital, nasazena 1966-1967), 16. 6. 2004, Dr. Beth Parks Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/186227

²¹⁰ Rozhovor s Patricia A. Warner, (*1937, zdravotní sestra, USS Sanctuary, nasazena 1967-1968), 28. 6. 2005, Patricia A Warner Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/412016

²¹¹ Rozhovor s Babette Clough, (zdravotní sestra, 71st Evacuation Hospital, nasazena 1968-1969), 30. 4. 2004, Kara Dixon Vuic Collection, Vietnam Center and Archive, Texas Tech University, https://vva.vietnam.ttu.edu/repositories/2/digital_objects/412364

²¹² APPY, Christian G. *Working-class war: American combat soldiers and Vietnam*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c1993, s. 306.

devadesátých letech, převážilo pozitivní vnímání jejich služby. Veteránům se dodatečně dostalo projevů uznání, mezi nimiž vyniká zbudování památníku veteránů vietnamské války ve Washingtonu D. C. roku 1982, k němuž se přidal památník věnovaný ženám, jež v konfliktu sloužily, zbudovaný roku 1993 na stejném místě. V souvislosti s pozitivnějším vnímáním veteránů vietnamské války stoupl zájem veřejnosti o jejich vzpomínky, což se projevilo nárůstem memoárové literatury, ale také zvýšením počtu projektů, které cílily na aktérskou zkušenost pamětníků (školní a univerzitní besedy s veterány, orálně-historické projekty apod.)

Závěr

Americké ozbrojené síly věnovaly velké úsilí pro zajištění komfortu svých vojáků a snažily se o snížení rozdílů v životních podmínkách vojenského personálu mezi USA a Vietnamem. Vybavenost základen ve Vietnamu se neřídila konstrukčním standardem, ale byla do značné míry určována rozhodnutím samotných velitelů (a výší jejich rozpočtu). Snahy o zvýšení morálky prostřednictvím pohodlnějšího ubytování, široké dostupnosti spotřebního zboží, nebo zábavních programů, však mohly jen částečně kompenzovat pobyt ve válečné zóně a protiválečné smýšlení, jež se s postupem války u vojáků projevovalo stále častěji. Relativně vysoký životní standart značné části týlového personálu nicméně ostře kontrastoval s bídými podmínkami pěšáků, kteří prováděli bojové operace a byli oněmi „zuby“ vojska. Jako ostrůvky hojnosti působily americké základny také na vietnamské obyvatelstvo, jež samo vzhledem k následkům války zápolilo s existenčními problémy.

Motivací narátorů pro vstup do ozbrojených sil byly nejčastěji materiální výhody a zaujetí vojenskou profesí, přičemž toto zaujetí vycházelo z očekávání dobrodružství, rodinné tradice, nebo ze zájmu o vojenskou techniku. Upozaděny byly naopak ideály o službě vlasti, nebo bránění komunistické agresii v kontextu studené války. Rovněž je z analýzy rozhovorů zřejmé, že velká část narátorů vstoupila do služby s cílem vyhnout se bojovému zařazení, které by jim hrozilo v případě odvodu.

Přestože žili v dobře bráněných a zásobených základnách, kde nepociťovali materiální nedostatek, zažívali narátoři často pocity samoty, stresu a odloučení od domova. Mnozí z nich využívali nabídky rekreačních aktivit k odpočinku od náročné práce, avšak nejběžnějším

způsobem, jak se vyrovnat s negativními emocemi, byla často zmiňovaná konzumace alkoholu. Pokud narátoři hodnotili aspekty konfliktu, často nahrazovali absenci vlastních referenčních rámců kolektivním narativem. Běžné bylo zejména nízké hodnocení výkonnosti a odhodlání jihovietnamských vojáků (přestože s nimi narátoři většinou osobní zkušenost neměli), nebo kritika omezování oblastí působnosti amerického vojska (přestože se omezení vztahovala na bojové operace, nikoliv na jednotky v zázemí). Jednou z otázek tazatelů provádějících rozhovory byl dotaz: „Jakého největšího hrdinského skutku jste ve Vietnamu byli svědky?“ Tato otázka přivedla mnoho narátorů do rozpaků a těžko na ni hledali odpověď. Bylo to zejména proto, že válka pro ně nebyla přehlídkou hrdinských a obětavých činů známých z válečných snímků, ale spíše namáhavou prací a rutinou. Pouze pro menší část amerických vojáků sloužících ve Vietnamu byla bitva součástí jejich válečné zkušenosti.

Pamětníci hodnotili konflikt převážně ve shodě s revizionistickým pojetím, tedy že za neúspěch mohla především špatná vládní politika, nebo nevhodně zvolená vojenská strategie, nikoliv ovšem nedostatek úsilí vojáků.

Návrat z Vietnamu byl pro velkou část pamětníků trpkou zkušeností, neboť se nesetkali s vytouženými projevy díky za svou službu, ale byli společností spíše přehlíženi. Často se proto rozhodli neidentifikovat jako veteráni a nesdílet své příběhy, neboť si mysleli, že by zůstali společností nepochopeni. Jejich přístup se však změnil poté, co začala být jejich služba vnímána americkou společností pozitivněji.

Seznam pramenů a literatury

Knihy a články v odborných periodikách

APPY, Christian G. *Patriots: the Vietnam War remembered from all sides*. New York: Penguin Books, 2004.

APPY, Christian G. *Working-class war: American combat soldiers and Vietnam*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, c1993.

BAKER, Mark. *Nam: The Vietnam War in the Words of the Men and Women Who Fought There*. William Morrow, 1981.

BARNETT, Arnold, et al. *America's Vietnam Casualties: Victims of a Class War? Operations Research*, vol. 40, no. 5, 1992, pp. 856–866.

BASKIR, Lawrence a STRAUSS, William. *Chance and circumstance: the draft, the war, and the Vietnam generation*. New York: Vintage Books, 1978.

BERGERUD, Eric M. *Red thunder, tropic lightning: the world of a combat division in Vietnam*. Boulder: Westview Press, 1993.

BRADLEY, Mark a YOUNG, Marilyn Blatt. *Making sense of the Vietnam wars: local, national, and transnational perspectives*. New York: Oxford University Press, 2008.

BRADLEY, Mark. *Vietnam at war*. New York: Oxford University Press, 2009.

BUDRA, Paul Vincent a ZEITLIN, Michael. *Soldier talk: the Vietnam War in oral narrative*. Bloomington: Indiana University Press, c2004.

BURKETT, B. G a WHITLEY, Glenna. *Stolen valor: how the Vietnam generation was robbed of its heroes and its history*. Dallas: Verity Press, c1998.

CARTER, James M. *Inventing Vietnam: the United States and State Building, 1954-1968*. New York: Cambridge University Press, 2008.

COLBY, William Egan a MCCARGAR, James. *Lost victory: a firsthand account of America's sixteen-year involvement in Vietnam*. Chicago: Contemporary Books, c1989.

DEAN, Eric T. *Shook over hell: post-traumatic stress, Vietnam, and the Civil War*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1997.

DUIKER, William J. *Sacred war: nationalism and revolution in a divided Vietnam*. New York: McGraw-Hill, c1995.

DUMBRELL, John. *Rethinking the Vietnam War*. New York: Palgrave Macmillan, 2012.

DUNN, Carroll H. *Base Development in South Vietnam, 1965-1970*. Washington D. C.: Department of the Army, 1991.

FITZGERALD, Frances. *Fire in the lake: the Vietnamese and the Americans in Vietnam*. Boston: Little, Brown, 2002.

FREY, Marc. *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*. Praha: Paseka, 2003.

HAGOPIAN, Patrick. *The Vietnam War in American memory: veterans, memorials, and the politics of healing*. Amherst: University of Massachusetts Press, c2009.

HALLIN, Daniel C. *The uncensored war: the media and Vietnam*. Berkeley: University of California Press, c1986.

HEARDEN, Patrick J. *The tragedy of Vietnam*. 4th ed. Boston: Pearson, c2012.

HEISER, Joseph M. *Logistic Support*. Washington D. C.: Department of the Army, 1991.

HERRING, George C. *America's longest war: the United States and Vietnam, 1950-1975 / George C. Herring*. 1986.

HLAVÁČEK, Jiří. *Etické aspekty zpřístupňování orálně-historických pramenů (nejen) ve virtuálním prostoru. Časopis MEMO* [online]. 2019, (2), s. 26 [cit. 2019-12-06].

HLAVÁČEK, Pavel. *Vymaňování USA z vietnamské války*. Brno: Barrister&Principal, 2014.

HOLMES, Richard. *Obrazy války: chování člověka v bitvě*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011.

KAHIN, George McTurnan. *Intervention: how America became involved in Vietnam*. New York: Knopf, c1986.

KAMIŃSKI, Łukasz. *Shooting up: a short history of drugs and war*. New York, NY: Oxford University Press, 2016.

KARNOW, Stanley. *Vietnam, a history*. 2nd rev. and updated ed. New York, N.Y.: Penguin Books, 1997.

KELLEY, Michael. *Where we were in Vietnam: a comprehensive guide to the firebases, military installations, and naval vessels of the Vietnam War*. Central Point, Or.: Hellgate Press, c2002.

KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie*. Praha: Prostor, 1997.

KOLKO, Gabriel. *Anatomy of a war: Vietnam, the United States, and the modern historical experience*. New York: Pantheon Books, c1985.

- KREPINEVICH, Andrew F. *The army and Vietnam*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, c1986.
- KUZMAROV, Jeremy. *The myth of the addicted army: Vietnam and the modern war on drugs*. Amherst, [Mass.]: University of Massachusetts Press, c2009.
- LAFEBER, Walter. *The deadly bet: LBJ, Vietnam, and the 1968 election*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers, c2005.
- LAIR, Meredith H. *Armed with abundance [electronic resource]: consumerism and soldiering in the Vietnam War / Meredith H. Lair*. 2011.
- LANDERS, James. *The weekly war: newsmagazines and Vietnam*. Columbia: University of Missouri Press, c2004.
- LEHRACK, Otto J. *No shining armor: the Marines at war in Vietnam: an oral history*. Lawrence, Kan.: University Press of Kansas, c1992.
- LEMBCKE, Jerry. *The spitting image: myth, memory, and the legacy of Vietnam*. New York: New York University Press, c1998.
- LEWY, Guenter. *America in Vietnam*. New York: Oxford University Press, 1978.
- LYNN, John A. *Battle: a history of combat and culture*. Rev. and updated ed. Cambridge, MA: Westview Press, 2004.
- MAURER, Harry. *Strange ground: Americans in Vietnam, 1945-1975, an oral history*. New York: H. Holt, c1989.
- MOSKOS, Charles C. *The American Enlisted Man; The Rank and File in Today's Military*. New York: Russell Sage Foundation, 1970.
- MOYAR, Mark. *Triumph forsaken: the Vietnam war, 1954-1965*. New York: Cambridge University Press, 2006.

PALMER, Dave Richard. *Volání polnice: k historii války ve Vietnamu očima amerického generála*. Brno: Jota, 1996.

PORTELLI, Alessandro. *What Makes Oral History Different*, in: PERKS, Robert a Alistair THOMSON, ed. *The oral history reader*. 2nd ed. New York: Routledge, 2006.

RITCHIE, Donald A. *Doing oral history*. Third edition. New York, NY: Oxford University Press, 2014.

ROCK, Lawrence. *The Tooth and the Tail*, CreateSpace Independent Publishing Platform, 2012.

SHEEHAN, Neil. *A bright shining lie: John Paul Vann and America in Vietnam*. New York: Vintage Books, 1989.

STORCHOVÁ, Lucie, kol. *Koncepty a dějiny: proměny pojmů v současné historické vědě*. Praha: Scriptorium, 2014.

STUR, Heather Marie. *Beyond combat: women and gender in the Vietnam War era*. New York: Cambridge University Press, 2011.

SUMMERS, Harry G. *On strategy: a critical analysis of the Vietnam War*. Novato, CA: Presidio Press, c1982.

TERRY, Wallace. *Bloods, an oral history of the Vietnam War*. New York: Random House, c1984.

TREGASKIS, Richard. *Seabee Book- Southeast Asia: Building the Bases the History of Construction in Southeast Asia: Vietnam Construction*. Createspace Independent Pub, 2011.

TUCKER, Spencer. *The encyclopedia of the Vietnam War: a political, social, and military history*. 2nd ed. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, c2011.

TURLEY, William S. *The second Indochina War: a concise political and military history*. 2nd ed. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers, c2009.

VANĚK, Miroslav a MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015.

VANĚK, Miroslav. *Globalizace a digitální revoluce aneb: Čtvrtá vývojová fáze orální historie*. Ohlédnutí za 14. mezinárodní konferencí orální historie v Sydney. *Soudobé Dějiny* [online]. 2006, XIII (01-02), 269-279 [cit. 2019-12-06]

WESTHEIDER, James E. *Fighting in Vietnam: the experiences of the U.S. soldier*. Mechanicsburg, PA: Stackpole Books, 2011.

Kvalifikační práce

VAISOVÁ, Petra. *Posttraumatická stresová porucha u vojáků po návratu z mírové mise*. Hradec Králové, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Lékařská fakulta v Hradci Králové.

Memoárová literatura

BAYARD, Thomas F. *No cats in Vietnam: the memoir of a straightleg engineer*. Philadelphia, Pa.?: [Distributed by] Xlibris, c2007.

BOLDRINI, Nik. *Sitting Duck, Adventures of a Saigon Warrior*. Seattle, Wash: OBS Publishing, 1996.

DUNN, Joe P. *Desk warrior: memoirs of a combat REMF*. 2nd ed. Boston, MA: Pearson/Custom Pub., c2005.

KIDDER, Tracy. *My detachment: a memoir*. New York: Random House, c2005.

KOHLER, Dean Ellis a VANHECKE, Susan. *Rock 'n' roll soldier*. New York: HarperTeen, 2009.

MUEHLBERG, Dean. *Remf "War Stories" 17Th Cag - Nha Trang, Vietnam – 1969*. Lulu.com, 2010.

STOUP, James. *Behind the Wire*, Page Publishing, Inc., 2015.

VAN EYCK, Manuel F. *Pěšákem ve Vietnamu*. Praha: Naše vojsko, 2010.

WHALON, Pete. *The Saigon Zoo: Vietnam's Other War: Sex, Drugs, Rock 'n Roll*. West Conshohocken, Pa.: Infinity Publishing. 2004.

KOTCHER, Joann Puffer. *Donut Dolly: an American Red Cross girl's war in Vietnam*. Denton, Tex.: University of North Texas Press, c2011.

WATSON, George M. *Voices from the rear: Vietnam 1969-1970*. S.l.: Xlibris, 2001.

WOLFF, Tobias. *In Pharaoh's army: memories of the lost war*. New York: Distributed by Random House, 1994.

Použité internetové zdroje

<https://vva.vietnam.ttu.edu/>

<https://www.bls.gov/>

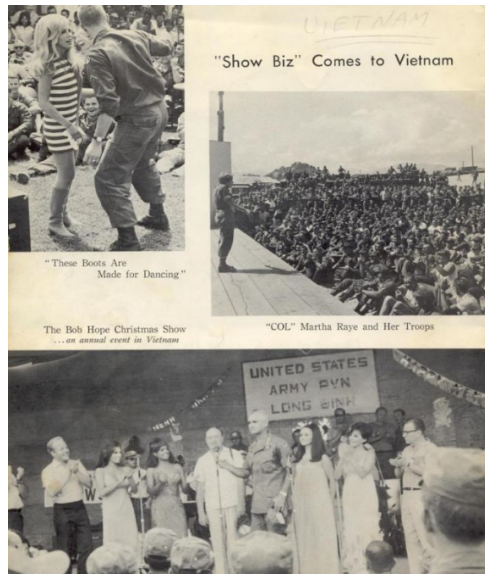
<https://www.hathitrust.org/>

<https://www.militarypay.defense.gov>

<https://www.history.defense.gov>

<https://www.nytimes.com>

Přílohy

Obr. 1: Vystoupení USO²¹³

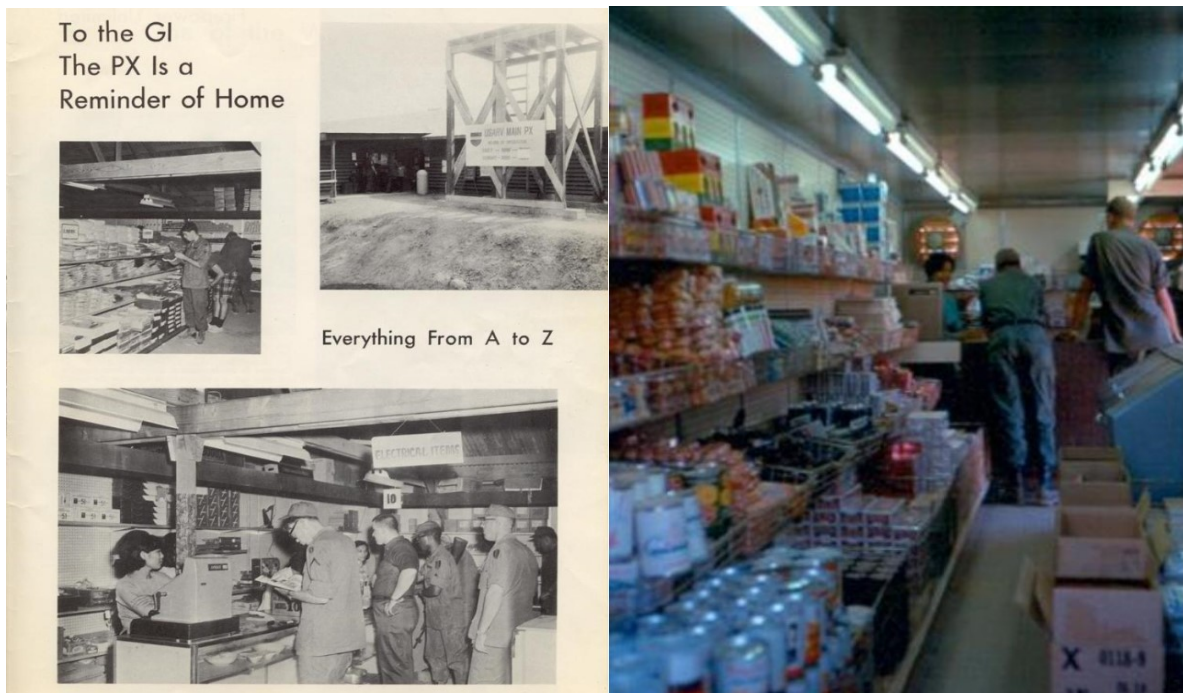

Obr. 2: USO a Special Services kluby²¹⁴ Obr. 3: Rekreační areály pro vojáky ve Vietnamu²¹⁵

²¹³ The Vietnam Virtual Archive [online]. Dostupné z: www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/

²¹⁴ Tamtéž

²¹⁵ Tamtéž

Obr. 4 a 5: Obchody na vojenských základnách (P.X.)²¹⁶

Obr. 5 a 6: Pracovnice Červeného kříže (Donut Dollies) baví vojáky²¹⁷

²¹⁶ The Vietnam Virtual Archive [online]. Dostupné z: www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/

²¹⁷ Tamtéž

Obr. 7: Ubikace vojáků (základna Tan Son Nhut)²¹⁸

Obr. 8: Ubikace a pracoviště vojáků (základna Tan Son Nhut)²¹⁹

---

²¹⁸ BOLDRINI, Nik. *Sitting Duck, Adventures of a Saigon Warrior*. Seattle, Wash: OBS Publishing, 1996.

²¹⁹ Tamtéž

Obr. 9 a 10: Ubikace vojáků, interiéry (základna Tan Son Nhut)²²⁰

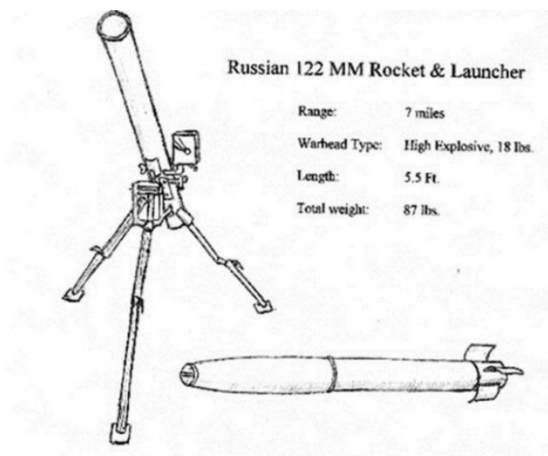
Obr. 11 a 12: China Beach (rekreační středisko poblíž základny Danang)²²¹

²²⁰ BOLDRINI, Nik. *Sitting Duck, Adventures of a Saigon Warrior*. Seattle, Wash: OBS Publishing, 1996.

²²¹ California Surf Museum [online]. Dostupné z: <https://surfmuseum.org/archive-exhibit/china-beach-surfers-the-vietnam-war-and-the-healing-power-of-wave-riding/>

Obr. 13: Letecký snímek základny Tan Son Nhut (1968)²²²

Obr. 14 a 15: Rakety sovětské výroby odpalované příslušníky FNO na americké základny²²³

²²² BOLDRINI, Nik. *Sitting Duck, Adventures of a Saigon Warrior*. Seattle, Wash: OBS Publishing, 1996.

²²³ Tamtéž

Obr. 16: Reklamní billboard letecké společnosti Pan American, jež byla jednou z těch, které přepravovaly vojenský personál mezi USA a Vietnamem (základna Tan Son Nhut)²²⁴

---

²²⁴ BAYARD, Thomas F. *No cats in Vietnam: the memoir of a straightleg engineer*. Philadelphia, Pa.?: [Distributed by] Xlibris, c2007.